

OSPOSOBLJAVANJE OVLAŠTENIKA I POVJERENIKA RADNIKA ZA ZAŠTITU NA RADU

PRIRUČNIK

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Izrada ovog priručnika sufinancirana je sredstvima Europske unije iz Europskog socijalnog fonda u okviru Operativnog programa Učinkoviti Ljudski potencijali 2014.-2020., u sklopu projekta Razvoj sustava e-učenja, upravljanja i praćenja zaštite na radu

Sadržaji koji se prikazuju u priručniku isključiva su odgovornost Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike – Uprave za rad i zaštitu na radu

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike – Uprava za rad i zaštitu na radu, Zagreb, Ulica grada Vukovara 78, tel.: +385 1 6106641, www.mrosp.gov.hr

Više informacija o EU fondovima: www.strukturnifondovi.hr

UVOD

Temeljni zakonski propis kojim se uređuju poslovi zaštite na radu u Republici Hrvatskoj je [Zakon o zaštiti na radu, N.N. br. 71/14., 118/14., 94/18., 96/18.](#)

Prema Zakonu o zaštiti na radu definicije za ovlaštenika i povjerenika radnika za zaštitu na radu su:

- Ovlaštenik je radnik kojemu je poslodavac, neovisno o drugim ugovorenim poslovima, dao ovlaštenja za provedbu zaštite na radu.
- Povjerenik radnika za zaštitu na radu je radnik koji je u skladu s ovim Zakonom izabran da zastupa interese radnika na području zaštite na radu.

Prema [Pravilniku o osposobljavanju i usavršavanju iz zaštite na radu te polaganju stručnog ispita, N.N. br. 142/21.](#) osposobljavanje i usavršavanje poslodavca odnosno njegovog ovlaštenika i povjerenika radnika za zaštitu na radu mogu obavljati poslodavci za vlastite potrebe te fizičke i pravne osobe ovlaštene za osposobljavanja iz zaštite na radu.

Isto provode stručnjaci zaštite na radu I. i II. stupnja zaposleni kod poslodavca, odnosno stručnjaci zaštite na radu II. stupnja zaposleni u ovlaštenoj osobi za poslove zaštite na radu.

Program osposobljavanja poslodavca odnosno njegovog ovlaštenika i povjerenika radnika za zaštitu na radu naveden je u prilogu 1. navedenog Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

- Trajanje osposobljavanja i usavršavanja prema programu iznosi najmanje 7 školskih sati.
- Osposobljavanje i usavršavanje se provodi teorijski i o njemu se vodi zapisnik (Obrazac ZOOP).
- Stručno usavršavanje provodi se periodički, jednom u 5 godina.

Program osposobljavanja poslodavca odnosno njegovog ovlaštenika i povjerenika radnika za zaštitu na radu sastoji se od slijedećih tema:

1. Osnovni pojmovi iz zaštite na radu
2. Procjena rizika
3. Osposobljavanje iz zaštite na radu
4. Obveze i prava poslodavaca odnosno njegovog ovlaštenika, radnika i povjerenika radnika za zaštitu na radu
5. Poslovi zaštite na radu
6. Posebni propisi ovisno o djelatnosti poslodavca
7. Posljedice neprovođenja zaštite na radu za poslodavca.

1. OSNOVNI POJMOVI IZ ZAŠTITE NA RADU

U Republici Hrvatskoj, kao i u ostalim europskim zemljama zaštita na radu definirana je propisima. Međunarodna organizacija rada (MOR) izradila je konvencije koje je Republika Hrvatska prihvatila na temelju notifikacije o sukcesiji, što znači da je iste ugradila u svoje propise.

Osnovni propis kojim se uređuju poslovi zaštite na radu je Zakon o zaštiti na radu koji je objavljen 30. svibnja 2014. godine N.N. br. 71/14.

Ovim Zakonom se u pravni poredak Republike Hrvatske prenose sljedeće Direktive Europske unije:

- Direktiva Vijeća 89/391/EEZ od 12. lipnja 1989. o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja radnika na radu (SL L 183, od 29. 6. 1989.)
- Direktiva 2007/30/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2007. kojom se mijenja Direktiva Vijeća 89/391/EEZ, njezine pojedinačne direktive i direktive Vijeća 83/477/EEZ, 91/383/EEZ, 92/29/EEZ i 94/33/EZ u odnosu na pojednostavljenje i racionalizaciju izvješća o praktičnoj provedbi (SL L 165, od 27. 6. 2007.)
- Direktiva Vijeća 92/57/EEZ od 24. lipnja 1992. o primjeni minimalnih sigurnosnih i zdravstvenih zahtjeva na privremenim ili pokretnim gradilištima (osma pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ) (SL L 245, 26. 8. 1992.)
- Direktiva Vijeća 91/383/EEZ od 25. lipnja 1991. o dopunama mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja na radu radnika u radnom odnosu na određeno vrijeme i privremenom radnom odnosu (SL L 206, od 29. 7. 1991.)
- Direktiva Vijeća 92/85/EEZ od 19. listopada 1992. o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja na radu trudnih radnica te radnica koje su nedavno rodile ili doje (deseta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ) (SL L 348, od 28. 11. 1992.)
- Direktiva Vijeća 94/33/EZ od 29. lipnja 1994. o zaštiti mladih ljudi na radu (SL L 216, od 20. 8. 1994.).

Vlada Republike Hrvatske će Europskoj komisiji podnositi jedinstveno izvješće o provedbi Direktive 89/391/EEZ i pojedinačnih direktiva u sadržaju i rokovima propisanih Direktivom 2007/30/EZ.

Temelj zaštite na radu u Republici Hrvatskoj čine slijedeći propisi:

- Ustav i ostali zakoni na temelju njega
- Zakon o radu
- Zakon o zaštiti na radu
- Podzakonski propisi

- Pravilnici o tehničkim normativima
- Hrvatske norme.

Međutim, potrebno je naglasiti da se zaštita na radu ne provodi samo zbog zakonskih propisa. Osnovni razlog provođenja i uređivanja zaštite na radu ima humani karakter. Ta svrha zaštite na radu je definirana je već u članku 1. Zakona o zaštiti na radu:

Svrha ovoga Zakona je sustavno unapređivanje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika i osoba na radu, sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi s radom.

Radi unapređivanja sigurnosti i zaštite zdravlja na radu propisuju se opća načela sprječavanja rizika na radu i zaštite zdravlja, pravila za uklanjanje čimbenika rizika i postupci osposobljavanja radnika te postupci obavješćivanja i savjetovanja radnika i njihovih predstavnika s poslodavcima i njihovim ovlaštenicima.

Zakonom se propisuju i dodatni uvjeti zaštite posebno osjetljivih skupina radnika i osoba na radu od, za njih, specifičnih rizika.

Pojmovi koji se koriste u zaštiti na radu su:

ZAŠTITA NA RADU je sustav pravila, načela, mjera, postupaka i aktivnosti, čijom se organiziranom primjenom ostvaruje i unapređuje sigurnost i zaštita zdravlja na radu, s ciljem sprječavanja rizika na radu, ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u vezi s radom te ostalih materijalnih i nematerijalnih šteta na radu i u vezi s radom.

NEZGODA NA RADU	neočekivani i neželjeni događaj na radu ili u vezi s radom koji nije uzrokovao ozljeđivanje radnika, ali bi ga pri minimalno izmijenjenim subjektivnim, odnosno objektivnim okolnostima, u ponovljenom slučaju mogao uzrokovati.
OZLJEDA NA RADU	prema Zakonu o zaštiti na radu: ozljeda radnika nastala u prostoru poslodavca u kojemu obavlja rad, ili ga tijekom rada koristi, ili mu može pristupiti, odnosno u drugo prostoru koji nije prostor poslodavca, ali radnik u njemu obavlja rad.

	<p>prema Zakonu o obveznom zdravstvenom osiguranju:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ozljeda izazvana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizikalnim ili kemijskim djelovanjem te ozljeda prouzročena naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja organizma, ako je uzročno vezana uz obavljanje poslova, odnosno djelatnosti na osnovu koje je ozlijeđena osoba osigurana u obveznom zdravstvenom osiguranju, kao i ozljeda nastala tijekom obveznoga kondicijskog treninga vezanog uz održavanje psihofizičke spremnosti za obavljanje određenih poslova, sukladno posebnim propisima, 2. bolest koja je nastala izravno i isključivo kao posljedica nesretnog slučaja ili više sile za vrijeme rada, odnosno obavljanja djelatnosti ili u vezi s obavljanjem te djelatnosti na osnovi koje je osigurana osoba osigurana u obveznom zdravstvenom osiguranju, 3. ozljeda nastala na način iz točke 1. koju osigurana osoba zadobije na redovitom putu od stana do mjesta rada i obratno te na putu poduzetom radi stupanja na posao koji joj je osiguran, odnosno na posao na osnovi kojeg je osigurana u obveznom zdravstvenom osiguranju
LAKA OZLJEDA*	nema opasnosti za život, beznačajno ili lako oštećenje organa, funkcija održana ili privremeno neznatno smanjena, radna sposobnost održana – ogrebotine, manje modruice, nagnječenja, posjekotine
TEŽA OZLJEDA*	potencijalna ili stvarna opasnost za život, značajno ili trajno oštećenje ili uništenje organa, privremena ili trajna nesposobnost za rad, unakaženje, amputacija, veća nagnječenja ili zgnječenja organa, višestruke ozljede, prijelomi, oštećenja velikih žila i živaca
SKUPNA OZLJEDA	ozljeda dviju i više osoba
SMRTNA OZLJEDA	ozljeda kod koje je došlo do trenutne smrti ili smrti u roku od godinu dana od dana nastanka ozljede.

*prema HZZO (Hrvatskom zavod za zdravstveno osiguranje)

Dakle, glavni razlog za provođenje zaštite na radu je smanjenje broja ozljeda, naročito teških i smrtnih slučajeva te broja profesionalne bolesti i oboljenja u svezi s radom.

1.1. OZLJEDE NA RADU

U obavljanju djelatnosti propisane Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o zaštiti na radu, Služba za medicinu rada Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ) obvezana je pratiti stanje zaštite zdravlja i sigurnosti na radu i kroz analizu ozljeda na radu.

Izvor podataka za analizu ozljeda na radu su prijave ozljeda na radu koje su ispunili poslodavci i dostavili Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje (HZZO), radi ostvarivanja prava utvrđenih Zakonom o zdravstvenom osiguranju.

Jedan primjerak prijave ozljede na radu HZZO dostavlja Službi za medicinu rada. Od početka 2013. godine na snazi je novi obrazac prijave ozljede na radu koji sadrži podatke o ozljedi na radu sukladne metodologiji Europske statistike ozljeda na radu (ESAW metodologija) jer je Republika Hrvatska od početka punopravnog članstva u EU obvezna dostavljati podatke o ozljedama na radu Europskom uredu za statistiku u obliku koji je sukladan ESAW metodologiji.

Slijedom navedenog Služba za medicinu rada HZJZ-a analizira podatke o ozljedama na radu koje su se dogodile na mjestu rada po parametrima koji su sukladni metodologiji Europske statistike ozljeda na radu a to su:

- mjesto i vrijeme ozljeđivanja,
- podatci o radniku koji je ozlijeđen (spol, državljanstvo, zaposlenički status, zanimanje, osposobljenost iz ZNR i dr.),
- podaci o poslodavcu (djelatnost i veličina poslodavca kod kojeg je zaposlen ozlijeđeni radnik),
- podaci o vrsti ozljede i ozlijeđenom dijelu tijela, poslu koji je obavljan i prostoru u kojem je obavljan posao kada se radnik ozlijedio, prema specifičnoj aktivnosti i poremećaju koji je doveo do ozljede, načinu nastanka ozljede i materijalnim sredstvima koja su pri tom korištena ili sudjelovala u ozljedi,
- medicinski pokazatelji (ozlijeđeni dio tijela, MKB) i pojedinačna analiza za područja djelatnosti u kojima se ozlijedila većina radnika u odnosu na ukupan broj analiziranih ozljeda.

Na osnovu podataka Državnog zavoda za statistiku o broju zaposlenih u RH po granama djelatnosti i podatka o broju ozljeda na radu prijavljenih HZZO-u Služba za medicinu rada HZJZ-a izračuna i stopu ozljeda na radu na 1000 zaposlenih.

Na stranici www.hzzzsr.hr moguće je vidjeti Analize ozljeda na radu, Stopu ozljeda na radu na 1000 radnika po godinama, i po djelatnostima:

- A. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
- B. Rudarstvo i vađenje
- C. Prerađivačka industrija
- D. Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija

- E. Opskrba vodom: uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te dj. sanacije okoliša
- F. Građevinarstvo
- G. Trgovina na veliko, popravak motornih vozila i motocikala
- H. Prijevoz i skladištenje
- I. Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
- J. Informacije i komunikacije
- K. Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
- L. Poslovanje nekretninama
- M. Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
- N. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
- O. Javna uprava i obrana, obavezno socijalno osiguranje
- P. Obrazovanje
- Q. Zdravstvena zaštita i socijalna skrb
- R. Umjetnost, zabava i rekreacija
- S. Ostale uslužne djelatnosti.

Kada dođe do ozljede na radu istu je potrebno prijaviti.

Poslodavac je obavezan obavijestiti tijelo nadležno za inspekcijski nadzor o smrtnoj ozljedi nastaloj u prostoriji ili na prostoru u kojem poslodavac obavlja rad.

Poslodavac je obavezan obavijestiti tijelo nadležno za inspekcijski nadzor o ozljedi nastaloj u prostoriji ili na prostoru u kojem poslodavac obavlja rad zbog koje je radniku ili osobi na radu pružena hitna medicinska pomoć i zbog koje je ozlijeđena osoba zadržana na liječenju u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi ili dnevnoj bolnici.

Napomena:

- vrijeme pružanja hitne medicinske pomoći od strane stručnog medicinskog osoblja, kao i
- zadržavanje radi praćenja stanja (promatranja) npr. tijekom dana ili noći, nakon čega je ozlijeđena osoba otpuštena na kućnu njegu, ne smatra zadržavanjem na liječenju.

Poslodavac je obavijest dužan dostaviti odmah po nastanku ozljede.

Smatra se da je poslodavac ispunio gore navedenu obvezu ako je nakon isključenja izvora ozljede, pružanja prve pomoći ozlijeđenoj osobi te pozivanja hitne medicinske pomoći ili zbrinjavanja ozlijeđene osobe u stacionarnu zdravstvenu ustanovu ili dnevnu bolnicu, bez odgađanja obavijestio mjesno nadležni ured tijela nadležnog za inspekcijski nadzor na broj

telefona objavljen na službenim stranicama toga tijela ili na jedinstveni telefonski broj za hitne službe 112.

Ako obavijest ne dostavi odmah po nastanku smrtne ozljede i ozljede nastale u prostoriji ili na prostoru u kojem poslodavac obavlja rad zbog koje je radniku ili osobi na radu pružena hitna medicinska pomoć i zbog koje je ozlijeđena osoba zadržana na liječenju u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi ili dnevnoj bolnici, može platiti kaznu.

U roku od 8 dana od dana nastanka ozljede ista se prijavljuje Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje temeljem Pravilnika o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti, N.N. br. 75/14., s brojnim izmjenama/dopunama (zadnja: N.N. 002/2022.) na tiskanici OR u roku od 8 dana od dana nastanka okolnosti na osnovu kojih postoji obveza osiguranja za slučaj ozljede na radu. (tiskanica OR se nalazi na www.hzzo.hr).

U popunjavanju tiskanice važno je dobro izabrati uzrok ozljede obzirom da će se taj podatak u slučaju sudskih procesa detaljno proučavati.

UZROK OZLJEDE	Okolnost uslijed koje je do nezgode došlo, tj. razlog koji je doveo do nezgode. Uzroci nezgoda dijele se na vanjske (povezani s radnom okolinom ili sredstvima rada) i unutarnje (povezani s okolnostima vezanim za radnika). Uz naziv uzroka nezgode obavezno se navodi i njegova šifra.
----------------------	---

1.2. PROFESIONALNE BOLESTI

PROFESIONALNA BOLEST	<p>prema Zakonu o obveznom zdravstvenom osiguranju:</p> <p>bolest izazvana dužim neposrednim utjecajem procesa rada i uvjeta rada na određenim poslovima</p> <p>prema Zakonu o Listi profesionalnih bolesti:</p> <p>bolest za koju se dokaže da je posljedica djelovanja štetnosti u procesu rada i/ili radnom okolišu, odnosno bolest za koju je poznato da može biti posljedica djelovanja štetnosti koje su u svezi s procesom rada i/ili radnim okolišem, a intenzitet štetnosti i duljina trajanja izloženosti toj štetnosti je na razini za koju je poznato da uzrokuje oštećenje zdravlja.</p>
OPASNOSTI	svi uvjeti na radu i u vezi s radom, koji mogu ugroziti sigurnost i zdravlje radnika
ŠTETNOSTI	kemijske, biološke i fizikalne štetnosti, koje mogu uzrokovati oštećenje zdravlja radnika i drugih osoba koje su im izložene

NAPORI	statodinamički, psihofiziološki napori, napori vida i napori govora, koji mogu uzrokovati oštećenje zdravlja radnika koji su im izloženi
RADNI OKOLIŠ	fizikalni, kemijski i biološki čimbenici na mjestu rada i u njegovom okruženju
BOLEST U SVEZI S RADOM	bolest nastala kao posljedica radnog procesa, a koja nije na Listi profesionalnih bolesti.
INVALID RADA	radnik koji je na osnovu invalidnosti ostvario pravo na invalidsku mirovinu ili pravo na profesionalnu rehabilitaciju.

Dijagnosticiranje profesionalnih bolesti je interdisciplinarni proces koji zahtijeva posebna znanja iz medicine i srodnih područja povezanih sa sigurnošću i zaštitom zdravlja na radu, stoga je obrada i postavljanje dijagnoze profesionalne bolesti u nadležnosti specijalista medicine rada.

Postupak priznavanja profesionalne etiologije bolesti provodi se prema Pravilniku o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti, N.N. br. 075/14., s brojnim izmjenama/dopunama (zadnja: N.N. br.002/2022.) i Zakonu o listi profesionalnih bolesti, N.N. br. 162/98. i 107/07., a provodi se prema kriterijima suvremene medicine rada.

Prilikom utvrđivanja i priznavanja profesionalne bolesti ključno je utvrđivanje kliničke slike bolesti s jedne strane i štetnosti u radnom procesu s druge strane te njihove neposredne povezanosti. Ovaj postupak nije moguće provesti bez iscrpnih podataka o uvjetima rada te trajanju i intenzitetu izloženosti određenoj štetnosti na radnom mjestu. Intenzitet i duljina izloženosti štetnom čimbeniku moraju biti razine za koju je poznato i znanstvenim istraživanjima dokazano da mogu oštetiti zdravlje. Prisutnost štetnog čimbenika i njegov intenzitet moguće je dobiti uvidom u procjenu rizika, uvidom u rezultate mjerenja provedene na radnom mjestu ili obilaskom radnog mjesta.

Postupak priznavanja profesionalne bolesti radi ostvarivanja prava iz zdravstvenog osiguranja pokreće se popunjavanjem tiskanice PB. Jedan dio tiskanice ispunjava poslodavac, a drugi dio liječnik obiteljske medicine nakon dobivenog mišljenja nadležnog specijaliste medicine rada. Uz popunjenu tiskanicu prilaže se prikupljena medicinska i druga dokumentacija kojom se može dokazati da je nastanak bolesti uzročno-posljedično vezan uz proces rada. Dokumentacija se podnosi regionalnom uredu odnosno područnoj službi Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO) nadležnom prema mjestu prebivališta, odnosno boravka osigurane osobe, a može i regionalnom uredu odnosno područnoj službi prema sjedištu poslodavca.

Rok za podnošenje prijave o profesionalnoj bolesti odnosno zahtjeva je 8 dana od dana dijagnosticiranja profesionalne bolesti od strane specijaliste medicine rada. Ukoliko se prijava ne podnese u roku od najdulje 3 godine od navedenog roka, gubi se pravo na pokretanje postupka utvrđivanja i priznavanja profesionalne bolesti od strane Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje

Sve prijave o profesionalnoj bolesti prosljeđuju se u Službu za medicinu rada HZJZ-a, gdje se potvrđuje ili otklanja profesionalni uzrok bolest. Na temelju stručnog mišljenja specijaliste medicine rada Službe za medicinu rada HZJZ-a, HZZO daje ili odbija pravo iz zdravstvenog osiguranja na temelju profesionalne bolesti.

Sve priznate profesionalne bolesti u Republici Hrvatskoj upisuju se u Registar profesionalnih bolesti pri Službi za medicinu rada HZJZ-a, koji se može vidjeti na www.hzzzsr.hr.

Kao zaključak se nameće potreba smanjenja broja ozljeda i profesionalnih bolesti iz tri važna razloga:

- zbog humanih razloga – zbog potrebe da svaki radnik zaštiti svoj život i zdravlje kako bi što dulje bio radno sposoban te na taj način mogao ostvarivati svoje ekonomske ciljeve
- zbog gospodarskih razloga – tj. potrebe da se spriječe gospodarski gubici i za poslodavca ali i za samog radnika
- zbog socijalnih razloga – tj. potrebe da pojedinac ostane što duže socijalno aktivan.

Bez obzira na sve akcije koje društvo provodi u svrhu smanjenja ili potpunog ukidanja ozljeda na radu i profesionalnih bolesti, činjenica je da se ozljede na radu i profesionalne bolesti i dalje događaju.

U cilju smanjenja broja ozljeda nužno je utvrditi uzroke ozljeda kako bi se mogla planski započeti akcija na smanjenju broja ozljeda.

Prilikom nastanka ozljede, iz razgovora s ozlijeđenim radnikom i odgovornim osobama, najčešće se nameće zaključak da je ozljeda nastala slučajno.

Da li je to zbilja tako?

Polazeći od tog zaključka logičnim slijedom proizilaze činjenice:

- svi radnici imaju iste šanse da se ozlijede
- svi radnici bi u istom vremenskom periodu doživjeli isti broj ozljeda.

Naravno da je u praksi sasvim drugačije.

Poznato je da se neki radnici čeće ozljeđuju nego drugi iako rade iste poslove, te da na nekim poslovima ima znatno više ozljeda nego na drugim.

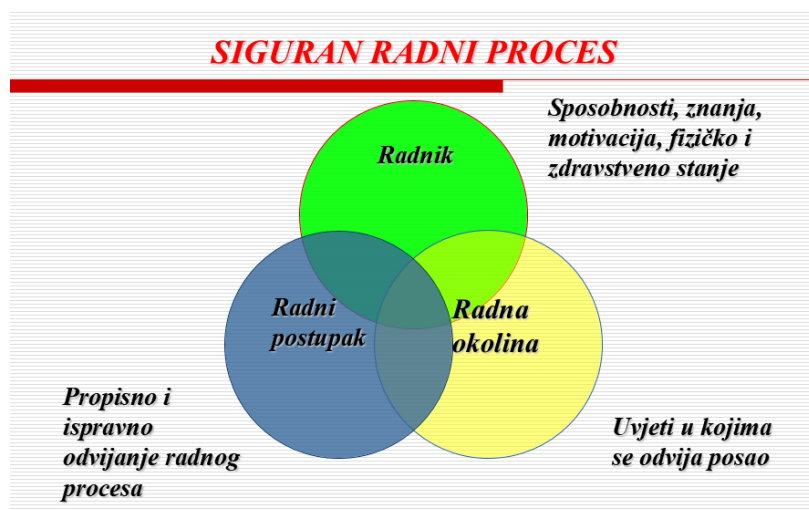
Iz navedenog slijedi da broj ozljeda uvelike ovisi o osobinama radnika. Isto tako je poznato iz prakse da su neki poslovi opasniji tako da na njima dolazi češće do ozljeda. Dakle, ozljede na radu ovise kako o objektivnim tako i o subjektivnim prilikama, a ne o faktoru slučajnosti.

Nezgodna na radu nastaje kao posljedica poremećaja u odnosu čovjeka i radne okoline u kojoj taj čovjek radi. Često je teško utvrditi što je dovelo do poremećaja: čovjek ili okolina. No važno je znati da se može djelovati i na čovjeka i na radnu okolinu.

1.3. SIGURAN RADNI PROCES

Siguran radni proces je onaj u kojem su dobro koordinirani i usuglašeni slijedeći parametri:

- radna okolina – uvjeti u kojima se odvija posao
  - sredstva rada: građevina, instalacije, radna oprema
  - radni okoliš: buka, rasvjeta, mikroklima, aerozagađenje, - primjerena vrsti posla
- radnik - njegove sposobnosti, znanja, motivacija, fizičko i zdravstveno stanje - primjereno vrsti posla
- radni postupak – propisano i ispravno odvijanje radnog procesa.

Ukoliko su ova tri parametra u koordiniranom međuodnosu radni proces je siguran. Međutim ukoliko dođe do poremećaja u bilo kojem od navedenih parametara radni proces postaje nesiguran.

Poremećaj radnik - radna okolina uzrokuje OPASNO STANJE koje rezultira OPASNIM POSTUPKOM, tj. radna okolina postaje OPASNA OKOLINA koja može dovesti do nezgode ili ozljede na radu.

Na sreću, svi poremećaji čovjek – radna okolina ne izazivaju nezgode ili ozljede na radu. Statistika pokazuje da se od 330 poremećaja u 300 puta ne dogodi ništa štetno, u 29 puta skoro dođe do ozljede ili materijalne štete, a samo jedanput dolazi do nezgode ili ozljede. Slikovito prikazano to izgleda ovako:

Osim „štita sigurnosti“ kod sigurnog radnog procesa, važan čimbenik je i tehnička zaštita. Zastarjela radna opremu (strojevi koji se koriste), nadogradnjom tipa mikroprekidača ili sigurnosne letve mogu radni proces učiniti sigurnijim jer s time psriječava ulazak radnika u opasno područje stroja.

1.4. TROŠKOVI OZLJEDE NA RADU

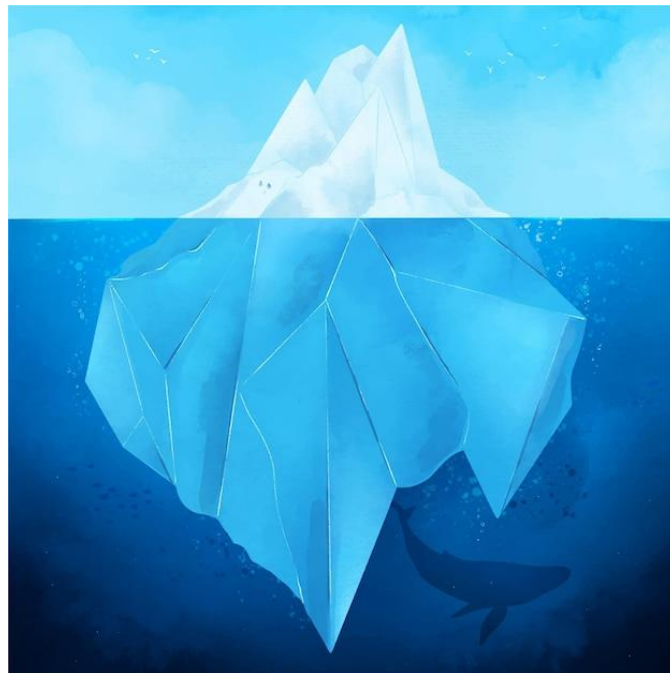
Osim oštećenja zdravlja radnika kao posljedica ozljede na radu javljaju se i troškovi. Ukupni troškovi ozljede na radu sastoje se od dvije vrste troškova:

- direktni troškovi
- indirektni troškovi

Direktni troškovi mogu se prilično jednostavno izračunati i najčešće se samo oni uzimaju u obzir prilikom izračuna troškova ozljede na radu. No, zbog sagledavanja cjelokupnog stanja zaštite na radu svakako je nužno uzeti u obzir i indirektno troškove, koji nisu uvijek lako uočljivi, ali koji predstavljaju svakako trošak za poslodavca.

Razlog zbog kojih te troškove treba uzeti u obzir je svakako činjenica da su indirektni troškovi 4-6 puta veći od direktnih troškova.

Često se navodi da su zapravo direktni troškovi samo vrh ledene sante (dio koji pliva na vodi) a zapravo su ukupni troškovi cijela santa leda.

Ukupne troškove jedne ozljede čini trinaest pojedinačnih troškova:

RED.BR.	VRSTA TROŠKA	NAPOMENA
1.	Troškovi prve pomoći	Troškovi prve pomoći obuhvaćaju broj sati radnika koji su pružali prvu pomoć pomnožen sa satnicom tih radnika. Tim troškovima se pridodaje vrijednost utrošenog sanitetskog materijala. U troškove prve pomoći ubrajaju se i sati zdravstvenih radnika iz radničke ambulante ukoliko takva još egzistira (također pomnoženi sa njihovom satnicom) uvećano za vrijednost sanitetskog materijala.
2.	Troškovi medicinske pomoći	Troškovi medicinske pomoći odnose se na troškove pružanja prve pomoći u zdravstvenoj ustanovi. Tu se ubrajaju satnica zdravstvenih radnika pomnožena sa brojem sati, troškovi medicinske obrade (eventualnih snimanja, obrade prijeloma i sl.), utrošenog sanitetskog materijala, troškovi prijevoza do zdravstvene ustanove uvećani za potrošeno vrijeme vozača (također pomnoženo sa satnicom).
3.	Troškovi liječenja u bolnici	Troškovi liječenja u bolnici obuhvaćaju ukupne troškove liječenja u bolnici (bolnička obrada, pregledi, lijekovi i sl.). U ove troškove ubrajaju se i troškovi rehabilitacije (fizikalna terapija, tollice) i ortopedskih pomagala, ukoliko se takva potreba javlja.
4.	Naknada zarade ozlijeđenom radniku	U ove troškove ulazi prvenstveno ukupan iznos naknade koja pripada ozlijeđenom radniku za

		vrijeme njegovog odsustva s posla zbog bolesti. No, u ove troškove se ubrajaju i naknade koje ozlijeđeni radnik ne može ostvariti zbog ozljede na radu (autorski ugovori, dopunske djelatnosti i sl.)
5.	Izgubljeno radno vrijeme ozlijeđenog radnika	Ovi troškovi se javljaju u slučaju lakših ozljeda na radu, kad ozlijeđeni radnik drugi dan dođe na posao. Najčešće se takve ozljede niti ne evidentiraju ali je činjenica da i kod takovih lakih ozljeda na radu nastaju troškovi. To su prvenstveno potrošeni sati radnika od trenutka kad se ozljeda dogodila do kraja radnog dana (najčešće se ozlijeđeni radnik više ne vraća na posao) pomnoženi sa prosječnom satnicom radnika. Osim toga u te troškove ubraja se izgubljeno radno vrijeme ozlijeđenog radnika u narednim danima, kada radnik odlazi u zdravstvenu ustanovu radi eventualnih pregleda, previjanja i sl., opet pomnoženu sa prosječnom vrijednošću satnice ozlijeđenog radnika.
6.	Izgubljeno radno vrijeme drugih radnika	Ovi troškovi obuhvaćaju troškove koji se stvaraju zbog prekida drugih radnika za vrijeme i poslije nastanka ozljede na radu (pomoć, suosjećanje, davanje izjava, sanacija eventualnih materijalnih troškova i dr.) Troškovi se izračunavaju tako da se ukupan broj izgubljenih sati pomnoži sa prosječnom satnicom tih radnika. U ove troškove ubrajaju se i izgubljeni sati kooperanata ili sati zakašnjenja zbog kašnjenja tj. neisporuke robe, pomnoženi sa odgovarajućom satnicom.
7.	Izgubljeno radno vrijeme voditelja poslova	Kad se dogodi ozljeda na radu voditelj poslova se znatno angažira. Prvenstveno voditelj mora sudjelovati u organizaciji prve pomoći, zatim u sanaciji radnog mjesta i okoliša. Izvjesno vrijeme voditelj poslova izgubi i na otkrivanje izvora i uzroka ozljede te popunjavanje obrazaca. U slučaju teže ozljede na radu voditelj daje izjave o načinu nastanka ozljede i o mjerama koje se poduzimaju da se ozljeda ne ponovi. Izgubljeni sati množe se sa satnicom voditelja poslova. Osim toga, ukoliko je radnik onesposobljen za daljnji rad, voditelj mora potrošiti dodatno vrijeme na organizaciju posla sa preostalim radnicima (prekovremeni rad) te na osposobljavanje i podučavanje novog radnika za posao koji je radio ozlijeđeni radnik. I ovako izgubljeni sati množe se sa iznosom satnice voditelja. Dodatni sati voditelja mogu se potrošiti ukoliko je došlo do sudskih obveza. Tada voditelj mora na sudu davati izjave što zahtijeva osim samog odsustva s posla i odgovarajuću pripremu. I ti izgubljeni sati se množe sa satnicom voditelja.

8	Gubici u proizvodnji	U ove troškove prvenstveno se ubrajaju materijalni troškovi zbog gubitka na materijalu, sirovini, kvara na postrojenju, opremi, energentima, objektu i sl. Troškovi gubitka u proizvodnji računaju se na način da se nabavnoj cijeni opreme, postrojenja, sirovine... pridodaju troškovi poreza, carine, skladištenja, montaže i dr. U ove troškove ubrajaju se i troškovi koji se stvaraju zbog zaostataka u proizvodnji i isporuci robe, a posebno se povećavaju ukoliko je tvrtka dužna plaćati zakasninu zbog isporuke.
.9	Troškovi zapošljavanja novog radnika	Ukoliko se zbog ozljede na radu i izostanka ozlijeđenog radnika s posla mora zaposliti novi radnik onda se na sve dosadašnje troškove nadodaju i troškovi zapošljavanja novog radnika. Tu se prvenstveno pojavljuju troškovi zbog osposobljavanja radnika za rad na siguran način, troškovi stručnog osposobljavanja, troškovi liječničkog pregleda i troškovi uhodavanja za rad (smanjena učinkovitost zbog osposobljavanja za rad). U ove troškove ubrajaju se i troškovi nabavke osobnih zaštitnih sredstava i opreme i alata za novog radnika.
10.	Troškovi sudskih postupaka	Ukoliko se zbog ozljede na radu vode sudski postupci onda se prethodno nabrojanim troškovima pridodaju i sudski troškovi kao što su troškovi sudskog postupka, troškovi zastupanja tvrtke na sudu posredstvom odvjetnika, iznosi sudskih pristojbi, te eventualnih novčanih kazni koje poslodavac mora snositi zbog učinjenih propusta.
11.	Naknada štete	Naknada štete uglavnom se utvrđuje sudskim presudama. Ovaj trošak podrazumijeva naknadu štete ozlijeđenom radniku koja obuhvaća stvarne troškove, ali vrlo često na te troškove se dodaju i troškovi njege člana obitelji, putni troškovi, troškovi rehabilitacije i sl. Na ove troškove mogu se dodati i troškovi zbog pretrpljene boli kao i troškovi koje bi zaposlenik zaradio dodatnim poslovima a koje zbog ozljede neće moći obavljati.
12.	Jednokratna novčana pomoć	Ukoliko se poslodavac obveže zbog ozljede na radu ili smrtnog slučaja isplatiti jednokratnu novčanu pomoć onda se i ovaj trošak pribraja svim do sada navedenim troškovima.
13.	Izdaci na osnovu preuzetih obveza	Ovi troškovi se uglavnom odnose na troškove koje preuzima poslodavac na temelju preuzetih obveza nakon težih ili smrtnih slučajeva, a koji se uglavnom odnose na uzdržavanje članova obitelji stradalog, školovanje djece, zapošljavanje drugih članova obitelji ili rentna isplata.

Dakle, iz navedenog slijedi da su stvarni troškovi zbog ozljede na radu znatno veći od troškova dnevnica ili liječenja što se uglavnom smatra pod troškovima ozljede. Potrebno je međutim naglasiti da poslodavac ne snosi sveukupni dio troškova sam, dio troškova se refundira od strane osiguravateljskih kuća (za što je poslodavac također snosio troškove uplaćenog osiguranja). Bitno je naglasiti i to da osiguravatelj ima pravo provjeriti sve okolnosti zbog kojih je ozljeda na radu nastala te u slučaju da utvrdi da je ozljeda na radu nastala krivnjom poslodavca, osiguravatelj se ne smatra obveznim preuzeti bilo kakve troškove u svezi s ozljedom na radu.

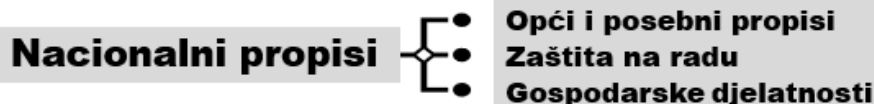
Kao zaključak ovog poglavlja navodi se činjenica da:

**ULAGANJE U ZAŠTITU NA RADU
PREDSTAVLJA DOBRO ULOŽEN NOVAC**

budući da samo jedna ozbiljnija ozljeda na radu može za poslodavca predstavljati veći trošak nego sva dotadašnja ulaganja u prevenciju iz zaštite na radu.

1.5. PROPISI KOJI SE ODOSE NA UREĐIVANJE ZAŠTITE NA RADU

Zaštita na radu je sastavni dio radnog i tehološkog procesa i ista je regulirana određenim propisima. Na stranici [Ministarstva nadležnog za rad](#) nalazi se popis Nacionalnih propisa koji su relevantni za uređivanje zaštite na radu. Isti su podijeljeni na:

U nastavku se daje osvrt na dijelove najznačajnijih propisa kojima se uređuje zaštita na radu

1.5.1. [USTAV REPUBLIKE HRVATSKE](#), N.N. br. 56/90., 135/97., 8/98., 113/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10., 147/13. i 5/14. - pročišćeni tekst – odabrani članci

Već u Ustavu Republike Hrvatske navode se osnovne postavke koje se tiču zaštite na radu.

U čl. 49. navodi se da su poduzetnička i tržišna sloboda temelj gospodarskog ustroja Republike Hrvatske, a već u čl. 50. definirano da se poduzetnička sloboda i vlasnička prava mogu iznimno ograničiti zakonom radi zaštite interesa i sigurnosti Republike Hrvatske, prirode, ljudskog okoliša i zdravlja ljudi.

Čl. 56. govori o ograničenju radnog vremena, pravu na odmore, socijalnu sigurnost, socijalno osiguranje, prava žene.

Čl. 57. naglašava prava u svezi s porođajem, materinstvom i njegom djece. Mladež, majke i osobe s invaliditetom imaju pravo na osobitu zaštitu na radu. (čl. 65.) .

Čl. 70. navodi da Država osigurava uvjete za zdrav okoliš. Svatko je dužan, u sklopu svojih ovlasti i djelatnosti, osobitu skrb posvećivati zaštiti zdravlja ljudi, prirode i ljudskog okoliša

1.5.2. KAZNENI ZAKON, N.N. br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15. i 101/17. - pročišćeni tekst – odabrani članci

Dovođenje u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom

Članak 215.: Tko požarom, poplavom, eksplozivom, otrovom ili otrovnim plinom, ionizirajućim zračenjem, motornom silom, električnom ili drugom energijom ili kakvom općeopasnom radnjom ili općeopasnim sredstvom izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko ne postavi propisane naprave za zaštitu od požara, eksplozije, poplave, otrova, otrovnih plinova, nuklearne energije, ionizirajućih zračenja ili za zaštitu na radu ili te naprave ne održava u ispravnom stanju, ili ih u slučaju potrebe ne stavi u djelovanje, ili uopće ne postupa po propisima ili tehničkim pravilima o zaštitnim mjerama i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega.

Tko kaznena djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Uništenje ili oštećenje zaštitnih naprava na radu

Članak 217.: Tko na mjestu gdje se obavlja neki rad uništi, ošteti, ukloni, isključi ili na drugi način učini neuporabljivim ili nedjelotvornim zaštitne naprave na radu i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Uništenje, oštećenje ili zlouporaba znakova za opasnost

Članak 218. (1) Tko uništi, ošteti, ukloni ili na drugi način učini neuporabljivim ili neuočljivim znak kojim se upozorava na opasnost, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko bez potrebe pošalje međunarodno ugovoreni znak za poziv u pomoć ili znak da prijete opasnost ili tko pošalje međunarodno ugovoreni znak za postojanje sigurnosti kad to nije opravdano, ili tko zlouporabi međunarodno ugovoreni komunikacijski znak.

Napomena: Ostale odredbe navedenog zakona naći će te na poveznici iznad ([KAZNENI ZAKON](#))

1.5.3. ZAKON O RADU, N.N. br. 93/14., 127/17., 98/19.

Ono što se u Ustavu Republike Hrvatske definira na samo opći način, konkretnije je određeno Zakonom o radu. Posebno i detaljnije u Zakonu o radu definirane su dužnosti poslodavca.

Poslodavac je dužan osigurati radniku uvjete za rad na siguran način i na način koji ne ugrožava zdravlje radnika, u skladu s posebnim zakonom i drugim propisima (Čl. 7., st. 3).

Prije stupanja radnika na rad, poslodavac je dužan omogućiti radniku da se upozna s propisima u vezi s radnim odnosima te ga je dužan upoznati s organizacijom rada i zaštitom zdravlja i sigurnosti na radu. (Čl. 8., st. 2.).

- **Zaštita malodobnika (Čl. 20.-22.)**

Maloljetnik se ne smije zaposliti na poslovima koji mogu ugroziti njegovu sigurnost, zdravlje, ćudoređe ili razvoj.

- **Zaštita života, zdravlja i privatnosti (Čl. 28.)**

Poslodavac je dužan pribaviti i održavati postrojenja, uređaje, opremu, alate, mjesto rada i pristup mjestu rada, te organizirati rad na način koji osigurava zaštitu života i zdravlja radnika, u skladu s posebnim zakonima i drugim propisima i naravi posla koji se obavlja.

Poslodavac je dužan upoznati radnika s opasnostima posla koji radnik obavlja.

Poslodavac je dužan osposobiti radnika za rad na način koji osigurava zaštitu života i zdravlja radnika te sprječava nastanak nesreća.

- **Zaštita trudnica, roditelja i posvojitelja (Čl. 30-31.)**

Poslodavac ne smije odbiti zaposliti ženu zbog njezine trudnoće, niti joj zbog trudnoće, rođenja ili dojenja djeteta u smislu posebnog propisa smije ponuditi sklapanje izmijenjenog ugovora o radu pod nepovoljnijim uvjetima.

Trudnoj radnici, radnici koja je rodila ili radnici koja doji dijete u smislu posebnog propisa, a koja radi na poslovima koji ugrožavaju njezin život ili zdravlje, odnosno djetetov život ili zdravlje, poslodavac je dužan za vrijeme korištenja prava u skladu s posebnim propisom, ponuditi dodatak ugovora o radu kojim će se na određeno vrijeme ugovoriti obavljanje drugih odgovarajućih poslova

- **Zaštita radnika koji su privremeno ili trajno nesposobni za rad (Čl. 37-43.)**

Radnik je dužan, što je moguće prije, obavijestiti poslodavca o privremenoj nesposobnosti za rad, a najkasnije u roku od tri dana dužan mu je dostaviti liječničku potvrdu o privremenoj nesposobnosti za rad i njezinu očekivanom trajanju.

- **Zabrana otkazivanja u slučaju privremene nesposobnosti uzrokovane ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću**

Radniku koji je pretrpio ozljedu na radu ili je obolio od profesionalne bolesti, za vrijeme privremene nesposobnosti za rad tijekom liječenja ili oporavka od ozljede na radu ili profesionalne bolesti, poslodavac ne može otkazati ugovor o radu.

- **Pravo povratka na prethodne ili odgovarajuće poslove radnika koji je privremeno bio nesposoban za rad**

Radnik koji je privremeno bio nesposoban za rad zbog ozljede ili ozljede na radu, bolesti ili profesionalne bolesti, a za kojega nakon liječenja, odnosno oporavka, ovlaštenu liječniku, odnosno ovlašteno tijelo utvrdi da je sposoban za rad, ima pravo vratiti se na poslove na kojima je prethodno radio.

Ako je prestala potreba za obavljanjem poslova na kojima je radnik prethodno radio, poslodavac mu je dužan ponuditi sklapanje ugovora o radu za obavljanje drugih odgovarajućih poslova, koji moraju, što je više moguće odgovarati poslovima na kojima je radnik prethodno radio.

Ako poslodavac nije u mogućnosti radniku ponuditi sklapanje ugovora o radu za obavljanje drugih odgovarajućih poslova ili ako radnik odbije ponuđenu izmjenu ugovora o radu, poslodavac mu može otkazati na način i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.

U sporu između poslodavca i radnika, samo je doktor specijalist medicine rada nadležan ocijeniti jesu li ponuđeni poslovi odgovarajući.

Radnik ima pravo na dodatno stručno osposobljavanje, ako je došlo do promjene u tehnologiji ili načinu rada, kao i na sve druge pogodnosti koje proizlaze iz poboljšanih uvjeta rada na koje bi imao pravo.

Ako kod radnika postoji smanjenje radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, smanjenje radne sposobnosti uz djelomični gubitak radne sposobnosti ili neposredna opasnost od nastanka smanjenja radne sposobnosti koju je utvrdilo ovlašteno tijelo, poslodavac je dužan, uzimajući u obzir nalaz i mišljenje toga tijela, ponuditi radniku sklapanje ugovora o radu za obavljanje poslova za koje je radno sposoban, koji moraju, što je više moguće odgovarati poslovima na kojima je radnik prethodno radio.

Radi osiguranja takvih poslova, poslodavac je dužan prilagoditi poslove sposobnostima radnika, izmijeniti raspored radnog vremena, odnosno poduzeti druge mjere da radniku osigura odgovarajuće poslove.

Ako je poslodavac poduzeo sve mjere, a ne može radniku osigurati odgovarajuće poslove, odnosno ako je radnik odbio ponudu za sklapanje ugovora o radu za obavljanje poslova koji odgovaraju njegovim sposobnostima u skladu s nalazom i mišljenjem ovlaštenog tijela, poslodavac radniku može otkazati ugovor o radu uz suglasnost radničkog vijeća.

U sporu između poslodavca i radnika, samo je doktor specijalist medicine rada nadležan ocijeniti jesu li ponuđeni poslovi odgovarajući.

Ako radničko vijeće uskrati suglasnost na otkaz radniku, suglasnost može nadomjestiti arbitražna odluka.

Radnik koji je pretrpio ozljedu na radu, odnosno koji je obolio od profesionalne bolesti, a kojemu nakon završenog liječenja, oporavka i profesionalne rehabilitacije,

poslodavac ne može osigurati odgovarajuće poslove, ima pravo na otpremninu najmanje u dvostrukom iznosu, ako je ispunio uvjete za stjecanje prava na otpremninu propisanu ovim Zakonom.

Radnik, koji je neopravdano odbio ponuđene poslove nema pravo na otpremninu u dvostrukom iznosu.

Radnik koji je pretrpio ozljedu na radu ili je obolio od profesionalne bolesti ima prednost pri stručnom osposobljavanju i školovanju koje organizira poslodavac.

- **Obveza obrazovanja i osposobljavanja za rad (Čl. 54.)**

Poslodavac je dužan omogućiti radniku, u skladu s mogućnostima i potrebama rada, školovanje, obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje.

Radnik je dužan, u skladu sa svojim sposobnostima i potrebama rada, školovati se, obrazovati, osposobljavati i usavršavati se za rad.

Prilikom promjene ili uvođenja novog načina ili organizacije rada, poslodavac je dužan, u skladu s potrebama i mogućnostima rada, omogućiti radniku osposobljavanje ili usavršavanje za rad.

- **Radno vrijeme, skraćeno radno vrijeme, prekovremeni rad, raspored radnog vremena (Čl. 61- 65.)**

Puno radno vrijeme radnika ne može biti duže od četrdeset sati tjedno.

Radnik koji radi u punom radnom vremenu može sklopiti ugovor o radu s drugim poslodavcem u najdužem trajanju do osam sati tjedno, odnosno do sto osamdeset sati godišnje, samo ako je poslodavac, odnosno ako su poslodavci s kojima radnik već prethodno ima sklopljen ugovor o radu, radniku za takav rad dali pisanu suglasnost.

Na poslovima na kojima, uz primjenu mjera zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, nije moguće zaštititi radnika od štetnih utjecaja, radno vrijeme se skraćuje razmjerno štetnom utjecaju uvjeta rada na zdravlje i radnu sposobnost radnika. Takvi poslovi, te trajanje radnog vremena na takvim poslovima utvrđuju se posebnim propisom. Radnik koji radi na takvim poslovima ne smije na takvim poslovima raditi duže od utvrđenog radnog vremena, niti se smije na takvim poslovima zaposliti kod drugog poslodavca. Kolektivnim ugovorom ili ugovorom o radu može se ugovoriti da radnik koji na navedenim poslovima ne radi u punom radnom vremenu, dio radnoga vremena, najduže do punog radnog vremena, radi na nekim drugim poslovima koji nemaju narav poslova navedenih na početku ove odredbe.

U slučaju više sile, izvanrednog povećanja opsega poslova i u drugim sličnim slučajevima prijeke potrebe, radnik je na pisani zahtjev poslodavca dužan raditi duže od punog, odnosno nepunog radnog vremena (prekovremeni rad). Iznimno, ako priroda prijeke potrebe onemogućava poslodavca da prije početka prekovremenog rada uruči radniku pisani zahtjev, usmeni zahtjev poslodavac je dužan pisano potvrditi u roku od sedam dana od dana kada je prekovremeni rad naložen.

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Ako radnik radi prekovremeno, ukupno trajanje rada radnika ne smije biti duže od pedeset sati tjedno. Prekovremeni rad pojedinog radnika ne smije trajati duže od sto osamdeset sati godišnje, osim ako je ugovoreno kolektivnim ugovorom, u kojem slučaju ne smije trajati duže od dvjesto pedeset sati godišnje. Zabranjen je prekovremeni rad maloljetnika.

Trudnica, roditelj s djetetom do tri godine života, samohrani roditelj s djetetom do šest godina života, radnik koji radi u nepunom radnom vremenu kod više poslodavaca, te radnik koji radi na poslovima na kojima nije moguće otkloniti štetne utjecaje, mogu raditi prekovremeno samo ako dostave poslodavcu pisanu izjavu o pristanku na takav rad, osim u slučaju više sile.

Noćni rad:

Ako je temeljem procjene opasnosti izrađene u skladu s posebnim propisima o zaštiti na radu, noćni radnik na radu izložen osobitoj opasnosti ili teškom fizičkom ili mentalnom naporu, poslodavac je takvom radniku dužan utvrditi raspored radnog vremena tako da ne radi više od osam sati tijekom razdoblja od dvadeset četiri sata u kojem radi noću.

- **Trajanje godišnjeg odmora (Čl. 77.)**

Radnik ima za svaku kalendarsku godinu pravo na godišnji odmor od najmanje četiri tjedna, a maloljetnik i radnik koji radi na poslovima na kojima, uz primjenu mjera zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, nije moguće zaštititi radnika od štetnih utjecaja u trajanju od najmanje pet tjedana.

Napomena:

KAZNENE ODREDBE ZAKONA O RADU iznose do 100.000,00 kuna.

1.5.4. [ZAKON O OBVEZNIH ODNOSIMA](#), N.N. br. 35/05., 41/08., 78/15., 29/18., 126/21.

Glava IX. IZVANUGOVORNI OBVEZNI ODNOSI, Odjeljak 1. PROUZROČENJE ŠTETE,

Odsjek 1. OPĆA NAČELA, Pretpostavke odgovornosti:

- Članak 1045. - Tko drugome prouzroči štetu, dužan je naknaditi je ako ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivnje. Za štetu od stvari ili djelatnosti od kojih potječe povećana opasnost štete za okolinu odgovara se bez obzira na krivnju.

Odsjek 1. OPĆA NAČELA, Zahtjev da se ukloni opasnost štete

- Članak 1047. - Svatko može zahtijevati od drugoga da ukloni izvor opasnosti od kojega prijeti znatnija šteta njemu ili drugome, kao i da se suzdrži od djelatnosti od koje proizlazi uznemirivanje ili opasnost štete, ako se uznemirivanje ili šteta ne mogu

spriječiti odgovarajućim mjerama.

Odsjek 3. ODGOVORNOST ZA DRUGOG, Odgovornost poslodavca

- Članak 1061. - Za štetu koju zaposlenik u radu ili u svezi s radom prouzroči trećoj osobi odgovara poslodavac kod kojega je radnik radio u trenutku prouzročenja štete, osim ako dokaže da su postojali razlozi koji isključuju odgovornost zaposlenika. Oštećenik ima pravo zahtijevati popravlanje štete i neposredno od zaposlenika ako je štetu prouzročio namjerno. Poslodavac koji je oštećeniku popravio štetu ima pravo zahtijevati od zaposlenika naknadu troškova popravljanja štete, ako je ovaj štetu prouzročio namjerno ili iz krajnje nepažnje. Pravo iz stavka 3. ovoga članka zastarijeva u roku od šest mjeseci od dana kad je šteta popravljena.

Odsjek 4. ODGOVORNOST ZA ŠTETU OD OPASNE STVARI ILI OPASNE DJELATNOSTI,

Tko odgovara za štetu

- Članak 1064. - Za štetu od opasne stvari odgovara njezin vlasnik, a za štetu od opasne djelatnosti odgovara osoba koja se njome bavi.

Odsjek 7. POPRAVLJANJE ŠTETE, Naknada u obliku novčane rente

- Članak 1088. - U slučaju smrti, tjelesne ozljede ili oštećenja zdravlja naknada se određuje, u pravilu, u obliku novčane rente, doživotno ili za određeno vrijeme.

Odsjek 7. POPRAVLJANJE ŠTETE, Izgubljena zarada, troškovi liječenja i pogreba

- Članak 1093. - Tko prouzroči nečiju smrt, dužan je naknaditi uobičajene troškove njegova pogreba. On je dužan naknaditi i troškove njegova liječenja od zadobivenih ozljeda i druge potrebne troškove u vezi s liječenjem, te zaradu izgubljenu zbog nesposobnosti za rad.

Odsjek 7. POPRAVLJANJE ŠTETE, Pravo osobe koju je poginuli uzdržavao

- Članak 1094 - Osoba koju je poginuli uzdržavao ili redovito pomagao, a i ona koja je po zakonu imala pravo zahtijevati uzdržavanje od poginulog, ima pravo na naknadu štete koju trpi gubitkom uzdržavanja, odnosno pomaganja.

1.5.5. ZAKON O OBVEZKOM ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU, N.N. br. 80/13., 137/13., 98/19.

Obvezno zdravstveno osiguranje provodi Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (nadalje: Zavod).

- Članak 66. i 67. – definira pojam ozljede na radu (navedeno u uvodnom dijelu)
- Članak 68.- definira pojam profesionalne bolesti (navedeno u uvodnom dijelu)
- Članak 17. i dalje Prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja uključujući i prava za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti

Prava koja se na temelju ovoga Zakona ostvaruju za slučaj ozljede na radu ili profesionalne bolesti su:

- pravo na zdravstvenu zaštitu,
- pravo na novčane naknade:

Pravo na naknadu plaće (Čl. 39., točka 10.)

Pravo na naknadu plaće pripada osiguraniku u vezi s korištenjem zdravstvene zaštite iz obveznoga zdravstvenog osiguranja, odnosno drugih okolnosti utvrđenih ovim Zakonom, ako je privremeno nesposoban za rad zbog priznate ozljede na radu, odnosno profesionalne bolesti.

Pravo na naknadu plaće (Čl. 41., stavak 1. i 4.)

Naknada plaće za vrijeme privremene nesposobnosti isplaćuje se osiguraniku na teret sredstava Zavoda od prvog dana korištenja prava.

Naknadu plaće za vrijeme privremene nesposobnosti od prvoga dana privremene nesposobnosti obračunava i isplaćuje pravna, odnosno fizička osoba – poslodavac, s tim da je Zavod obvezan vratiti isplaćenu naknadu plaće u roku od 45 dana od dana primitka zahtjeva za povrat.

Pravo na naknadu plaće (Čl. 42.)

U slučaju stečajnog postupka poslodavca naknadu plaće zbog privremene nesposobnosti, kada se naknada plaće isplaćuje na teret sredstava Zavoda, osiguraniku isplaćuje Zavod.

Pravo na naknadu plaće (Čl. 48., stavak 1., 2. i 3.)

Osiguranik za vrijeme privremene nesposobnosti iz ima pravo na naknadu plaće na teret sredstava Zavoda, odnosno državnog proračuna dok izabrani doktor ne utvrdi da je sposoban za rad ili dok nije nalazom i mišljenjem nadležnog tijela vještačenja mirovinskog osiguranja kod osiguranika utvrđena invalidnost zbog opće nesposobnosti za rad ili profesionalne nesposobnosti za rad.

Kada je prema ocjeni izabranog doktora, a nakon provedenog liječenja i medicinske rehabilitacije zdravstveno stanje osiguranika takvo da se daljnjim liječenjem ne može poboljšati te je kod osiguranika nastupila trajna nesposobnost za rad na poslovima koje osiguranik obavlja, kao i u slučaju kada bolovanje osiguranika traje neprekidno 12 mjeseci zbog iste dijagnoze bolesti, izabrani doktor je obvezan obraditi osiguranika za upućivanje na ocjenu radne sposobnosti i invalidnosti te ga sa svom propisanom dokumentacijom uputiti nadležnom tijelu vještačenja mirovinskog osiguranja koje je obvezno donijeti nalaz i mišljenje o radnoj sposobnosti i invalidnosti osiguranika najkasnije u roku od 60 dana od dana zaprimanja prijedloga izabranog doktora i o istome obavijestiti izabranog doktora, poslodavca osiguranika i Zavod u roku od osam dana od dana donošenja nalaza i mišljenja.

Kada nadležno tijelo vještačenja mirovinskog osiguranja utvrdi da je kod osiguranika nastupila profesionalna nesposobnost za rad, odnosno neposredna opasnost od nastanka invalidnosti, obvezno je u nalazu i mišljenju navesti poslove i radne zadatke koje osiguranik s obzirom na preostalu radnu sposobnost može obavljati, odnosno koje poslove i radne zadatke ne može obavljati.

Pravo na naknadu plaće (Čl. 52., stavak 1. i 2.)

Osiguranik ima pravo na teret sredstava Zavoda, odnosno državnog proračuna ostvariti pravo na naknadu plaće za vrijeme privremene nesposobnosti u maksimalnom trajanju od 18 mjeseci po istoj dijagnozi bolesti, bez prekida, u visini utvrđenoj u skladu s ovim Zakonom i općim aktima Zavoda.

Nakon isteka roka osiguranik ostvaruje pravo na naknadu plaće u iznosu 50% zadnje isplaćene naknade plaće na ime te privremene nesposobnosti dok za privremenu nesposobnost postoji medicinska indikacija.

Pravo na naknadu plaće (Čl. 55., stavak 2., točka 8.)

Naknada plaće iznosi 100% od osnovice za naknadu plaće za vrijeme privremene nesposobnosti zbog priznate ozljede na radu, odnosno profesionalne bolesti.

Ozljeda na radu i profesionalna bolest (Čl. 69., stavak 1. i 2.):

Prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja osiguravaju se i u slučaju profesionalne bolesti ako su bili izloženi fibrogenim prašinama ili karcinogenima kao radnici kod pravnih ili fizičkih osoba s registriranom djelatnošću u Republici Hrvatskoj. U okviru prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja, osiguravaju se zdravstveni pregledi i nakon prestanka rada u slučaju izloženosti fibrogenim prašinama ili karcinogenima.

Ozljeda na radu i profesionalna bolest – Pravo na naknadu za pogrebne troškove (Čl. 70., stavak 1.):

U slučaju smrti osiguranika, osigurava se pravo na naknadu za pogrebne troškove ako je smrt osiguranika, odnosno osigurane osobe neposredna posljedica priznate ozljede na radu, odnosno profesionalne bolesti.

Naknada štete (Čl. 136., stavak 1.):

Zavod je obavezan zahtijevati naknadu prouzročene štete od osobe koja je prouzročila bolest, ozljedu ili smrt osigurane osobe.

Naknada štete (Čl. 139., stavak 1. i 2.):

Zavod je obavezan zahtijevati naknadu prouzročene štete od pravne ili fizičke osobe ako su bolest, povreda ili smrt osigurane osobe nastale zbog toga što nisu provedene mjere zaštite na radu ili druge mjere za zaštitu građana.

Zavod je obavezan zahtijevati naknadu prouzročene štete od pravne ili fizičke osobe i kada je šteta nastala jer je radnik stupio na rad bez propisanoga prethodnoga zdravstvenog pregleda, a poslije se zdravstvenim pregledom utvrdi da ta osoba prema zdravstvenom stanju nije bila sposobna za rad na određenim poslovima.

1.5.6. ZAKON O MIROVINSKOM OSIGURANJU, N.N. br. 157/13., 33/15., 120/16., 62/18., 115/18., 102/19., 84/21.

- definira potrebu premještanja radnika na drugi posao ukoliko mu prijeti opasnost od nastanka invalidnosti (čl. 41.)
- definira uvjete, način izračuna i prava na naknadu zbog tjelesnog oštećenja (najmanje 30 % tjelesno oštećenje) (čl. 61-64.)
- definira uvjete, način izračuna i prava Zavoda na naknadu štete od strane poslodavca (čl. 161-170.)

- osiguranik ima pravo na prof. rehabilitaciju ukoliko je invalidnost i preostala radna sposobnost nastala zbog ozljede ili prof. bolesti bez obzira na dužinu staža (čl. 44-55.)
- rehabilitaciju osigurava poslodavac (također i prijevoz, smještaj, naknadu plaće)
- rehabilitaciju imaju radnici sa manje od 53 godine ako se mogu osposobiti za rad na drugom poslu (sa istim ili sličnim stupnjem stručne spreme)
- od dana nastanka ozljede pa do dana zaposlenja osiguranik ima naknadu plaće u visini (čl. 51-52.)
- invalidske mirovine za 40 godina staža (čl. 52., 86., 87., 90.).

1.5.7. ZAKON O ZAŠTITI NA RADU N.N. br. 71/14., 118/14., 94/18., 96/18. (u daljnjem tekstu Zakon)

Sadržaj Zakona o zaštiti na radu navodi se u tablici. Od ukupno 106 članaka koliko sadrži Zakon, vidljivo je da se veći dio odnosi na Obveze poslodavca u provođenju zaštite na radu (od 17.- 66. članka).

U nastavku će u preostalim temama biti naglašeni pojedini članci Zakona

Poglavlje	TEMA	članak
I.	OPĆE ODREDBE	1 - 4.
II.	NACIONALNA POLITIKA I AKTIVNOSTI	5 - 9.
III.	PRAVILA ZAŠTITE NA RADU I OPĆA NAČELA PREVENCIJE <ul style="list-style-type: none"> • Pravila zaštite na radu • Opća načela prevencije • Osnovna pravila zaštite na radu • Posebna pravila zaštite na radu • Priznata pravila zaštite na radu • Primjena za radnika najpovoljnijeg prava • Ovlaštenja ministara za donošenje podzakonskih akata 	10 - 16.
IV.	OBVEZE POSLODAVCA U PROVOĐENJU ZAŠTITE NA RADU <ol style="list-style-type: none"> 1. Organiziranje i provedba zaštite na radu <ul style="list-style-type: none"> • Opće obveze poslodavca u vezi s organiziranjem i provođenjem zaštite na radu • Obveza procjene rizika na radu • Odgovornost poslodavca za organiziranje i provođenje zaštite na radu • Ugovaranje obavljanja poslova zaštite na radu • Poslovi zaštite na radu • Uvjeti za rad stručnjaka zaštite na radu • Ovlaštenik • Poslovi ovlaštenika 2. Odgovornost za štetu na radu i u vezi s radom <ul style="list-style-type: none"> • Odgovornost poslodavca • Odgovornost ovlaštene osobe i njezinog stručnjaka zaštite na radu 3. Osposobljavanje za rad na siguran način <ul style="list-style-type: none"> • Obveza osposobljavanja radnika za rad na siguran način • Zabrana rada radnika koji nije osposobljen za rad na siguran način • Obvezno osposobljavanje i usavršavanje poslodavca i ovlaštenika • Osposobljavanje za rad na siguran način 	17 - 66.

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Obavješćivanje i savjetovanje <ul style="list-style-type: none"> • Obveza obavješćivanja i savjetovanja • Obavješćivanje • Savjetovanje • Odbor za zaštitu na radu • Poslovi odbora 5. Poslovi s posebnim uvjetima rada <ul style="list-style-type: none"> • Obveze poslodavca u vezi s poslovima s posebnim uvjetima rada 6. Posebno osjetljive skupine radnika <ul style="list-style-type: none"> • Posebno osjetljive skupine radnika • Posebna zaštita na radu maloljetnih radnika • Posebna zaštita na radu trudnih radnica, radnica koje su nedavno rodile i koje doje • Posebna zaštita na radu radnika kojima je utvrđena smanjena i preostala radna sposobnost ili su izloženi neposrednom riziku od smanjenja radne sposobnosti 7. Sredstva rada, osobna zaštitna oprema i mjesta rada <ul style="list-style-type: none"> • Obveze poslodavca u vezi sa sredstvima rada, osobnom zaštitnom opremom i mjestima rada • Nadzorni uređaji kao sredstva zaštite na radu 8. Tehnologija rada i radni postupci <ul style="list-style-type: none"> • Obveze poslodavca u vezi s tehnologijom rada i radnim postupcima 9. Radni okoliš <ul style="list-style-type: none"> • Obveza ispitivanja radnog okoliša • Obveze poslodavca u vezi s uporabom opasnih kemikalija na radu • Redoslijed postupanja s opasnim kemikalijama • Provjeravanje koncentracije opasnih kemikalija na radu • Ostale obveze poslodavca pri radu s opasnim kemikalijama • Obveze poslodavca u vezi s uporabom bioloških agensa na radu 10. Stres na radu ili u vezi s radom <ul style="list-style-type: none"> • Obveze poslodavca u vezi s prevencijom stresa uzrokovanog na radu ili u vezi s radom • Obveze radnika i njihovih predstavnika 11. Sigurnosni znakovi, pisane obavijesti i upute <ul style="list-style-type: none"> • Obveze poslodavca u vezi sa sigurnosnim znakovima, pisanim obavijestima i uputama 12. Strani radnici <ul style="list-style-type: none"> • Provođenje zaštite na radu za strane radnike 13. Zaštita od požara i eksplozije, neposrednog i značajnog rizika, evakuacija i spašavanje <ul style="list-style-type: none"> • Obveze poslodavca u vezi sa zaštitom od požara, evakuacijom i spašavanjem 14. Pružanje prve pomoći <ul style="list-style-type: none"> • Obveze poslodavca u vezi s pružanjem prve pomoći 15. Zaštita nepušača, zabrana pijenja alkohola i uzimanja drugih sredstava ovisnosti <ul style="list-style-type: none"> • Zaštita nepušača na radu • Zabrana korištenja sredstava ovisnosti • Provjera je li radnik pod utjecajem sredstava ovisnosti i privremeno udaljenje s rada • Zabrana provjere 16. Evidencije, isprave i obavijesti <ul style="list-style-type: none"> • Vođenje i čuvanje evidencija i isprava te davanje podataka i obavijesti • Isticanje i dostupnost na mjestu rada 	
--	--	--

	<p>17. Zdravstvena zaštita na radu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Provođenje zdravstvene zaštite radnika • Zdravstveni pregledi radnika i osoba koje poslodavac namjerava zaposliti <p>18. Obveze prema tijelima nadzora</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obveze poslodavca prema tijelima nadzora • Pregled video i audio zapisa 	
V	<p>OBVEZE I PRAVA RADNIKA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obveza osposobljavanja za rad na siguran način • Obveza rada dužnom pažnjom • Obveza suradnje 	67 - 69.
VI	<p>POVJERENIK RADNIKA ZA ZAŠTITU NA RADU</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izbor povjerenika • Prava i obveze • Zaštita djelovanja 	70 – 72.
VII	<p>DJELATNOSTI U VEZI SA ZAŠTITOM NA RADU</p> <p>1. Projektiranje i izvođenje radova</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obveze i odgovornosti u fazi projektiranja • Privremeno radilište • Zajedničko radilište • Usklađivanje obavljanja radova • Koordinator za zaštitu na radu • Uvjeti za imenovanje i djelovanje koordinatora <p>2. Obrazovanje i osposobljavanje iz zaštite na radu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zaštita na radu u obrazovnim programima <p>3. Medicina rada</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obveza ugovaranja usluga medicine rada • Poslovi medicine rada <p>4. Osobe ovlaštene za zaštitu na radu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ovlaštenja, obveze i odgovornost 	73 – 88.
VIII	<p>NADZOR</p> <p>1. Upravni nadzor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ovlaštenje za upravni nadzor <p>2. Inspeksijski nadzor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stvarna nadležnost • Provedba nadzora • Ostale mjere u provedbi nadzora • Obveza provedbe nadzora 	89 – 93.
IX	PREKRŠAJNE ODREDBE	94 - 100.
X	PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE	101 – 106.

SVRHA ZAŠTITE NA RADU – Članak 1.:

Sustavno unapređivanje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika i osoba na radu, sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi s radom.

POJAŠNJENJE POJMOVA – Članak 3. (navedeno abecednim redom):

Biološke štetnosti su biološki agensi, odnosno mikroorganizmi, uključujući i genetski modificirane, stanične kulture i endoparaziti čovječjeg i životinjskog porijekla, koji mogu uzrokovati zarazu, alergiju ili trovanje, a koji se koriste u radu ili su prisutni u radnom okolišu

Druga osoba je osoba koja se po bilo kojoj osnovi rada nalazi na mjestu rada (poslovni suradnik, davatelj usluga i dr.)

Eksplozivna atmosfera je smjesa zraka sa zapaljivim plinom ili parom ili maglicom ili prašinom pri atmosferskim uvjetima, u kojoj se nakon početnog paljenja, proces gorenja prenosi na cijelu smjesu, zbog čega predstavlja mogući izvor eksplozije ili požara na mjestu rada te može dovesti do ozljeđivanja radnika i drugih osoba

Izdvojeno mjesto rada je mjesto rada u kojemu radnik ugovoreni posao obavlja kod kuće ili u drugom prostoru koji nije prostor poslodavca

Mjesto rada je svako mjesto na kojemu radnici i osobe na radu moraju biti, ili na koje moraju ići, ili kojemu imaju pristup tijekom rada zbog poslova koje obavljaju za poslodavca, kao i svaki prostor, odnosno prostorija koju poslodavac koristi za obavljanje poslova i koja je pod njegovim izravnim ili neizravnim nadzorom

Napori su statodinamički, psihofiziološki napori, napori vida i napori govora, koji mogu uzrokovati oštećenje zdravlja radnika koji su im izloženi

Nezgodu je neočekivani i neželjeni događaj na radu ili u vezi s radom koji nije uzrokovao ozljeđivanje radnika, ali bi ga pri minimalno izmijenjenim subjektivnim, odnosno objektivnim okolnostima, u ponovljenom slučaju mogao uzrokovati

Opasne kemikalije su tvari, smjese i pripravci u skladu s posebnim propisom (Zakon o kemikalijama, N.N. br. 18/13. i podzakonski propisi)

Opasnosti su svi uvjeti na radu i u vezi s radom, koji mogu ugroziti sigurnost i zdravlje radnika

Osoba na radu je fizička osoba koja nije u radnom odnosu kod tog poslodavca, ali za njega obavlja određene aktivnosti, odnosno poslove (osoba na stručnom osposobljavanju za rad; osoba na sezonskom radu za obavljanje privremenih, odnosno povremenih sezonskih poslova u poljoprivredi; osoba koja radi na određenim poslovima u skladu s posebnim propisom; redoviti student i redoviti učenik srednjoškolske ustanove na radu u skladu s posebnim propisom; osoba koja radi kao volonter, naučnik, student i učenik na praksi, osoba koja radi u vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili odgojne mjere i slično)

Ovlaštenik je radnik kojemu je poslodavac, neovisno o drugim ugovorenim poslovima, dao ovlaštenja za provedbu zaštite na radu

Ovlaštena osoba je pravna ili fizička osoba koju je ministarstvo nadležno za rad ovlastilo za obavljanje poslova zaštite na radu

Ozljeda na radu je ozljeda radnika nastala u prostoru poslodavca u kojemu obavlja rad, ili ga tijekom rada koristi, ili mu može pristupiti, odnosno drugi prostor koji nije prostor poslodavca, ali radnik u njemu obavlja rad

Poslodavac je fizička ili pravna osoba za koju radnik, odnosno osoba na radu obavlja poslove

Poslovi s posebnim uvjetima rada su poslovi pri čijem obavljanju radnik koji radi na tim poslovima mora, osim općih uvjeta za zasnivanje radnog odnosa, ispunjavati propisane

posebne uvjete koji se odnose na dob, stručnu osposobljenost, zdravstveno stanje, odnosno psihičku sposobnost

Povjerenik radnika za zaštitu na radu je radnik koji je u skladu s ovim Zakonom izabran da zastupa interese radnika na području zaštite na radu

Prevenција je planirana, odnosno poduzeta mjera u svakom radnom postupku kod poslodavca, s ciljem sprječavanja ili smanjenja rizika na radu

Radilište je privremeno ili pokretno mjesto rada, kao što je gradilište, šumarsko radilište, mjesto gradnje broda te mjesta na kojima se obavljaju privremeni radovi na održavanju, rušenju i popravcima, poljoprivredni radovi i radovi na istraživanju i iskorištavanju mineralnih sirovina

Radna oprema su strojevi i uređaji, postrojenja, sredstva za prijenos i prijevoz tereta i alati te skele i druga sredstva za povremeni rad na visini

Radni okoliš čine fizikalni, kemijski i biološki čimbenici na mjestu rada i u njegovom okruženju

Radnica koja doji dijete je radnica majka djeteta u dobi do navršene prve godine života djeteta koje doji, koja je o tome obavijestila poslodavca u pisanom obliku najkasnije 30 dana prije povratka na rad

Radnica koja je nedavno rodila, je radnica kojoj od poroda nije prošlo više od šest mjeseci, koja je o tome obavijestila poslodavca u pisanom obliku

Radnik je fizička osoba koja u radnom odnosu obavlja poslove za poslodavca

Rizik je umnožak vjerojatnosti nastanka opasnog ili štetnog događaja i štetnosti toga događaja, odnosno njegove posljedice

Specijalist medicine rada je specijalist izabran od strane poslodavca u skladu s propisima o specifičnoj zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju

Sredstva rada su građevine namijenjene za rad s pripadajućim instalacijama, uređajima i opremom, prometna sredstva i radna oprema

Stres na radu su zdravstvene i psihičke promjene koje su posljedica akumulirajućeg utjecaja stresora na radu kroz dulje vrijeme, a očituju se kao fiziološke, emocionalne i kognitivne reakcije te kao promjene ponašanja radnika

Stručnjak zaštite na radu je radnik kojeg je poslodavac odredio za obavljanje poslova zaštite na radu i koji ispunjava propisane uvjete za obavljanje tih poslova

Štetnosti su kemijske, biološke i fizikalne štetnosti, koje mogu uzrokovati oštećenje zdravlja radnika i drugih osoba koje su im izložene

Trudna radnica je radnica koja je o trudnoći obavijestila poslodavca u pisanom obliku

Zaštita na radu je sustav pravila, načela, mjera, postupaka i aktivnosti, čijom se organiziranom primjenom ostvaruje i unapređuje sigurnost i zaštita zdravlja na radu, s ciljem

sprječavanja rizika na radu, ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u vezi s radom te ostalih materijalnih i nematerijalnih šteta na radu i u vezi s radom.

PODRUČJE PRIMJENE – Članak 4.:

Odredbe ovoga Zakona primjenjuju se u svim djelatnostima u kojima radnici obavljaju poslove za poslodavca.

Odredbe ovoga Zakona se ne primjenjuju pri pojedinim poslovima:

- Oružanih snaga Republike Hrvatske,
- policije,
- zaštite i spašavanja,
- zaštite osoba i imovine,
- vatrogasaca i pirotehničara
- te drugim specifičnim poslovima kod kojih se zbog njihovih posebnosti i neizbježne proturječnosti s ovim Zakonom ne mogu u cjelosti primijeniti opća načela prevencije.

Obveze poslodavca u provođenju zaštite na radu propisane ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju ovoga Zakona u odnosu na radnika odnose se i na osobe na radu.

- Osoba na radu je fizička osoba koja nije u radnom odnosu kod tog poslodavca, ali za njega obavlja određene aktivnosti, odnosno poslove (osoba na stručnom osposobljavanju za rad; osoba na sezonskom radu za obavljanje privremenih, odnosno povremenih sezonskih poslova u poljoprivredi; osoba koja radi na određenim poslovima u skladu s posebnim propisom; redoviti student i redoviti učenik srednjoškolske ustanove na radu u skladu s posebnim propisom; osoba koja radi kao volonter, naučnik, student i učenik na praksi, osoba koja radi u vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili odgojne mjere i slično)

OPĆA NAČELA PREVENCIJE – Članak 11.

Poslodavac je obavezan provoditi zaštitu na radu na temelju sljedećih općih načela prevencije:

- izbjegavanja rizika
- procjenjivanja rizika
- sprječavanja rizika na njihovom izvoru
- prilagođavanja rada radnicima u vezi s oblikovanjem mjesta rada, izborom radne opreme te načinom rada i radnim postupcima radi ublažavanja jednoličnog rada, rada s nametnutim ritmom, rada po učinku u određenom vremenu (normirani rad) te ostalih napora s ciljem smanjenja njihovog štetnog učinka na zdravlje
- prilagođavanja tehničkom napretku
- zamjene opasnog neopasnim ili manje opasnim
- razvoja dosljedne sveobuhvatne politike prevencije povezivanjem tehnologije, organizacije rada, uvjeta rada, ljudskih odnosa i utjecaja radnog okoliša

- davanja prednosti skupnim mjerama zaštite pred pojedinačnim
- odgovarajuće osposobljavanje i obavješćivanje radnika
- besplatnosti prevencije, odnosno mjera zaštite na radu za radnike.

OSNOVNA PRAVILA ZAŠTITE NA RADU – Članak 12.

Osnovna pravila zaštite na radu sadrže zahtjeve kojima mora udovoljavati sredstvo rada kada je u uporabi.

Sredstva rada su:

- građevine namijenjene za rad s pripadajućim prostorijama, instalacijama i uređajima, prostorijama i površinama za kretanje radnika te pomoćnim prostorijama i njihovim instalacijama i uređajima (sanitarne prostorije, garderobe, prostorije za uzimanje obroka hrane, pušenje i povremeno zagrijavanje radnika),
- prometna sredstva željezničkoga, cestovnoga, pomorskog, riječnoga, jezerskog i zračnog prometa,
- radna oprema: strojevi i uređaji, postrojenja, sredstva za prijenos i prijevoz tereta i alati te skele i druga sredstva za povremeni rad na visini.

Osnovna pravila zaštite na radu sadrže zahtjeve kojima mora udovoljavati sredstvo rada kada je u uporabi, a osobito:

- zaštitu od mehaničkih opasnosti
- zaštitu od udara električne struje
- sprječavanje nastanka požara i eksplozije
- osiguranje mehaničke otpornosti i stabilnosti građevine
- osiguranje potrebne radne površine i radnog prostora
- osiguranje potrebnih putova za prolaz, prijevoz i evakuaciju radnika i drugih osoba
- osiguranje čistoće
- osiguranje propisane temperature i vlažnosti zraka i ograničenja brzine strujanja zraka
- osiguranje propisane rasvjete
- zaštitu od buke i vibracija
- zaštitu od štetnih atmosferskih i klimatskih utjecaja
- zaštitu od fizikalnih, kemijskih i bioloških štetnih djelovanja
- zaštitu od prekomjernih napora
- zaštitu od elektromagnetskog i ostalog zračenja
- osiguranje prostorija i uređaja za osobnu higijenu.

POSEBNA PRAVILA ZAŠTITE NA RADU – Članak 13.

Ako se rizici za sigurnost i zdravlje radnika ne mogu ukloniti ili se mogu samo djelomično ukloniti primjenom osnovnih pravila zaštite na radu, dodatno se primjenjuju posebna pravila zaštite na radu koja se odnose na radnike, način obavljanja poslova i radne postupke.

Posebna pravila zaštite na radu sadrže zahtjeve glede:

- dobi,
- spola,
- završenog stručnog obrazovanja i drugih oblika osposobljavanja i usavršavanja za rad,
- zdravstvenog stanja,
- tjelesnog stanja,
- psihofizioloških i psihičkih sposobnosti, kojima radnici moraju udovoljavati pri obavljanju poslova s posebnim uvjetima rada.

Posebna pravila zaštite na radu, sadrže i prava i obveze u vezi s:

- organizacijom radnog vremena i korištenjem odmora
- načinom korištenja odgovarajuće osobne zaštitne opreme
- posebnim postupcima pri uporabi, odnosno izloženosti fizikalnim štetnostima, opasnim kemikalijama, odnosno biološkim štetnostima
- postavljanjem sigurnosnih znakova kojima se daje informacija ili uputa
- uputama o radnim postupcima i načinu obavljanja poslova, posebno glede trajanja posla, obavljanja jednoličnog rada i rada po učinku u određenom vremenu (normirani rad) te izloženosti radnika drugim naporima na radu ili u vezi s radom
- postupcima s ozlijeđenim ili oboljelim radnikom do pružanja hitne medicinske pomoći, odnosno do prijma u zdravstvenu ustanovu.

NADLEŽNOST VLADE REPUBLIKE HRVATSKE

Vlada Republike Hrvatske sustavno prati stanje u području zaštite na radu u Republici Hrvatskoj te uz savjetovanje s predstavnicima poslodavaca i radnika utvrđuje, predlaže, provodi i sustavno preispituje politiku zaštite na radu te predlaže izmjene zakonodavstva radi unapređivanja sigurnosti i zaštite zdravlja radnika i u tu svrhu osniva Nacionalno vijeće za zaštitu na radu.

Nacionalno vijeće za zaštitu na radu ima sedam članova.

Članove Nacionalnog vijeća imenuje Vlada Republike Hrvatske odlukom kao svoje savjetodavno tijelo za zaštitu na radu, a čine ga dva predstavnika koje predlaže ministar nadležan za rad, jedan predstavnik kojeg predlaže ministar nadležan za zdravstvo i po dva predstavnika poslodavaca i radnika koje predlažu reprezentativne udruge poslodavaca i radnika više razine prema posebnom propisu.

Nacionalno vijeće za zaštitu na radu:

- prati, analizira i ocjenjuje sustav i politiku zaštite na radu i o svojim nalazima i ocjenama izvješćuje Vladu Republike Hrvatske te predlaže potrebne promjene
- prati učinke primjene Zakona o zaštiti na radu, njegovih provedbenih propisa, posebnih zakona i drugih propisa kojima se u Republici Hrvatskoj štite sigurnost i zdravlje radnika te, prema potrebi, predlaže Vladi Republike Hrvatske njihove promjene, kao i njihovo usklađivanje s međunarodnim propisima
- daje mišljenje na nacрте iskaza o procjeni učinaka propisa i na nacрте prijedloga propisa iz područja zaštite na radu
- predlaže mjere za unapređivanje sustava zaštite na radu u Republici Hrvatskoj
- sudjeluje u organiziranju obilježavanja Nacionalnog dana zaštite na radu
- obavlja i druge poslove na zahtjev Vlade Republike Hrvatske.

Nacionalni dan zaštite na radu obilježava se u Republici Hrvatskoj 28. travnja na Svjetski dan zaštite na radu

2. PROCJENA RIZIKA

Procjena rizika je temeljni dokument iz područja zaštite pri radu.

Poslodavac je obavezan, uzimajući u obzir poslove i njihovu prirodu, procjenjivati rizike za život i zdravlje radnika i osoba na radu, osobito u odnosu na sredstva rada, radni okoliš, tehnologiju, fizikalne štetnosti, kemikalije, odnosno biološke agense koje koristi, uređenje mjesta rada, organizaciju procesa rada, jednoličnost rada, statodinamičke i psihofiziološke napore, rad s nametnutim ritmom, rad po učinku u određenom vremenu (normirani rad), noćni rad, psihičko radno opterećenje i druge rizike koji su prisutni, radi sprječavanja ili smanjenja rizika.

Poslodavac je obavezan imati procjenu rizika izrađenu u pisanom ili elektroničkom obliku, koja odgovara postojećim rizicima na radu i u vezi s radom i koja je dostupna radniku na mjestu rada.

Na temelju procjene rizika poslodavac je obavezan primjenjivati pravila zaštite na radu, preventivne mjere, organizirati i provoditi radne i proizvodne postupke, odnosno metode te poduzimati druge aktivnosti za sprječavanje i smanjenje izloženosti radnika utvrđenim rizicima, kako bi otklonio ili sveo na najmanju moguću mjeru vjerojatnost nastanka ozljede na radu, oboljenja od profesionalne bolesti ili bolesti u vezi s radom te kako bi na svim stupnjevima organizacije rada i upravljanja osigurao bolju razinu zaštite na radu.

Poslodavac nema obvezu dokumentiranja procjene rizika za poslove koje radnik povremeno obavlja na izdvojenom mjestu rada, ako su to administrativni, uredski i slični poslovi za koje je u skladu s odredbama Pravilnika o izradi procjene rizika prethodno procijenjen i dokumentirani mali rizik i koje radnik redovito obavlja u prostoru poslodavca.

Poslodavac je obavezan radnike i njihove predstavnike uključiti u postupak procjene rizika.

Uvjete, način i metodu izrade procjene rizika, obvezne sadržaje obuhvaćene procjenom i podatke na kojima se procjena rizika temelji te klasifikaciju opasnosti, štetnosti i napora na radu i u vezi s radom propisuje Pravilnik o izradi procjene rizika N.N. br. 112/14., 129/19.

Obveza izrade

Procjena rizika je postupak koji provodi poslodavac za sve poslove.

Procjena rizika je postupak kojim se utvrđuje razina opasnosti, štetnosti i napora u smislu nastanka ozljede na radu, profesionalne bolesti, bolesti u svezi s radom te poremećaja u procesu rada koji bi mogao izazvati štetne posljedice za sigurnost i zdravlje radnika.

Procjenu rizika mogu izrađivati osobe ovlaštene za izradu procjene rizika. Procjenu rizika za vlastite potrebe može izrađivati poslodavac.

Poslodavac je obvezan imati izrađenu procjenu rizika za sve poslove koje za njega obavljaju radnici i osobe na radu.

Procjena rizika mora odgovarati postojećim opasnostima, štetnostima odnosno naporima.

Postupak procjenjivanja rizika se sastoji od:

1. prikupljanja podataka na mjestu rada,
2. analize i procjene prikupljenih podataka što uključuje:
  - utvrđivanje opasnosti, štetnosti i napora,
  - procjenjivanje opasnosti, štetnosti i napora,
  - utvrđivanje mjera za uklanjanje odnosno smanjivanje opasnosti, štetnosti odnosno napora, i
3. plana mjera za uklanjanje odnosno smanjivanje razine opasnosti, štetnosti i napora koji mora sadržavati:
  - rokove,
  - ovlaštenike odgovorne za provedbu mjera te
  - način kontrole nad provedbom mjera.
4. dokumentiranja procjene rizika.

Prikupljanje podataka uključuje:

- poslove koji se obavljaju na mjestu rada,
- broj radnika koji obavljaju iste poslove,
- mjesta rada gdje se poslovi obavljaju,
- uređenje mjesta rada,
- popis radne opreme,
- popis izvora fizikalnih, kemijskih i bioloških štetnosti i
- organizaciju rada i raspored radnog vremena.

Utvrđivanje opasnosti, štetnosti i napora

Utvrđivanje opasnosti, štetnosti i napora znači da se za svaki posao i mjesto rada mora utvrditi koje su od niže navedenih opasnosti, štetnosti i napora prisutne:

OPASNOSTI:

1. MEHANIČKE OPASNOSTI

1.1. alati

1.1.1. ručni

1.1.2. mehanizirani

1.2. strojevi i oprema

1.3. sredstva za horizontalni prijenos

1.3.1. prijevozna vozila: automobili, kamioni i dr.

1.3.2. prijenosna sredstva: viličari

1.3.3. samohodni strojevi: bageri, buldožeri i dr.

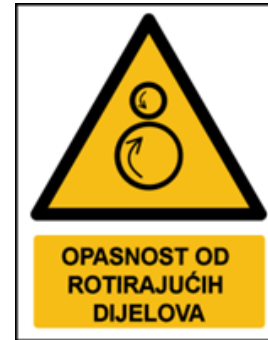
1.4. sredstva za vertikalni prijenos

1.4.1. dizalice

1.4.2. transporteri

1.5. rukovanje predmetima

1.6. ostale mehaničke opasnosti

2. OPASNOSTI OD PADOVA

2.1. pad radnika i drugih osoba

2.1.1. na istoj razini

2.1.2. u dubinu

2.1.3. s visine

2.1.4. s visine iznad 3 metra

2.2. pad predmeta

3. ELEKTRIČNA STRUJA

3.1. otvoreni električni krug

3.2. ostale električne opasnosti

4. POŽAR I EKSPLOZIJA

4.1. eksplozivne tvari

4.2. zapaljive tvari

5. TERMIČKE OPASNOSTI

5.1. vruće tvari

5.2. hladne tvari

ŠTETNOSTI:

1. KEMIJSKE ŠTETNOSTI

1.1. otrovi

- 1.1.1. metali
- 1.1.2. nemetali
- 1.1.3. organski spojevi

1.2. korozivi

- 1.2.1. kiseline
- 1.2.2. lužine
- 1.2.3. drugi korozivi

1.3. nadražljivci

- 1.3.1. lako topivi u vodi
- 1.3.2. slabo topivi u vodi
- 1.3.3. odmašćivači
- 1.3.4. drugi nadražljivci

1.4. zagušljivci

- 1.4.1. inertni
- 1.4.2. kemijski

1.5. senzibilizatori

- 1.5.1. organske prašine biljnog porijekla
- 1.5.2. organske prašine životinjskog porijekla
- 1.5.3. kemijski spojevi alergogenog potencijala
- 1.5.4. termofilne aktinomicete
- 1.5.5. ostali senzibilizatori

1.6. fibrogeni

- 1.6.1. azbest
- 1.6.2. silicijev dioksid
- 1.6.3. ostali fibrogeni

1.7. mutageni

1.8. karcinogeni

1.9. teratogeni

2. BIOLOŠKE ŠTETNOSTI

2.1. zarazni materijal

2.2. zaraženi ljudi

2.3. zaražene životinje

2.4. opasne biljke

2.5. opasne životinje

3. FIZIKALNE ŠTETNOSTI

3.1. buka

- 3.1.1. kontinuirana buka
- 3.1.2. diskontinuirana buka
- 3.1.3. impulsna buka
- 3.1.4. ometajuća

3.2. vibracije

- 3.2.1. vibracije koje se prenose na ruke
- 3.2.2. vibracije koje se prenose na cijelo tijelo
- 3.2.3. potresanja
- 3.3. promijenjeni tlak
- 3.3.1. povišeni tlak
- 3.3.2. sniženi tlak
- 3.3.3. promjene tlaka

3.4. nepovoljni klimatski i mikroklimatski uvjeti

- 3.4.1. rad na otvorenom
- 3.4.2. vrući okoliš
- 3.4.3. visoka vlažnost
- 3.4.4. pojačano strujanje zraka
- 3.4.5. hladan okoliš
- 3.4.6. česte promjene temperature
- 3.4.7. nepovoljni učinci umjetne ventilacije

3.5. ionizirajuće zračenje

- 3.5.1. rendgensko zračenje
- 3.5.2. otvoreni radioaktivni elementi
- 3.5.3. zatvoreni radioaktivni elementi

3.6. neionizirajuće zračenje

- 3.6.1. UV zračenje (A, B, C)
- 3.6.2. toplinsko zračenje
- 3.6.3. mikrovalno zračenje
- 3.6.4. lasersko zračenje
- 3.6.5. elektromagnetsko polje vrlo niskih frekvencija

3.7. osvjetljenje

- 3.7.1. nedovoljna osvjetljenje

3.7.2. blještanje

3.8. ostale fizikalne štetnosti

NAPORI:

1. STATODINAMIČKI NAPORI

1.1. statički: prisilan položaj tijela pri radu

- 1.1.1. stalno sjedenje
- 1.1.2. stalno stajanje
- 1.1.3. pognut položaj tijela
- 1.1.4. čučanje, klečanje
- 1.1.5. rad u skučenom prostoru
- 1.1.6. ruke iznad glave
- 1.1.7. ostali statički napori

1.2. dinamički: fizički rad

- 1.2.1. ponavljajući pokreti sa i bez primjene sile
- 1.2.2. brzi rad
- 1.2.3. dizanje i nošenje tereta
- 1.2.4. guranje i vučenje tereta
- 1.2.5. težak fizički rad
- 1.2.6. ostali dinamički napori

2. PSIHOFIZIOLOŠKI NAPORI

2.1. nepovoljan ritam rada

- 2.1.1. rad na normu
- 2.1.2. ritam uvjetovan radnim procesom
- 2.1.3. neujednačen ritam

2.2. poremećen bioritam

- 2.2.1. noćni rad
- 2.2.2. produljeni rad

2.3. remećenje socijalnih potreba

- 2.3.1. terenski rad
- 2.3.2. rad na daljinu

2.4. odgovornost za živote ljudi i materijalna dobra

- 2.4.1. rukovođenje
- 2.4.2. upravljanje prijevoznim sredstvima

2.5. visoka vjerojatnost izvanrednih događaja

2.6. otežan prijam informacija

- 2.6.1. zvučni signali i znakovi
- 2.6.2. svjetlosni signali i znakovi
- 2.6.3. buka
- 2.6.4. nedovoljna osvjetljenost

2.7. radni zahtjevi

- 2.7.1. neodgovarajući kvantitativni zahtjevi (premalo ili previše rada)
- 2.7.2. premali utjecaj na rad
- 2.7.3. zahtjev za visokom kvalitetom rada
- 2.7.4. izolirani rad
- 2.7.5. monotoni rad
- 2.7.6. komunikacija s osobama

2.8. maltretiranje

- 2.8.1. mobing
- 2.8.2. bullying

2.9. burnout

2.10. ostali psihofiziološki naponi

3. NAPORI VIDA

4. NAPORI GOVORA

PROCJENJIVANJE RIZIKA

Procjenjivanje rizika se provodi u skladu s Matricom procjene rizika prema općim kriterijima razine rizika (vjerojatnost, posljedica).

Rizik se procjenjuje kao:

1. mali rizik,
2. srednji rizik ili
3. veliki rizik.

Vjerojatnost:

1.	Malo vjerojatno	Ne bi se trebalo dogoditi tijekom cijele profesionalne karijere radnika.
2.	Vjerojatno	Može se dogoditi samo nekoliko puta tijekom profesionalne karijere radnika.
3.	Vrlo vjerojatno	Može se ponavljati tijekom profesionalne karijere radnika

Posljedice

1.	Malo štetno	Ozljede i bolesti koje ne uzrokuju produženu bol (kao npr. male ogrebotine, iritacije oka, glavobolje itd.).
2.	Srednje štetno	Ozljede i bolesti koje uzrokuju umjerenu, ali produženu bol ili bol koja se povremeno ponavljaju (kao npr. rane, manji prijelomi, opekotine drugog stupnja na ograničenom dijelu tijela, dermatološke alergije itd.).
3.	Izrazito štetno	Ozljede i bolesti koje uzrokuju tešku i stalnu bol i/ili smrt (kao npr. amputacije, komplicirani prijelomi, rak, opekotine drugog ili trećeg stupnja na velikom dijelu tijela itd.).

Matrica procjene rizika:

Vjerojatnost	Veličina posljedica (štetnosti)		
	Malo štetno	Srednje štetno	Izrazito štetno
Malo vjerojatno	Mali rizik	Mali rizik	Srednji rizik
Vjerojatno	Mali rizik	Srednji rizik	Veliki rizik
Vrlo vjerojatno	Srednji rizik	Veliki rizik	Veliki rizik

Nakon što se utvrdi rizik, u procjeni se mora izraditi plan mjera za uklanjanje odnosno smanjivanje razine opasnosti, štetnosti i napora koji sadržava:

- rokove,
- ovlaštenike odgovorne za provedbu mjera te
- način kontrole nad provedbom mjera.

PRILOZI PROCJENE RIZIKA

Obvezni prilozi uz procjenu rizika su:

- sigurnosni podaci izvora fizikalnih štetnosti, kemikalija, odnosno bioloških agensa koji se koriste

- popis radne opreme koja se koristi pri obavljanju poslova,
- popis osobne zaštitne opreme za poslove kod kojih se mora upotrebljavati,
- popis potrebnih ispitivanja,
- popis poslova s posebnim uvjetima rada.

3. OSPOSOBLJAVANJE IZ ZAŠTITE NA RADU

Osposobljavanje iz zaštite na radu uređuje Zakon o zaštiti na radu, čl. 27., 29., 30. i 79. te [Pravilnik o osposobljavanju i usavršavanju iz zaštite na radu te polaganju stručnog ispita, N.N. br. 142/21.](#)

Pravilnikom se propisuje:

1. osposobljavanje radnika za rad na siguran način,
2. osposobljavanje i usavršavanje poslodavca odnosno njegovog ovlaštenika i povjerenika radnika za zaštitu na radu,
3. način, uvjeti i program polaganja stručnog ispita za stručnjaka zaštite na radu i koordinatora zaštite na radu,
4. oblici stalnog osposobljavanja i stručnog usavršavanja, evidencije izdanih uvjerenja i rješenja te uspostava Registra osposobljavanja i usvršavanja iz zaštite na radu i obavljanja poslova zaštite na radu.

3.1. OSPOSOBLJAVANJE RADNIKA ZA RAD NA SIGURAN NAČIN

Poslodavac ne smije dozvoliti samostalno obavljanje poslova radnicima koji prethodno nisu osposobljeni za rad na siguran način.

Radnicima dok još nisu osposobljeni za rad na siguran način poslodavac mora osigurati rad pod nadzorom radnika osposobljenih za rad na siguran način ali ne duže od 60 dana, od zapošljavanja.

Osposobljavanje za rad na siguran način potrebno je provesti:

- prije početka rada,
- kod promjena u radnom postupku,
- kod uvođenja nove radne opreme ili njezine promjene,
- kod uvođenja nove tehnologije,
- kod upućivanja radnika na novi posao, odnosno na novo mjesto rada,
- kod utvrđenog oštećenja zdravlja uzrokovanog opasnostima, štetnostima ili naporima na radu.

Osposobljavanje radnika provodi se prema programu osposobljavanja koji se mora temeljiti na procjeni rizika i mora obuhvatiti sve opasnosti, štetnosti odnosno napore utvrđene procjenom rizika te načine primjene načela prevencije i pravila zaštite na radu u odnosu na prisutne rizike.

Poslodavci mogu, ako imaju zaposlenog stručnjaka zaštite na radu, sami izrađivati programe osposobljavanja i provoditi osposobljavanje ili izradu programa osposobljavanja i osposobljavanje mogu povjeriti osobi ovlaštenoj za osposobljavanje radnika (stručnjak zaštite na radu II. stupnja zaposlen kod osobe ovlaštene za osposobljavanje radnika, u suradnji s poslodavcem odnosno neposrednim ovlaštenicima poslodavca kod kojeg se provodi osposobljavanje radnika).

Program osposobljavanja radnika sastoji se od:

- teorijskog dijela i
- praćenja sigurnog načina rada radnika i ocjene praktične osposobljenosti na mjestu rada.

U teorijskom dijelu Program obuhvaća upoznavanje radnika s općim načelima prevencije, s pravilima zaštite na radu u odnosu na izvore opasnosti, štetnosti i napora na poslovima za koje se radnik osposobljava te s pravima i obvezama radnika na području sigurnosti i zaštite zdravlja na radu.

Program osposobljavanja tijekom praćenja sigurnog načina rada i ocjene praktične osposobljenosti na mjestu rada uključuje i raspoloživost te korištenje pisanih uputa za rad na siguran način kao i upute proizvođača radne opreme i opasnih kemikalija koje radnik koristi tijekom rada, a koje osigurava poslodavac, odnosno neposredni ovlaštenik.

[Sukladno Pravilniku o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme \(N.N. br. 18/17\)](#), obveza poslodavca je da osigura radnicima odgovarajuće obavijesti i, ako je potrebno, pisane upute za radnu opremu koju koristi pri radu. Obavijesti i pisane upute moraju sadržavati najmanje odgovarajuće sigurnosne i zdravstvene informacije o:

- a) uvjetima korištenja radne opreme
- b) predvidljivim neočekivanim situacijama i
- c) iskustvu pri uporabi radne opreme, ako je to potrebno.

Radnici moraju biti upozoreni na opasnosti kojima su izloženi, radnu opremu koja se nalazi u radnom prostoru i na sve promjene koje na nju utječu, u mjeri u kojoj utječu na radnu opremu koja se nalazi u njihovom neposrednom radnom okruženju, čak i ako je izravno ne uporabljaju.

Kad je riječ o kemikalijama dužnost svakog proizvođača, odnosno uvoznika je da (sukladno [Zakonu o kemikalijama \(N.N. BR. 18/13, 115/18 i 37/20\)](#) i podzakonskim propisima te nemelju tog zakona) osigura Sigurnosno - tehnički list (STL) za svaku kemikaliju koji mora biti na hrvatskom jeziku i ovjeren u spomenutom Zavodu. Važno je da svi radnici koji rukuju pojedinom kemikalijom imaju dostupne STL-ove i da su upoznati na koji način ta kemikalija može štetno djelovati na zdravlje, s čim ne smije doći u kontakt, koja osobna zaštitna sredstva treba koristiti, koje su mjere prve pomoći i druge specifičnosti vezane uz dotičnu kemikaliju.

U postupku osposobljavanja radnika, pisani materijali i upute, kao i sadržaj zapisnika o osposobljavanju moraju biti sastavljeni na hrvatskom jeziku, a za stranog radnika i na jeziku koji je stranom radniku razumljiv.

Teorijsko osposobljavanje:

Program osposobljavanja u teorijskom dijelu provodi stručnjak zaštite na radu. Teorijsko osposobljavanje može se provoditi metodom vođenog samoobrazovanja, metodom predavanja ili kombinirano, a može se provoditi i na daljinu odgovarajućim on-line metodama.

- Metoda vođenog samoobrazovanja

Prema sadržajima pojedinih programa osposobljavanja izabere se (ili izradi) odgovarajuća nastavna dokumentacija – priručnici koji su u sadržajnom, metodskom i didaktičkom pogledu pogodni za osposobljavanje uz rad.

Nakon odabira dokumentacije ista se podijeli radnicima (svakom prema već prije izrađenim programima) i ostavi se vrijeme za učenje. Pri podjeli dokumentacije obave se i konzultacije uz objašnjenje kakav je postupak osposobljavanja i verifikacije znanja.

Nakon završenog učenja (10 – 15 dana) provodi se provjera znanja putem testa (izrađenog prema programima osposobljavanja) ili usmeno uz vođenje zapisnika od strane stručnjaka zaštite na radu.

- Osposobljavanje putem predavanja

Teorijsko osposobljavanje može se provesti i metodom predavanja prema već prije izrađenim programima. U predavanjima se moraju navesti sve vrste opasnosti, štetnosti i napora te načini uklanjanja ili smanjivanja istih.

Zatim se, u određenom vremenskom periodu, provodi provjera znanja putem testa (izrađenog prema programima osposobljavanja) ili usmeno uz vođenje zapisnika od strane stručnjaka zaštite na radu.

- Kombinirana metoda

Teorijsko osposobljavanje se može izvesti i kombinacijom naprijed navedenih metoda, tj. nakon podjele nastavne dokumentacije održe se i predavanja putem seminara ili on-line metodom. Nakon završenog učenja provodi se provjera znanja putem testa (izrađenog prema programima osposobljavanja) ili pred komisijom uz vođenje zapisnika.

- Osposobljavanje na daljinu odgovarajućim on-line metodama

Program se može provoditi i na daljinu odgovarajućim on-line metodama, na način da radnik putem posebnih aplikacija preuzme materijal za učenje te nakon proučavanja istog pristupa rješavanju testova sukladno dobivenom materijalu. Nakon popunjavanja testa ispisuje se ZOS obrazac (Potvrda o osposobljenosti) koju radnik predaje neposrednom ovlašteniku koji je zadužen za praktično osposobljavanje).

Praktično osposobljavanje:

Praktično osposobljavanje radnika za rad na siguran način obavlja se tek nakon provedenog teorijskog osposobljavanja. Praćenje sigurnog načina rada i ocjenu praktične osposobljenosti

na mjestu rada provodi i potvrđuje poslodavac odnosno neposredni ovlaštenik radnika koji je u postupku osposobljavanja. Neposrednim ovlaštenikom radnika smatra se onaj ovlaštenik poslodavca u čiji djelokrug rada spadaju poslovi za koje se radnik osposobljava. Ovlaštenik koji provodi praktično osposobljavanje mora biti osposobljen kao ovlaštenik.

Stručnjak zaštite na radu kod poslodavca ili stručnjak zaštite na radu ovlaštene osobe potvrđuje cjelokupnu provedbu postupka osposobljavanja radnika u skladu s odredbama predmetnog Pravilnika.

Praktično osposobljavanje se provodi na mjestu rada.

Radnik je osposobljen ukoliko je s uspjehom položio teorijski dio (test/zapisnik) i pokazao praktično znanje na poslovima koje obavlja.

O provedenom osposobljavanju radnika sastavlja se zapisnik o osposobljenosti radnika za rad na siguran način (Obrazac ZOS).

Poslodavac je obvezan čuvati zapisnik o osposobljavanju radnika.

3.2. OSPOSOBLJAVANJE OVLAŠTENIKA I POVJERENIKA RADNIKA ZA ZAŠTITU NA RADU

Poslodavac odnosno njegovi ovlaštenici, kao i povjerenici radnika za zaštitu na radu moraju biti osposobljeni iz područja zaštite na radu sukladno Pravilniku o osposobljavanju i usavršavanju iz zaštite na radu te polaganju stručnog ispita, N.N. br. 142/21.

Osposobljavanje i usavršavanje poslodavca odnosno njegovog ovlaštenika i povjerenika radnika za zaštitu na radu u području zaštite na radu provode stručnjaci zaštite na radu I. ili II. stupnja zaposleni kod poslodavca, odnosno stručnjaci zaštite na radu II. stupnja zaposleni u ovlaštenoj osobi za poslove zaštite na radu. Program osposobljavanja propisan je navedenim Pravilnikom.

Program usavršavanja poslodavca, odnosno njegovog ovlaštenika i povjerenika radnika za zaštitu na radu, obuhvaća obnovu znanja prema programu prema prethodno navedenom programu, s posebnim naglaskom na obveze i prava te upoznavanje s promjenama u propisima zaštite na radu u ovisnosti o djelatnosti poslodavca.

Trajanje osposobljavanja i usavršavanja iznosi najmanje 7 školskih sati.

Osposobljavanje se provodi teorijski i o njemu se vodi zapisnik (Obrazac ZOOP).

Poslodavac odnosno njegov ovlaštenik i povjerenik radnika za zaštitu na radu obvezni su svakih pet godina stručno se usavršavati.

4. OBVEZE I PRAVA POSLODAVCA ODNOSNO NJEGOVIH OVLAŠTENIKA, RADNIKA I POVJERENIKA RADNIKA ZA ZAŠTITU NA RADU

4.1. ODGOVORNOST POSLODAVCA ZA ORGANIZIRANJE I PROVOĐENJE ZAŠTITE NA RADU

Organiziranje i provedba zaštite na radu

Sukladno članku 17. Zakona, poslodavac je obavezan organizirati i provoditi zaštitu na radu, vodeći pri tome računa o prevenciji rizika te obavještanju, osposobljavanju, organizaciji i sredstvima. Poslodavac je obavezan provoditi prevenciju u svim radnim postupcima, u organizaciji rada i upravljanju radnim postupcima, pri čemu mora osigurati radnicima najveću moguću razinu zaštite na radu.

Pri organiziranju i provođenju zaštite na radu, poslodavac je obavezan uvažavati prirodu obavljanih poslova te prilagoditi zaštitu na radu promjenjivim okolnostima radi poboljšanja stanja. Poslodavac je u organizaciji radnog procesa i povjeravanju poslova radniku obavezan voditi računa o sposobnostima radnika koje mogu utjecati na zaštitu na radu. U svrhu unapređivanja sigurnosti i zaštite zdravlja radnika poslodavac je obavezan poboljšavati razinu zaštite na radu i usklađivati radne postupke s promjenama i napretkom u području tehnike, zdravstvene zaštite, ergonomije i drugih znanstvenih i stručnih područja, te ih je obavezan organizirati tako da smanji izloženost radnika opasnostima, štetnostima i naporima, radi sprječavanja ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi s radom.

Sukladno članku 19. Zakona o zaštiti na radu poslodavac je odgovoran za organiziranje i provođenje zaštite na radu radnika u svim dijelovima organizacije rada i u svim radnim postupcima.

Također, bitno je naglasiti da se obveze poslodavca u provođenju zaštite na radu u odnosu na radnika odnose se i na osobe na radu (sukladno čl. 4 Zakona)

Poslodavac u skladu s općim propisom o radu, pravilnikom ili drugim aktom utvrđuje organizaciju provedbe zaštite na radu te prava, obveze i odgovornosti njegovih ovlaštenika i radnika, ako ta pitanja nisu uređena ovim Zakonom i propisima donesenima na temelju njega, kolektivnim ugovorom, sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca ili ugovorom o radu. U tu svrhu izrađuje se opći akt, odnosno Pravilnik iz zaštite na radu poslodavca u kojem se utvrđuje način provedbe pojedinih odredbi kod poslodavca. Posebno je važno u Pravilniku definirati dužnosti i odgovornosti ovlaštenika poslodavca, kao i prava, dužnosti i odgovornosti radnika posebice što je lakša a što teža povreda radne discipline. Pravilnik svakako treba biti dostupan svim radnicima (bilo na lokalnoj internetskoj stranici, bilo na oglasnoj ploči ili na drugi način) i o svakoj izmjeni treba se dati odgovarajuća obavijest.

Poslodavac je odgovoran za organiziranje i provođenje zaštite na radu, neovisno o tome je li u tu svrhu zaposlio stručnjaka zaštite na radu ili je obavljanje poslova zaštite na radu ugovorio s osobom ovlaštenom za obavljanje tih poslova.

Poslodavac je obavezan poboljšavati razinu zaštite na radu i usklađivati radne postupke s promjenama i napretkom u području rada, te ih je obavezan organizirati tako da smanji izloženost radnika opasnostima, štetnostima i naporima.

Troškove provođenja zaštite na radu snosi poslodavac, odnosno njezino provođenje ne smije teretiti radnika.

Prenošenje ovlaštenja za provođenje zaštite na radu ne oslobađa poslodavca odgovornosti.

4.2. OBVEZE PRAVA I ODGOVORNOSTI POSLODAVCA/OVLAŠTENIKA U PROVOĐENJU ZAŠTITE NA RADU

Ovlaštenik je radnik kojemu je poslodavac, neovisno o drugim ugovorenim poslovima, dao ovlaštenja za provedbu zaštite na radu.

Poslodavac može provođenje zaštite na radu prenijeti u pisanom obliku na svojeg ovlaštenika u okviru njegovog djelokruga rada.

Poslodavac koji zaštitu na radu provodi djelovanjem ovlaštenika obavezan je ovlastiti ovlaštenika (članak 24. Zakona o zaštiti na radu), osobito za to da:

1. radniku koji nije osposobljen za rad na siguran način ne dopusti rad bez nadzora osposobljenog radnika

Bitno je da u tvrtci odredi procedura osposobljavanja posebice za nove radnike ili radnike koji su prešli raditi iz jedne u drugu tehnološku cjelinu (obzirom da se moraju osposobiti u roku od 60 dana). U svrhu ispunjavanja navedene odredbe Ovlaštenik bi trebao svakako (bez obzira da li je to već odradila kadrovska ili druga služba) obavijestiti stručnjaka zaštite na radu o tome da ima novog radnika, o poslovima koje će taj radnik raditi te pod čijim nadzorom će radnik raditi dok se ne osposobi za samostalan rad.

2. radniku za kojeg nije utvrđeno da ispunjava tražene uvjete, ne dopusti obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada, odnosno da radniku koji više ne ispunjava tražene uvjete zabrani da nastavi obavljati poslove s posebnim uvjetima rada

Uobičajeno je da stručnjak zaštite na radu vodi brigu oko upućivanja radnika na preglede, sukladno čl. 3. [Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima rada](#) (N.N. br. 5/84) i odgovarajućim točkama tog Pravilnika koje su utvrđene Procjenom rizika. Jedan radnik može biti poslan na zdravstveni pregled po više točaka, te se može dogoditi da neće dobiti zdravstvenu sposobnost po svim točkama. Ovlaštenik ga smije rasporediti samo na one zadatke za koje ima zdravstvenu sposobnost. (npr. za električara je utvrđeno da ima zdravstvenu sposobnost za točku 10. (vezano uz el. struju) a nema za točku 17. (visinu). U tom slučaju ovlaštenik tog radnika ne bi smio poslati radnika da obavlja npr. poslove montaže ili zamjene el. komponenti na visini iako za to ima sposobnost (po točki 10). Napominjemo, da u slučaju nastanka ozljede pod ovim okolnostima takva ozljeda se neće priznati.

3. posebno osjetljivim skupinama radnika ne dozvoli da obavljaju poslove koji bi mogli na njih štetno utjecati

Posebno osjetljive skupine radnika (maloljetni radnici, trudne radnice, radnice koje su nedavno rodile ili doje, radnici oboljeli od profesionalne bolesti i radnici sa smanjenom radnom sposobnosti) mogu raditi određene poslove. Za ovlaštenika je bitno da zna koju posebnu skupinu radnika ima i koja ograničenja za tu skupinu ima. (za svaku skupinu postoje određeni pravilnici koji uređuju to područje). Ukoliko u Vašoj organizacijskoj jedinici imate takve radnike najjednostavnije je da zatražite od stručnjaka zaštite na radu/ kadrovske službe podatke o posebno osjetljivim skupinama i dajete radnicima da rade samo one poslove koji su za njih dopušteni.

4. isključi iz uporabe radnu opremu koja nije ispravna i sigurna, kao i osobnu zaštitnu opremu na kojoj postoje rizici za sigurnost i zdravlje radnika

Radna oprema se treba u redovitim razmacima pregledavati i ispitivati. Ovlaštenik svakako mora biti upoznat s pregledima i ispitivanjima opreme kojom radnici u njegovoj organizacijskoj jedinici rade. [Pravilnikom o pregledu i ispitivanju radne opreme \(N.N. br. 16/16\)](#) su utvrđeni rokovi kojih se treba pridržavati. Pregled i ispitivanje radne opreme odnosi se na radnu opremu koju čine strojevi i uređaji, postrojenja te sredstva za prijenos i prijevoz tereta prema propisu o sigurnosti i zdravlju pri uporabi radne opreme.

Sukladno navedenom Pravilniku poslodavac koji je korisnik radne opreme dužan je na način osigurati preglede i ispitivanja radne opreme u sljedećim slučajevima:

- *prije početka korištenja na novom mjestu rada, ako je radna oprema premještena s jednog mjesta na drugo pa je zbog toga rastavljena i ponovno sastavljena*

Kad se nabavi nova radna oprema o tome svakako treba obavijestiti stručnjaka zaštite na radu koji će organizirati pregled ili ispitivanje. Prilikom nabave nove opreme vodite računa da li je ta oprema nabavljena iz EU ili izvan EU. Ukoliko je oprema nabavljena na tržištu EU onda ista ima ocjenu sukladnosti, ali ako ste direktni uvoznik opreme izvan područja EU potrebno je prvo tu opremu dati na ocjenu sukladnosti. Kad se oprema postavi na mjesto korištenja prije početka rada treba pristupiti pregledu i ispitivanju. Također, ukoliko se radi o opremi koja se mora rastaviti pa ponovno sastaviti (npr. dizalice na radilištu) nakon svakog premještanja i ponovnog postavljanja se treba obaviti pregled i ispitivanje. To se ne odnosi na opremu koja se prenosi ali se prilikom toga ne rastavlja (građevinska mehanizacija, transportni strojevi i sl.).

- *u slučaju iznimnih okolnosti koje ugrožavaju sigurnost djelovanja radne opreme (promjena načina rada, oštećenja radne opreme, nedostaci na radnoj opremi, ozljede radnika na radnoj opremi)*

Ukoliko se prilikom pregleda ili ispitivanja utvrdi da neka radna oprema ne zadovoljava pravila zaštite na radu isti treba isključiti iz uporabe i o tome mora postojati jasna naznaka (naljepljena naljepnica „VAN UPORABE“ ili sl.) dok se na istoj ne otklone nedostaci zbog kojih nije zadovoljavala pravila zaštite na radu. Nakon popravka potrebno je ponovno pregledati ili ispitati tu radnu opremu.

- *na temelju rješenja inspektora rada*
- *u rokovima koje je u uputama za uporabu i održavanje odredio proizvođač radne opreme, ili u roku koji je utvrđen posebnim propisom*

Prilikom nabave nove opreme zatražite od dobavljača Upute za uporabu i održavanje. [Sukladno Pravilniku o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme \(N.N. BR. 18/17\)](#), poslodavac

mora osigurati radnicima odgovarajuće obavijesti i, ako je potrebno, pisane upute za radnu opremu koju koristi pri radu. U pisanim uputama proizvođač opreme često navodi i rokove pregleda i ispitivanja i specifičnosti ispitivanja (npr. potrebu ispitivanja statičkog elektriciteta na opremi koja se možda ne traži „osnovnim ispitivanjima“). Upute moraju biti razumljive radnicima, što znači da moraju biti na hrvatskom jeziku. Obzirom da je i zakonski navedeno da se pregled i ispitivanje obavlja prema uputama proizvođača potrebno je o tome voditi računa.

- periodički u rokovima koji ne mogu biti duži od tri godine.*

Obzirom da ovlaštenik mora znati stanje svoje radne opreme dobro je da pročita zapisnik o ispitivanju, a posebice zadnju stranicu zapisnika u kojoj će biti navedeno i do kojeg roka je potrebno obnoviti ispitivanje (ispitivač će ocijeniti da li u uputama proizvođača treba biti neki kraći rok ili je to potrebno svake tri godine). Naravno, korisnik opreme može svojim internim propisima odrediti i kraći rok od zakonski propisanog minimalnog roka

Također, poslodavac je obavezan isključiti iz uporabe osobnu zaštitnu opremu na kojoj postoje rizici za sigurnost i zdravlje radnika. Iako vjerojatno u internim propisima poslodavca postoje rokovi zamjene osobne zaštitne opreme, ukoliko se utvrdi da ista ne zadovoljava potrebno ju je odmah zamjeniti. Također, za pojedinu osobnu zaštitnu opremu potrebni su periodički pregledi sukladno priznatim normama (npr. osobna zaštitna oprema za zaštitu pada s visine). Ovlaštenik je dužan voditi brigu i da takva oprema bude uvijek pregledana i ispravna.

5. u suradnji sa stručnjakom za zaštitu na radu osigura evidentiranje svake nezgode i ozljede na radu te svakog slučaja kad radnik obavijesti o opasnostima na radu ili odbije rad ukoliko mu prijete opasnosti po zdravlje

U slučaju nastanka ozljede na radu potrebno je u roku od 8 dana poslati u HZZO propisano izvješće o ozljedi na radu. U izvješću se navodi niz podataka (ukupno 55) koje popunjava stručnjak ZNR, doktor medicine, ali za dio podataka odgovoraj je i ovlaštenik poslodavca. Prvenstveno su tu podaci koji se odnose na način nastanka ozljede (okolnost, odnosno razlog uslijed kojeg je došlo do ozljede). To je posebno bitno dobro odrediti obzirom da se na temelju tog podatka priznaju odnosno ne priznaju ozljede na radu, a često je i to podloga za podizanje tužbe radnika protiv poslodavca. U obrascu se u polju uzrok ozljede mora navesti šifra koja je vrlo štura pa će vjerojatno biti potrebno napisati i dodatno pojašnjenje. Obzirom da ste vi ovlašteni za provedbu zaštite na radu u svojoj organizacijskoj jedinici važno je da sudjelujete u pisanju tog izvješća.

6. nadzire da radnici rade u skladu s pravilima zaštite na radu, uputama poslodavca, odnosno proizvođača radne opreme, osobne zaštitne opreme, opasnih kemikalija i bioloških štetnosti te da koriste propisanu osobnu zaštitnu opremu

Iako su u internom Pravilniku o zaštiti na radu navedene obveze i prava radnika koja su čuki i tijekom osposobljavanja, često radnici na to zaborave. Zbog sigurnog radnog okruženja i sprečavanja nastanka ozljeda na radu i profesionalnih bolesti dužnost ovlaštenika je da nadzire proces rada i u smislu pridržavanja pravila zaštite na radu. Vrlo čes je slučaj da radnici ne nose propisanu osobnu zaštitnu opremu (npr. umjesto zaštitnih cipela s odgovarajućom kapičom nose tenisice ili nose natikače koje nemaju učvršćenje za zglob. U slučaju ozljede na radu zbog nenošenja odgovarajuće opreme ozljeda se neće priznati. Također, u praksi se zna vidjeti da radnici na određenoj radnoj opremi skidaju ili blokiraju zaštitne naprave jer ima proces

ide brže bez njih. Naravno da su takve situacije vrlo opasne i ovlaštenik mora nadzirati da se takvo što ne događa. Također, u slučaju nastanka ozljede zbog takve okolnosti ista se neće priznati.

Kad je riječ o kemikalijama najbitnije je da kemikalije budu u odgovarajućoj ambalaži koja je prikladna toj kemikaliji. Najjednostavnije je da se koristi originalna koja garantira da kemikalija neće s njom reagirati i da je ambalaža odgovarajuće označena piktogramima opasnosti. Radnici koji rukuju kemikalijama u tečaju (u Hrvatskom zavodu za toksikologiju i antidoping) su upoznati sa značenjem piktograma što osigurava i da znaju prepoznati opasnosti od pojedine kemikalije. Osim toga, dužnost svakog proizvođača, odnosno uvoznika je da (sukladno Zakonu o kemikalijama i podzakonskim propisima te nemelju tog zakona) osigura Sigurnosno - tehnički list (STL) za svaku kemikaliju koji mora biti na hrvatskom jeziku i ovjeren u spomenutom Zavodu. Važno je da svi radnici koji rukuju pojedinom kemikalijom imaju dostupne STL-ove i da su upoznati na koji način ta kemikalija može štetno djelovati na zdravlje, s čim ne smije doći u kontakt, koja osobna zaštitna sredstva treba koristiti, koje su mjere prve pomoći i druge specifičnosti vezane uz dotičnu kemikaliju. Ovlaštenik mora osigurati dostupnost STL-ova svakom radniku na mjestu rada.

7. radniku zabrani rad ako ga obavlja suprotno navedenom pod točkom 6.

Dužnost ovlaštenika je zabraniti rad radniku ako ga obavlja suprotno navedenim pravilima u točki 6. Bilo bi dobro da ovlaštenik osim što zabrani rad to i pismeno evidentira, posebice ako je tako propisano il u internom Pravilniku iz zaštite na radu. Potrebno je također pogledati u tom Pravilniku koja su dodatna prava ovlaštenika ako radnik radi suprotno pravilima zaštite na radu, posebice ukoliko na takav način radi učestalo.

8. osigura potreban broj radnika osposobljenih za evakuaciju i spašavanje, za pružanje prve pomoći te da im stavi na raspolaganje svu potrebnu opremu

Sukladno poslovima i broju radnika Poslodavac je obvezan organizirati i osigurati pružanje prve pomoći radnicima i drugim osobama do pružanja hitne medicinske pomoći ili do prijema u zdravstvenu ustanovu te je obvezan omogućiti postupanje javne službe hitne medicinske pomoći.

Na svakom radilištu i u radnim prostorijama gdje istodobno radi dva do 50 radnika, najmanje jedan radnik, te još po jedan do svakih sljedećih 50 radnika, mora biti osposobljen za pružanje prve pomoći u skladu s pravilima zaštite na radu. Broj osposobljenih i imenovanih radnika za pružanje prve pomoći mora odgovarati broju lokacija poslodavca, smjenskom radu te drugim organizacijskim okolnostima kod poslodavca. Poslodavac je radnicima osposobljenim za pružanje prve pomoći dužan uručiti pisanu odluku o imenovanju za pružanje prve pomoći te obavijestiti sve ostale radnike o radnicima koji su osposobljeni i imenovani za pružanje prve pomoći. Poslodavac je obvezan osigurati sredstva i opremu za pružanje prve pomoći, koji uvijek moraju biti dostupni, označeni i zaštićeni od neovlaštenog korištenja. Ovlaštenik bi trebao znati koji su radnici imenovani u njegovoj organizacijskoj jedinici za pružanje prve pomoći i ima li ih u svakom trenutku dovoljno (bolovanja, godišnji, radilišta I sl.). Također, Ovlaštenik mora znati tko je zadužen za provjeru dostupnosti sredstava za pružanje prve pomoći i nabavu novih.

Ovlaštenik u svojoj organizacijskoj jedinici je obavezan poduzeti mjere zaštite od požara i spašavanja radnika.

Prije svega potrebno je imati plan evakuacije i spašavanja koji se sastoji od pisanog dijela (u kojem se utvrđuju procedure i način provedbe evakuacije i spašavanja u Vašoj tvrci/ objektu u kojem radite u ovisnosti o djelatnosti, broju radnika, karakteristikama objekta i sl.) i grafičkog prikaza koji se postavljaju na putevima evakuacije u objektu. Grafički prikaz plana evakuacije i spašavanja treba biti dovoljno velik i da se u svakom trenutku u njemu može vidjeti gdje su putevi evakuacije, zborna mjesto, ormarići prve pomoći, mjesta za isključenje plina, struje i sl. (preporuka je da se taj plan izradi sukladno odgovarajućim EU normama).

U planu evakuacije potrebno je odrediti i radnike koji će provoditi mjere te osigurati pozivanje i omogućiti postupanje javnih službi nadležnih za zaštitu od požara i spašavanje. Ti radnici se trebaju osposobiti da u slučaju nastanka neposrednih i značajnih rizika za život i zdravlje, kojima su izloženi ili bi mogli biti izloženi, a o tome ne mogu obavijestiti odgovornu osobu, mogu samostalno poduzeti mjere i provesti postupke u skladu sa svojim znanjem i raspoloživim tehničkim sredstvima, kako bi rizike otklonili ili smanjili. Osposobljavanje radnika obuhvaća upoznavanje radnika s planom evakuacije i spašavanja za slučaj izvanrednog događaja i provođenje praktične vježbe evakuacije i spašavanja najmanje jednom u dvije godine.

9. osigura da se u vrijeme rada ne piju alkoholna pića te da se ne uzimaju druga sredstva ovisnosti, odnosno da zabrani rad radnicima koji su na radu pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti i da ih udalji s mjesta rada.

Radnik u vrijeme rada ne smije biti pod utjecajem alkohola i drugih sredstava ovisnosti niti ih smije unositi na mjesto rada. Ovlaštenik u svojoj organizacijskoj jedinici je obavezan provoditi zabranu zlouporabe alkoholnih pića i sredstava ovisnosti na mjestu rada prikladnim mjerama, od kojih je jedna od bitnijih sprječavati konzumaciju alkoholnih pića i drugih sredstava ovisnosti tijekom rada i provoditi zabranu njihovog unošenja u radne prostorije i prostore.

Ukoliko se ipak posumnja da je radnik pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti potrebno je sukladno Pravilniku o zaštiti na radu poslodavca provjeriti kakva je procedura (u Pravilniku bi trebao biti utvrđen postupak provjere je li radnik pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti (provođenje postupka uz pristanak radnika, način provjere, vrsta testa ili aparata, način bilježenja i potvrđivanja rezultata, postupanje u slučaju odbijanja radnika da pristupi provjeri) i sukladno toj proceduri Ovlaštenik bi trebao postupiti. Ukoliko se utvrdi da je radnik pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti dužnost ovlaštenika je zabraniti rad takovom radniku (i odgovarajuće ga zbrinuti obzirom da i dalje predstavlja ugrozu za radni proces, ostale radnike i za samog sebe).

Sukladno Zakonu smatrat će se da je radnik pod utjecajem alkohola ako u krvi ima alkohola više od 0,0 g/kg, odnosno više od 0,0 miligrama u litri izdahnutog zraka, odnosno u krvi ima višu koncentraciju alkohola od koncentracije dozvoljene procjenom rizika poslova koje taj radnik obavlja. Vodite brigu da je i službeni put dio radnog procesa i da na službenom putu vrijede odredbe Zakona o zaštiti na radu (dakle bez prisustva alkohola)

Ne smije se provjeravati je li radnik pod utjecajem drugih sredstava ovisnosti osim alkohola ako mu je radnik predao potvrdu da se nalazi u programu liječenja, odvikavanja ili rehabilitacije od ovisnosti ili u izvanbolničkom tretmanu liječenja od ovisnosti te da uzima

supstitucijsku terapiju. U tom slučaju, poslodavac može zatražiti ocjenu zdravstvene i psihofizičke sposobnosti toga radnika za obavljanje povjerenih mu poslova. (Ocjenu zdravstvene i psihofizičke sposobnosti daje specijalist medicine rada).

Ovlaštenik u svojoj organizacijskoj jedinici je obavezan provoditi zaštitu nepušača od djelovanja dima duhanskih i srodnih proizvoda, biljnih proizvoda za pušenje te para elektroničkih cigareta. Zabranjeno je pušenje duhanskih i srodnih proizvoda, elektroničkih cigareta i biljnih proizvoda za pušenje na radnim sastancima kao i na mjestu rada.

Iznimno, može se pisanim putem dozvoliti pušenje duhanskih i srodnih proizvoda, elektroničkih cigareta i biljnih proizvoda za pušenje u posebnoj prostoriji, odnosno prostoru na kojima je obavezan postaviti znak dozvoljenog pušenja.

Poslodavac je obavezan ovlašteniku osigurati uvjete za rad te mu osigurati samostalnost u donošenju i provođenju odluka te samostalnost u raspolaganju sredstvima koja mu je obavezan osigurati za provedbu navedenih poslova

Pojednostavljeno rečeno, u praksi, ovlaštenik je osoba koja rukovodi određenim brojem radnika i na koju je prenijeto ovlaštenje u pisanom obliku. To je važno ako dođe do ozljede na radu da inspektor zna protiv koga mora poduzeti odgovarajuće mjere. Pojam ovlaštenik se ne smije miješati sa pojmom stručnjak za zaštitu na radu.

Budući da je ovlaštenik jedan od rukovoditelja procesa rada on ima i obveze vezano za organiziranje i provedbu zaštite na radu te u skladu s tim i odgovornosti ako krši pravila zaštite na radu, odnosno, ako propušta poduzimati propisane mjere zaštite na radu.

Ovlaštenje se osim ugovora o radu može dati i drugim aktom, npr. odlukom uprave ili pravilima tvrtke i sl. Međutim, da bi osoba koja je imenovana ovlaštenikom poslodavca za određenu organizacijsku jedinicu, odnosno dio procesa rada uredno izvršavala svoje zadatke treba joj ujedno dati i prava koja će omogućiti izvršavanje tih obveza (pravo da udalje radnika s mjesta rada ukoliko radi suprotno pravilima zaštite na radu, odnosno ne nosi osobno zaštitno sredstvo, materijalna sredstva koja će joj omogućiti da naruči ispitivanje strojeva i uređaja s povećanim opasnostima u propisanim rokovima, te da nabavi odgovarajuća osobna zaštitna sredstva radnicima). Naime, u praksi nije rijedak slučaj da se na određenu osobu prenese ovlaštenje, ne sa svrhom da bi ona osigurala provedbu zaštite na radu, nego da snosi odgovornost za nešto što objektivno nije bila u stanju izvršiti.

Drugi je slučaj da poslodavac ili predsjednik uprave u slučaju veće tvrtke imenuje određenu osobu ovlaštenikom, ali ne za dio tvrtke čijim radom rukovodi već za cijelu tvrtku. Ovakav pristup također nije u duhu odredaba ovog Zakona jer poslodavac samo dio svojih obaveza može prenijeti na ovlaštenika, ali se ne može osloboditi obveze da kao poslodavac bude i dalje odgovoran za provedbu zaštite na radu u cijeloj tvrtki.

4.3. OBVEZE I PRAVA POVJERENIKA RADNIKA ZA ZAŠTITU NA RADU

Povjerenik radnika za zaštitu na radu je radnik koji je u skladu s Zakonom o zaštiti na radu izabran da zastupa interese radnika na području zaštite na radu.

Izbor povjerenika

Sukladno članku 70. Zakona o zaštiti na radu, kod poslodavca radnici između sebe mogu birati povjerenika radnika za zaštitu na radu.

Izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu kod poslodavca koji zapošljava do uključivo 20 radnika provodi se na skupu radnika, kojega saziva poslodavac u skladu s općim propisom o radu, neposrednim i javnim izjašnjavanjem prisutnih radnika.

Izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu kod poslodavca koji zapošljava više od 20 radnika provodi se u skladu s odredbama općeg propisa o radu kojim su uređena pitanja izbora radničkog vijeća.

Ako je prema propisanim kriterijima kod poslodavca izabrano ili imenovano više povjerenika oni između sebe biraju ili imenuju svog koordinatora.

Prava i obveze povjerenika radnika

Sukladno članku 71. Zakona o zaštiti na radu povjerenik radnika za zaštitu na radu obavezan je štititi interese radnika na području zaštite na radu te pratiti primjenu pravila, mjera, postupaka i aktivnosti zaštite na radu.

Povjerenik radnika za zaštitu na radu ima pravo:

1. podnositi poslodavcu prijedloge vezane uz donošenje odluka iz zaštite na radu
2. zahtijevati od poslodavca da poduzme odgovarajuće mjere u svrhu smanjenja i otklanjanja rizika
3. podnositi pritužbe tijelima nadležnim za zaštitu na radu
4. sudjelovati s poslodavcem u planiranju unapređivanja uvjeta rada, uvođenja nove tehnologije, uvođenja novih kemikalija i bioloških štetnosti u radni i proizvodni proces te poticati poslodavca i njegove ovlaštenike na provedbu zaštite na radu
5. biti obaviješten o svim promjenama koje utječu ili bi mogle utjecati na zaštitu na radu. Sukladno članku 32. Zakona poslodavac je obavezan obavijestiti povjerenika radnika za zaštitu na radu o svim rizicima i promjenama koje bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika.
6. izvršiti uvid i koristiti dokumentaciju poslodavca iz zaštite na radu. Sukladno čl. 32. Zakona poslodavac je obavezan stručnjaku zaštite na radu, ovlašteniku i povjereniku radnika za zaštitu na radu učiniti dostupnom odgovarajuću dokumentaciju, a osobito:
  1. procjenu rizika i popis mjera koje se provode u svrhu uklanjanja ili smanjenja procijenjenih rizika
  2. evidencije i isprave, koje je obavezan voditi i čuvati u skladu s odredbama članka 61. stavka 1. i 2. Zakona
  3. upravne mjere koje je naredio nadležni inspektor.
7. primati primjedbe radnika u vezi s primjenom pravila zaštite na radu te ih prenositi poslodavcu ili njegovom ovlašteniku

8. izvijestiti nadležnog inspektora i specijalistu medicine rada o svojim zapažanjima, odnosno zapažanjima radnika
9. prisustvovati inspekcijskim pregledima i očitovati se na činjenično stanje koje utvrdi nadležni inspektor
10. pozvati nadležnog inspektora, kada ocijeni da su ugroženi sigurnost i zdravlje radnika, a poslodavac propušta ili odbija provoditi potrebnu zaštitu na radu
11. osposobljavati se za obavljanje poslova povjerenika radnika za zaštitu na radu (u radno vrijeme i na trošak poslodavca)
12. stalno proširivati i unapređivati znanje te pratiti i prikupljati obavijesti od važnosti za svoj rad
13. staviti prigovor na inspekcijski nalaz
14. svojim djelovanjem poticati radnike na provedbu zaštite na radu
15. obavješćivati radnike o provedbi zaštite na radu.

Osim navedenog, poslodavac je obavezan, unaprijed i pravodobno, savjetovati se s povjerenikom radnika za zaštitu na radu o:

- zapošljavanju stručnjaka zaštite na radu i poslovima koje će obavljati
- povjeravanju provođenja zaštite na radu ovlaštenoj osobi i poslovima koje će obavljati
- izradi procjene rizika te izmjenama, odnosno dopunama procjene rizika
- izboru radnika za pružanje prve pomoći i radnika za provođenje mjera zaštite od požara, evakuacije i spašavanja
- zaštiti i prevenciji od rizika na radu te sprječavanju i smanjivanju rizika
- sprječavanju nezgoda, ozljeda na radu i profesionalnih bolesti
- promjenama u procesu rada i tehnologiji
- planiranju i provođenju osposobljavanja iz zaštite na radu
- poboljšanju uvjeta rada te planiranju i uvođenju novih tehnologija
- utjecaju radnih uvjeta i radnog okoliša na sigurnost i zdravlje radnika
- izboru sredstava rada i osobne zaštitne opreme
- izloženosti radnika jednoličnom radu, radu s nametnutim ritmom, radu po učinku u određenom vremenu (normirani rad) te ostalim naporima.

Povjerenik je član Odbora za zaštitu na radu (obveza osnivanja za poslodavce koji zapošljavaju 50 ili više radnika). Odbor je savjetodavno tijelo poslodavca koji se sastaje jednom u 6 mjeseci. Osim povjerenika Odbor čine poslodavac ili njegov ovlaštenik, stručnjak zaštite na radu koji obavlja poslove zaštite na radu kod poslodavca te specijalist medicine rada izabran u skladu s posebnim propisom. Ako poslodavac sjednicu odbora ne sazove u propisanim rokovima sjednicu odbora ima pravo sazvati povjerenik radnika za zaštitu na radu.

Poslodavac koji nema obvezu osnivanja Odbora za zaštitu na radu obavezan je najmanje svakih tri mjeseca pisanim putem izvijestiti povjerenike radnika za zaštitu na radu o stanju zaštite na radu i planiranim aktivnostima u sljedećem izvještajnom razdoblju.

Iznimno, u slučaju svake smrtne ili teške ozljede na radu, utvrđenog slučaja profesionalne bolesti i nalaza nadležnog inspektora kojim je utvrđen nedostatak u provedbi zaštite na radu,

poslodavac je obavezan o nastanku događaja odmah izvijestiti povjerenika radnika za zaštitu na radu. Također, u slučaju svake smrtne ili teške ozljede na radu, poslodavac je obavezan pozvati na očevid na mjestima rada povjerenika radnika za zaštitu na radu.

Kolektivnim ugovorom mogu se urediti i druga pitanja vezana za rad povjerenika radnika za zaštitu na radu, a mogu se urediti i sporazumom sklopljenim između poslodavca i radničkog vijeća, ako stranke kolektivnog ugovora na to ovlaste stranke sporazuma.

Sukladno članku 72. Zakona o zaštiti na radu poslodavac je obavezan povjereniku radnika za zaštitu na radu:

- osigurati potrebno vrijeme za nesmetano obnašanje dužnosti
- davati sve potrebne obavijesti i omogućiti mu uvid u sve propise i isprave iz zaštite na radu
- osigurati uvjete za nesmetano obnašanje dužnosti u skladu s općim propisima o radu kojima su propisani uvjeti za rad radničkog vijeća.

Poslodavac ne smije povjereniku radnika za zaštitu na radu, tijekom obnašanja dužnosti, bez suglasnosti radničkog vijeća ili sindikalnog povjerenika koji ima prava i obveze radničkog vijeća, otkazati ugovor o radu, niti ga na drugi način staviti u nepovoljniji položaj u odnosu na njegove dotadašnje uvjete rada i u odnosu na ostale radnike.

Ako radničko vijeće ili sindikalni povjerenik koji ima prava i obveze radničkog vijeća uskrati suglasnost na otkaz, uskrata mora biti pisano obrazložena, a poslodavac može u roku od 15 dana od dana dostave tog očitovanja zatražiti da suglasnost nadomjesti sudska odluka.

Za obnašanje dužnosti povjerenika radnika za zaštitu na radu povjerenik ima pravo na naknadu plaće za najmanje tri sata tjedno, osim ako se kolektivnim ugovorom to pitanje drukčije ne uredi, a bez mogućnosti ustupanja toga prava drugom povjereniku.

4.3. OBVEZE I PRAVA RADNIKA

Radnik je obavezan:

- osposobljavati se za rad na siguran način kada ga na osposobljavanje uputi poslodavac,
- i odgovoran obavljati poslove dužnom pažnjom te pri tome voditi računa o svojoj sigurnosti i zaštiti zdravlja, kao i sigurnosti i zaštiti zdravlja ostalih radnika, koje mogu ugroziti njegovi postupci ili propusti na radu,
- surađivati s poslodavcem, njegovim ovlaštenikom, stručnjakom zaštite na radu, povjerenikom radnika za zaštitu na radu i specijalistom medicine rada u rješavanju svih pitanja zaštite na radu, osobito dok se ne osigura da radni okoliš i uvjeti rada ne predstavljaju rizik za sigurnost i zdravlje te dok se u cijelosti ne postigne zaštita na radu u skladu sa zahtjevima tijela nadležnih za nadzor provedbe zaštite na radu,

- odmah izvijestiti poslodavca, njegovog ovlaštenika, stručnjaka za zaštitu na radu ili povjerenika za zaštitu na radu o svakoj činjenici za koju smatra da predstavlja neposredni rizik za sigurnost i zdravlje, kao i o svakom drugom nedostatku u sustavu zaštite na radu.

Smatra se da radnik radi dužnom pažnjom kada poslove obavlja u skladu sa znanjima i vještinama koje je stekao tijekom osposobljavanja za rad na siguran način te kada radi po uputama Poslodavca, odnosno njegovog ovlaštenika, tako da:

- prije početka rada pregleda mjesto rada te o uočenim nedostacima izvijesti Poslodavca ili njegovog ovlaštenika,
- pravilno koristi sredstva rada,
- pravilno koristi propisanu osobnu zaštitnu opremu, koju je nakon korištenja obvezan vratiti na za to određeno mjesto,
- pravilno koristi i samovoljno ne isključuje, ne vrši preinake i ne uklanja zaštite na sredstvima rada,
- odmah obavijesti poslodavca, njegovog ovlaštenika, stručnjaka zaštite na radu ili povjerenika radnika za zaštitu na radu o svakoj situaciji koju smatra značajnim i izravnim rizikom za sigurnost i zdravlje, o nepostojanju ili nedostatku uputa za takvu situaciju, kao i o bilo kojem uočenom nedostatku u organiziranju i provedbi zaštite na radu,
- posao obavlja u skladu s pravilima zaštite na radu, pravilima struke te pisanim uputama poslodavca,
- prije odlaska s mjesta rada ostavi sredstva rada koja je koristio u takvom stanju da ne ugrožavaju ostale radnike ili sredstva rada,
- surađuje s poslodavcem, njegovim ovlaštenikom, stručnjakom zaštite na radu, specijalistom medicine rada i povjerenikom radnika za zaštitu na radu.

Radnik nije obvezan snositi troškove u vezi s primjenom pravila zaštite na radu i zdravstvenih mjera.

Radnik ima pravo odbiti raditi i napustiti mjesto rada ako mu izravno prijete rizik za život i zdravlje, sve dok poslodavac ne poduzme korektivne mjere te zbog takvog postupanja ne smije trpjeti štetne posljedice.

- o navedenom postupku radnik mora obavijestiti poslodavca, njegovog ovlaštenika, stručnjaka za zaštitu na radu ili povjerenika radnika za zaštitu na radu.
- poslodavac, njegov ovlaštenik, odnosno radnik ili povjerenik radnika za zaštitu na radu obvezni su bez odgađanja izvijestiti nadležnog inspektora koji je obvezan u roku od 48 sati utvrditi činjenično stanje i osnovanost navoda radnika.
- za vrijeme dok ne radi zbog izbjegavanja izloženosti izravnom i ozbiljnom riziku za život i zdravlje, radnik ima pravo na plaću i druga prava iz radnog odnosa u skladu s općim propisom o radu.

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Poslodavac ne smije zahtijevati od radnika da ostane na mjestu rada dok na tom mjestu postoji izravan i ozbiljan rizik za život i zdravlje radnika.

5. POSLOVI ZAŠTITE NA RADU

5.1. ORGANIZIRANJE I PROVEDBA ZAŠTITE NA RADU

Sukladno članku 17. Zakona o zaštiti na radu poslodavac je obavezan organizirati i provoditi zaštitu na radu, vodeći pri tome računa o prevenciji rizika te obavještanju, osposobljavanju, organizaciji i sredstvima.

5.1.1. PROCJENA RIZIKA

Sukladno članku 18. Zakona o zaštiti na radu poslodavac je obavezan, uzimajući u obzir poslove i njihovu prirodu, procjenjivati rizike za život i zdravlje radnika i osoba na radu. Detaljnije o izradi procjene rizika nalazi se u poglavlju 2. ovog Priručnika.

5.1.2. PRAVILNIK O ZAŠTITI NA RADU

Sukladno članku 19. Zakona o zaštiti na radu poslodavac je dužan u pisanom obliku utvrditi organizaciju provedbe zaštite na radu, pravila zaštite te prava, obveze i odgovornosti njegovih ovlaštenika i radnika, u dijelu u kojem ta pitanja nisu uređena ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju njega te kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu.

Podloga za izradu navedenih akta je prethodna procjena rizika na mjestima rada i u radnom okolišu.

Pravilnik zaštite na radu u konkretnoj tvrtki morao bi sadržavati opis provedbe organizacije i provedbe zaštite na radu u toj tvrtki sa svim njenim specifičnostima, a prije svega:

- dužnosti, prava i odgovornosti uprave (direktora)
- dužnosti, prava i odgovornosti ovlaštenika poslodavca (raspodijeljene na odgovornosti viših ovlaštenika i neposrednih rukovoditelja)
- dužnosti, prava i odgovornosti stručnjaka za zaštitu na radu odnosno službe za zaštitu na radu
- organizacija, sastav i način rada odbora za zaštitu na radu (središnjeg i pojedinačnih kod većih ili složenijih tvrtki)
- dužnosti, prava i odgovornosti radnika
- način provedbe osposobljavanja iz područja zaštite na radu u tvrtki
- način obavještanja o provedbi mjera zaštite na radu u tvrtki
- organizacija provedbe uvjeta vezanih za poslove s posebnim uvjetima rada
- način provedbe pravila zaštite na radu pri upotrebi sredstava rada i u radnom okolišu
- organizacija, nadzor i odgovornosti prilikom nabavke, raspodjele i korištenja osobne zaštitne opreme
- organizacija i način provedbe mjera zaštite od požara i eksplozija te evakuacije i spašavanja u tvrtki
- organizacija i način provedbe mjera zaštite na radu pri uporabi opasnih radnih tvari
- organizacija i postupci u tvrtki u slučaju ozljede na radu, profesionalnog oboljenja ili poremećaja u procesu rada

- organizacija i način provedbe zabrane unošenja i konzumiranja alkohola i drugih sredstava ovisnosti u tvrtki te postupci utvrđivanja i provedbe mjera u slučaju alkoholiziranosti ili izloženosti drugim sredstvima ovisnosti
- organizacija i način provedbe zabrane pušenja na mjestu rada
- načini zaštite posebno osjetljivih skupina radnika (mladeži, radnika sa smanjenom radnom sposobnošću, trudnica i sl.)
- organizacija provedbe nadzora nad stanjem zaštite na radu u tvrtki
- vođenje propisanih evidencija, izvješća i isprava u tvrtki
- prava, dužnosti i odgovornosti radnika u provedbi zaštite na radu.

Pravilnik iz zaštite na radu donosi i prihvaća poslodavac (Uprava, direktor) te se nakon toga stavlja na uvid svim zaposlenim kako bi svi radnici bili upoznati sa organizacijom i načinom provedbe mjera zaštite na radu, ali i odgovornostima i dužnostima u svezi zaštite na radu u tvrtki u kojoj rade.

5.2. UGOVARANJE OBAVLJANJA POSLOVA ZAŠTITE NA RADU

Sukladno članku 20. Zakona o zaštiti na radu poslodavac je obvezan utvrditi i obavljati poslove zaštite na radu u skladu s procjenom rizika, stanjem zaštite na radu i brojem radnika te pripadajućim Pravilnikom o obavljanju poslova zaštite na radu, N.N. br. 126/19.

Poslodavac koji zapošljava do uključivo 49 radnika može obavljati poslove zaštite na radu za svoje potrebe ako:

- ispunjava uvjete za stručnjaka zaštite na radu I. stupnja
  - Stručnjak zaštite na radu I. stupnja je osoba koja ima:
    - najmanje srednju školsku ili srednju stručnu spremu i
    - koja je položila opći dio stručnog ispita za stručnjaka zaštite na radu ili
    - posjeduje Uvjerenje o položenom specijalističkom usavršavanju iz zaštite na radu po programu odobrenom od tijela nadležnog za obrazovanje.
- je stekao potrebna znanja iz zaštite na radu tijekom školovanja, ili
- je položio državni ispit za poslove građenja ili projektiranja kojim je obuhvaćena i materija zaštite na radu, ili
- je položio majstorski ispit u djetlatnosti koju obavlja, u kojem je bila obuhvaćena i zaštita na radu.

Stručnjak zaštite na radu koji će kod poslodavca obavljati poslove zaštite na radu, odnosno poslodavac koji sam obavlja poslove zaštite na radu ili njegov ovlaštenik, mora biti iz područja tehničkih, biotehničkih ili prirodnih znanosti odnosno iz područja koje odgovara djelatnosti poslodavca.

Poslovi zaštite na radu su osobito:

- stručna pomoć poslodavcu i njegovim ovlaštenicima, radnicima te povjerenicima radnika za zaštitu na radu u provedbi i unapređivanju zaštite na radu,
- sudjelovanje u izradi poslovne strategije te operativnih planova i programa poslovanja poslodavca, u dijelu u kojem se moraju odnositi na zaštitu na radu, te sudjelovanje u primjeni upravljačkih metoda ili tehnika za provođenje strategije,
- sudjelovanje u postupku izrade procjene rizika,
- unutarnji nadzor nad primjenom pravila zaštite na radu te poticanje i savjetovanje poslodavca i njegovih ovlaštenika da otklanjaju nedostatke u zaštiti na radu utvrđene unutarnjim nadzorom,
- prikupljanje i analiziranje podataka u vezi s nezgodama, ozljedama na radu, profesionalnim bolestima i bolestima u vezi s radom te priprema propisanih prijava ozljeda na radu i profesionalnih bolesti i izrada izvješća za potrebe poslodavca,
- suradnja s tijelima nadležnim za poslove inspekcije rada, sa tijelom nadležnim za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu, ovlaštenim osobama te sa specijalistom medicine rada,
- osposobljavanje radnika, poslodavca i ovlaštenika za rad na siguran način,
- osposobljavanje povjerenika radnika za zaštitu na radu i pomaganje u njihovom djelovanju,
- djelovanje u odboru za zaštitu na radu kod poslodavca,
- suradnja s poslodavcem prilikom projektiranja, građenja i rekonstrukcije građevina namijenjenih za rad, nabave radne opreme i ostalih sredstava rada, osobne zaštitne opreme i opasnih kemikalija,
- sudjelovanje u primjeni međunarodnih certifikacijskih normi za upravljanje zaštitom na radu, kvalitetom, rizicima, društvenom odgovornošću u poslovanju i sl. kod poslodavca,
- ostali poslovi zaštite na radu u skladu s potrebama poslodavca.

Kod poslodavca koji zapošljava do uključivo 49 radnika, poslove zaštite na radu obavlja najmanje jedan stručnjak zaštite na radu I. stupnja, odnosno poslodavac sam ili njegov ovlaštenik, sukladno ranije navedenom.

Kod poslodavca koji zapošljava od 50 do uključivo 249 radnika, poslove zaštite na radu obavlja najmanje jedan stručnjak zaštite na radu II. stupnja. Iznimno, kod poslodavca koji zapošljava od 50 do uključivo 249 radnika i kod kojeg najmanje 80 posto radnika obavlja isključivo poslove s malim rizicima, poslove zaštite na radu može obavljati stručnjak zaštite na radu I. stupnja.

Kod poslodavca koji zapošljava od 250 do uključivo 499 radnika, poslove zaštite na radu obavlja najmanje jedan stručnjak zaštite na radu II. stupnja i jedan stručnjak zaštite na radu I. stupnja, a do svakih slijedećih 500 radnika, još najmanje jedan stručnjak zaštite na radu II. stupnja.

Iznimno, kod poslodavca koji zapošljava od 250 do uključivo 499 radnika, ako najmanje 80 posto radnika obavlja isključivo poslove s malim rizicima, poslove zaštite na radu obavlja

najmanje jedan stručnjak zaštite na radu II. stupnja, a na svakih slijedećih 2000 radnika po još najmanje po jedan stručnjak zaštite na radu II. stupnja.

Stručnjak zaštite na radu II. stupnja je osoba koja ima završen najmanje preddiplomski studij sa stečenim nazivom prvostupnik (*baccalaureus*) i koja:

- je položila opći i posebni dio stručnog ispita za stručnjaka zaštite na radu ili
- ima priznat status stručnjaka zaštite na radu.

Poslodavac je dužan stručnjacima za zaštitu na radu kao i službi zaštite na radu osigurati uvjete za rad i pomoć drugog stručnog osoblja, kao i potrebnu opremu.

Stručnjaci zaštite na radu imaju potpunu stručnu neovisnost u odnosu na poslodavca, dakle, težište rada stručnjaka za zaštitu na radu stavljeno je na pružanje stručne pomoći poslodavcu i njegovim ovlaštenicima u provedbi njihovih obveza, a ne preuzimanje odgovornosti za propuste u provedbi zaštite na radu. Osim toga, stručnjak za zaštitu na radu ne smije biti doveden u nepovoljniji položaj, što znači da ne smije snositi posljedice od poslodavca zbog toga što je zahtijevao provedbu zakonskih odredbi i postupao prema pravilima struke.

5.3. OBAVJEŠĆIVANJE I SAVJETOVANJE

5.3.1. OBAVJEŠĆIVANJE

Poslodavac je obavezan obavijestiti radnike, povjerenika radnika za zaštitu na radu, stručnjaka zaštite na radu, ovlaštenu osobu i druge osobe o svim rizicima i promjenama koje bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika, a osobito o:

- rizicima na radu
- mjerama pružanja prve pomoći, zaštite od požara, zaštite i spašavanja radnika te o radnicima koji ih provode

Poslodavac je obavezan pisanim uputama osigurati provedbu radnog postupka u skladu s pravilima zaštite na radu te je obavezan dati radnicima upute.

Upute poslodavca moraju biti istaknute na mjestu rada radi njihovog korištenja.

Poslodavac često ima izrađene radne upute o načinu korištenja strojeva i uređaja ili upute za provedbu tehnološkog procesa. Da bi navedene upute bile valjane i u pogledu zaštite na radu one moraju sadržavati i sigurnosne elemente (npr. upute moraju imati napomenu da je prije početka rada potrebno uzeti osobnu zaštitnu opremu sa naznakom vrste osobne zaštitne opreme).

Poslodavac je obavezan istaknuti na mjestima rada pisane upute o:

- radnom okolišu,
- sredstvima rada,
- opasnim kemikalijama, biološkim štetnostima,
- opasnostima na radu,

- izvorima fizikalnih štetnosti i
- drugim rizicima na radu i u vezi s radom, u skladu s procjenom rizika.

Poslodavac je obavezan osigurati da pristup mjestima rada na kojima se obavljaju poslovi s posebnim uvjetima rada imaju samo radnici koji su dobili pisane upute za rad na siguran način i osobnu zaštitnu opremu čija obavezna uporaba proizlazi iz procjene rizika.

U cilju ispunjenja ove obveze mogu u znatnom pomoći upute proizvođača vezane uz radnu opremu koje su zakonska obveza proizvođača, te ih možete koristiti i dati radnicima na raspolaganje. Također, proizvođači, odnosno uvoznici kemikalija trebaju dati sigurnosno – tehnički list (STL) kemikalije u kojem se nalaze i upute za rad vezane uz korištenu kemikaliju. I te upute treba dati radnicima. I jedne i druge upute moraju biti na hrvatskom jeziku.

5.3.2. SAVJETOVANJE

Poslodavac je obavezan, unaprijed i pravodobno, savjetovati se s povjerenikom radnika za zaštitu na radu o:

1. zapošljavanju stručnjaka zaštite na radu
2. povjeravanju provođenja zaštite na radu ovlaštenoj osobi
3. izradi procjene rizika te izmjenama i dopunama procjene rizika
4. izboru radnika za pružanje prve pomoći i radnika za provođenje mjera zaštite od požara, evakuacije i spašavanja
5. zaštiti i prevenciji od rizika te sprječavanju i smanjivanju rizika
6. sprječavanju nezgoda, ozljeda na radu i profesionalnih bolesti
7. promjenama u procesu rada i tehnologiji
8. planiranju i provođenju osposobljavanja iz zaštite na radu
9. poboljšanju uvjeta rada te planiranju i uvođenju novih tehnologija
10. utjecaju radnih uvjeta i radnog okoliša na sigurnost i zdravlje radnika
11. izboru sredstava rada i osobne zaštitne opreme
12. izloženosti radnika jednoličnom radu, radu s nametnutim ritmom, radu po učinku u određenom vremenu (normirani rad) te ostalim naporima.

5.4. ODBOR ZA ZAŠTITU NA RADU

Odbor zaštite na radu je potrebno osnovati kod poslodavca s 50 i ili više zaposlenih radnika sa svrhom stalnog unapređivanja zaštite na radu. Odbor planira i nadzire:

- primjenu pravila zaštite na radu,
- organizaciju obavljanja poslova zaštite na radu,
- obaviještavanje i osposobljavanje u vezi sa zaštitom na radu,
- prevenciju rizika na radu i u vezi s radom te njezine učinke na zdravlje i sigurnost radnika.

Odbor se sastaje najmanje jedanput u šest mjeseci i o svojem radu vodi zapisnik.

Odbor čine:

- poslodavac ili njegov ovlaštenik,
- stručnjak za zaštitu na radu,
- specijalist medicine rada,
- povjerenici radnika ili njihov koordinator.

U slučaju smrtne i ozljede nastale u prostoriji ili na prostoru u kojem poslodavac obavlja rad zbog koje je radniku ili osobi na radu pružena hitna medicinska pomoć i zbog koje je ozlijeđena osoba zadržana na liječenju u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi ili dnevnoj bolnici, utvrđenog slučaja profesionalne bolesti ili nalaza nadležnog inspektora kojim je utvrđen nedostatak u provedbi zaštite na radu, poslodavac je obavezan sazvati sjednicu u roku od dva radna dana od nastanka ozljede.

O izvanrednoj sjednici odbora poslodavac obavještava nadležnog inspektora, koji može prisustvovati sjednici.

Ako poslodavac sjednicu odbora ne sazove u navedenim rokovima, sjednicu odbora ima pravo sazvati povjerenik radnika za zaštitu na radu ili koordinator povjerenika, odnosno radničko vijeće ili sindikalni povjerenik s pravima i obavezama radničkog vijeća.

5.5. POSLOVI S POSEBNIM UVJETIMA RADA

Poslovi s posebnim uvjetima rada određeni su [Pravilnikom o poslovima s posebnim uvjetima rada, N.N.br. 5/84.](#) U navedenom Pravilniku ima ukupno 56 različitih vrsta poslova koje mogu obavljati samo radnici koji zadovoljavaju posebne uvjete.

Sukladno navedenom Pravilniku i članku 36. Zakona o zaštiti na radu poslodavac je dužan na poslove s posebnim uvjetima rada rasporediti samo radnike koji osim općih uvjeta ispunjavaju i posebne uvjete glede:

- **dobi života**

najčešće se zahtijeva da radnik bude stariji od 18 godina

- **spola**

uglavnom je samo definirano na kojim poslovima ne može raditi žena za vrijeme trudnoće – npr. čl. 3. točka 14. - Poslovi vatrogasaca, čl. 3. točka 16 - Poslovi koji zahtijevaju teško fizičko naprezanje, ili npr. čl. 3 točka 22 - Poslovi pri kojima je radnik izložen ionizacijskom zračenju kao i rad s velikim brojem kemikalija)

- **stručnih sposobnosti**

za neke poslove je definirana stručna sprema odgovarajućeg stupnja obrazovanja – kao npr. za poslove za čl. 3. točku 10. Pravilnika: Montaža, održavanje i ispitivanje električnih instalacija, uređaja i postrojenja napona većeg od 250 V i napona 220 V s posebnim zahtjevima, a za neke poslove je definirana stručna osposobljenost za poslove, kao npr. za poslove prema čl. 3. točki 2: Upravljanje i rukovanje samohodnim strojevima na

mehanizirani pogon ili točki 5.: Upravljanje dizalicama na mehanizirani pogon, točki 6.: Poslovi signaliste i dr.

- **zdravstvenog, tjelesnog i psihičkog stanja**

Pravilnikom je definiran obim i vrsta zdravstvenog pregleda kao npr. prema čl. 3. točki 4.: Rukovanje kotlovskim postrojenjima, kompresorskim stanicama i drugim energetske postrojenjima, stanicama i posudama s komprimiranim plinovima: zdravstveno stanje:

- *zahtjevi: uredan vid na daljinu (sa ili bez korekcije) i uredan sluh (ako je primijenjena zvučna signalizacija),*
- *kontraindikacije: psihoze, epilepsija, bolesti sa sklonošću nesvjestici, alkoholizam i druge ovisnosti;*

- **psihofizioloških i psihičkih sposobnosti**

Navedenim Pravilnikom je definirana obim pregleda za psihičku sposobnost. Npr. prema čl. 3. točki 4.: Rukovanje kotlovskim postrojenjima, kompresorskim stanicama i drugim energetske postrojenjima, stanicama i posudama s komprimiranim plinovima:

- *(zahtjevi): senzorna koordinacija, opća intelektualna razvijenost, emocionalna stabilnost iznad donje granice prosjeka.*

Poslovi s posebnim uvjetima rada kao i okolnosti zbog kojih se radnik upućuje na liječnički pregled utvrđuju se procjenom rizika.

Osobu s kojom namjerava sklopiti ugovor o radu za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada poslodavac upućuje na pregled specijalistu medicine rada, uputnicom koja sadrži podatke o naravi ili vrsti poslova i drugim okolnostima od utjecaja na ocjenu njezine sposobnosti za obavljanje tih poslova i mogućeg utjecaja štetnosti s mjesta rada na zdravlje radnika.

Poslodavac je dužan slati radnike raspoređene na poslove s posebnim uvjetima rada na pregled u određenim rokovima sukladno navedenom Pravilniku ili ocjeni specijaliste medicina rada. Na uputnici je potrebno napisati čl. 3. i točku Pravilnika prema kojoj se radnik šalje na pregled.

Npr. prema čl. 3. točki 4.: Rukovanje kotlovskim postrojenjima, kompresorskim stanicama i drugim energetske postrojenjima, stanicama i posudama s komprimiranim plinovima rokovi za ponovnu provjeru:

- *1. zdravstvenog stanja: 24 mjeseca,*
- *2. psihičke sposobnosti: 48 mjeseci.*

Poslodavac ne smije rasporediti radnika na poslove s posebnim uvjetima rada ako prethodno na propisani način nije utvrđeno da radnik ispunjava potrebne uvjete.

Na izdvojenim mjestima rada (mjesto rada u kojemu radnik ugovoreni posao obavlja kod kuće ili u drugom prostoru koji nije prostor Poslodavca) u smislu općeg propisa o radu ne mogu se obavljati poslovi s posebnim uvjetima rada.

5.6. ZAŠTITA POSEBNO OSJETLJIVIH SKUPINA RADNIKA

Sukladno članku 37-40. Zakona o zaštiti na radu poslodavac je dužan naročito osigurati zaštitu na radu za posebno osjetljive skupine radnika:

- maloljetne radnike,
- trudne radnice (*radnica koja je o trudnoći obavijestila poslodavca u pisanom obliku*)
- radnice koje su nedavno rodile (*radnica kojoj od poroda nije prošlo više od šest mjeseci, koja je o tome obavijestila poslodavca u pisanom obliku*)
- radnice koje doje (*radnica majka djeteta u dobi do navršene prve godine života djeteta koje doji, koja je o tome obavijestila poslodavca u pisanom obliku, najkasnije 30 dana prije povratka na rad*)
- radnici oboljeli od profesionalne bolesti te
- radnici kod kojih je utvrđena smanjenja i preostala radna sposobnost ili postoji neposredni rizik od smanjenja radne sposobnosti.

te u skladu sa Zakonom, odnosno kolektivnim ugovorom utvrditi općim aktom poslove koje ne mogu obavljati te skupine radnika.

Ova problematika je definirana:

- Pravilnikom o poslovima na kojima se ne smije zaposliti maloljetnik, N.N. br. 89/15.
- i Pravilnikom o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu trudne radnice, radnice koja je nedavno rodila i radnice koja doji, N.N. br. 91/15.

5.7. SREDSTVA RADA, OSOBNA ZAŠTITNA OPREMA I MJESTA RADA

5.7.1. OBVEZE POSLODAVCA VEZANE UZ SREDSTVA RADA

Sredstva rada su:

- građevine namijenjene za rad s pripadajućim instalacijama, uređajima i opremom,
- prometna sredstva i
- radna oprema.

Sukladno članku 41. i 42. Zakona o zaštiti na radu poslodavac je obavezan:

- osigurati da su mjesta rada u svakom trenutku sigurna, održavana, prilagođena za rad i u ispravnom stanju
- prestati s radom u građevinama na kojima postoji opasnost za sigurnost i zdravlje radnika
- osigurati da sredstva rada i osobna zaštitna oprema budu u svakom trenutku sigurni, održavani, prilagođeni za rad i u ispravnom stanju te da se koriste u skladu s pravilima

- isključiti iz uporabe sredstva rada i osobnu zaštitnu opremu kod koje postoje rizici za sigurnost i zdravlje radnika.
- obavljati preglede, odnosno ispitivanja sredstava rada koja se koriste, radi utvrđivanja jesu li na njima primijenjena pravila zaštite na radu i jesu li zbog nastalih promjena tijekom njihove uporabe ugroženi sigurnost i zdravlje radnika.

Sukladno [Pravilniku o pregledu i ispitivanju radne opreme, N.N. br. 16/16](#), pregled i ispitivanje radne opreme odnosi se na radnu opremu koju čine:

- strojevi i uređaji,
- postrojenja te
- sredstva za prijenos i prijevoz tereta.

sukladno propisu o sigurnosti i zdravlju pri uporabi radne opreme.

Sukladno ovom Pravilniku smatra se:

- *Pregled* je vizualno utvrđivanje funkcionalnosti rada radne opreme na način da ista ne ugrožava sigurnost i zdravlje radnika pri njenom korištenju, vizualno utvrđivanje primjene sigurnosno zdravstvenih zahtjeva prema tehničkoj dokumentaciji proizvođača radne opreme, utvrđivanje dostupnosti uputa za rad i održavanje radne opreme te utvrđivanje stanja održavanja radne opreme prema uputi proizvođača ili prema priznatim pravilima zaštite na radu.
- *Ispitivanje* je svaka ostala radnja u postupku koju nije moguće utvrditi pregledom, a koja je neophodna za utvrđivanje pojedinih sigurnosno zdravstvenih zahtjeva i provodi se korištenjem mjerne i ispitne opreme.

Odredbe ovoga Pravilnika ne odnose se na radnu opremu koju čine električni i elektronički proizvodi koji su obuhvaćeni propisom o električnoj opremi namijenjenoj za uporabu unutar određenih naponskih granica:

- kućanski aparati namijenjeni korištenju u domaćinstvu
- audio i video oprema
- oprema za informacijsku tehnologiju
- uobičajeni uredski strojevi
- niskonaponski sklopni i kontrolni uređaji i
- električni motori.

Odredbe ovoga Pravilnika ne odnose se na ručnu radnu opremu (alate) te na skele i druga sredstva za povremeni rad na visini za koja se pregledi obavljaju prema posebnim propisima.

Poslodavac koji je korisnik radne opreme dužan je na propisani način osigurati preglede i ispitivanja radne opreme u sljedećim slučajevima:

- prije početka korištenja na novom mjestu rada, ako je radna oprema premještena s jednog mjesta na drugo pa je zbog toga rastavljena i ponovno sastavljena

- u slučaju iznimnih okolnosti koje ugrožavaju sigurnost djelovanja radne opreme (promjena načina rada, oštećenja radne opreme, nedostaci na radnoj opremi, ozljede radnika na radnoj opremi)
- na temelju rješenja inspektora rada
- u rokovima koje je u uputama za uporabu i održavanje odredio proizvođač radne opreme, ili u roku koji je utvrđen posebnim propisom ili
- periodički u rokovima koji ne mogu biti duži od tri godine.

Pregled i ispitivanje mogu obavljati samo ovlaštene tvrtke koje za to imaju ovlaštenje od nadležnog ministarstva te koje zadovoljavaju zahtjeve (imati dovoljan broj diplomiranih inženjera sa položenim stručnim ispitom i godinama staža, imati potrebnu propisanu opremu i propisane procedure).

Ovlaštena tvrtka iz područja zaštite na radu dužna je nakon pregleda/ispitivanja korisniku izdati zapisnik o obavljenom ispitivanju.

Stanje građevina, instalacija u njoj prvenstveno ovisi o njenom održavanju. Instalacije se moraju ispitivati u propisanim periodičnim pregledima sukladno propisima. Električne instalacije ispituju se na način i pod uvjetima propisanim u Tehničkom propisu za niskonaponske električne instalacije, N.N. br. 5/10.

Instalacije zaštite od munje (gromobranske instalacije) ispituju se prema Tehničkom propisu za sustave zaštite od djelovanja munje na građevinama, N.N. br. 87/08. Za njih se predviđa periodično ispitivanje u rokovima predviđenim u tom propisu (ovisno o vrsti i namjeni objekta).

Plinske instalacije se ispituju jedanput godišnje sukladno Pravilniku o uvjetima provjere ispravnosti plinskih instalacija (HSUP-P601-111-2000.).

Ako se u objektu nalazi više korisnika, preporuča se međusobnim ugovorom utvrditi obveze u pogledu održavanja i ispitivanja građevina i instalacija.

5.7.2. NADZORNI UREĐAJI KAO SREDSTVA ZAŠTITE NA RADU

Sukladno članku 43. Zakona o zaštiti na radu poslodavac smije koristiti nadzorne uređaje kao sredstvo zaštite na radu i to pod slijedećim uvjetima:

- radi kontrole ulazaka i izlazaka iz radnih prostorija i prostora te
- radi smanjenja izloženosti radnika riziku od razbojstva, provala, nasilja, krađa i sličnih događaja na radu i u vezi s radom.

Zabranjeno je postavljanje nadzornih uređaja u prostorijama za osobnu higijenu i presvlačenje radnika.

Ako nadzorni uređaji čitavo radno vrijeme prate sve pokrete radnika tijekom obavljanja poslova, odnosno ako su nadzorni uređaji postavljeni tako da su radnici čitavo vrijeme tijekom rada u vidnom polju nadzornih uređaja, poslodavac smije koristiti nadzorne uređaje isključivo na temelju prethodne suglasnosti radničkog vijeća, odnosno sindikalnog povjerenika s pravima i obvezama radničkog vijeća.

Poslodavac je obavezan prilikom zapošljavanja pisanim putem obavijestiti radnika da će biti nadziran nadzornim audio, odnosno video uređajima.

Poslodavac ne smije koristiti snimljene materijale u svrhe koje nisu propisane ovim člankom, ne smije ih emitirati u javnosti niti pred osobama koje nemaju ovlasti na nadzor opće sigurnosti i zaštite na radu te je obavezan osigurati da snimljeni materijali ne budu dostupni neovlaštenim osobama.

Odredbe ovoga dijela o zabrani snimanja i zabrani korištenja snimljenih materijala obvezuju poslodavca i u odnosu na djecu i maloljetnike, neovisno nalaze li se na mjestima rada u svojstvu maloljetnih radnika ili osoba na radu.

5.8. OBVEZE POSLODAVCA U VEZI S TEHNOLOGIJOM RADA I RADNIM POSTUPCIMA

- Poslodavac je obavezan planirati, pripremati i provoditi radne postupke te razraditi i primjenjivati tehnologiju rada tako da ne ugrožava sigurnost i zdravlje radnika,
- Poslodavac je obavezan osigurati da samo radnici koji su dobili odgovarajuće upute smiju imati pristup mjestima na kojima postoji ozbiljna i specifična opasnost.

Navedene obveze poslodavac ostvaruje u skladu s procjenom rizika, koju je obavezan usklađivati sa znanstvenim i stručnim spoznajama, odnosno napretkom.

5.9. OBVEZA ISPITIVANJA RADNOG OKOLIŠA

Poslodavac je obavezan ispitivati radni okoliš na mjestu rada kada:

1. radni postupak utječe na temperaturu, vlažnost i brzinu strujanja zraka
2. u radnom postupku nastaje prašina
3. u radnom postupku nastaje buka, odnosno vibracije
4. pri radu koristi, proizvodi ili prerađuje opasne kemikalije
5. pri radu postoji izloženost opasnim zračenjima
6. su na radu prisutni rizici od eksplozivne atmosfere
7. je pri radu potrebno osigurati odgovarajuću rasvjetu u skladu s procjenom rizika.

Poslodavac je obavezan ispitivanja obaviti na način i u rokovima utvrđenim posebnim propisom: [Pravilnikom o ispitivanju radnog okoliša, N.N. br. 16/16.](#)

Ispitivanje u radnom okolišu obuhvaća sljedeća ispitivanja:

- fizikalnih čimbenika (temperatura, relativna vlažnost i brzina strujanja zraka, osvijetljenost, buka i vibracije)
- kemijskih čimbenika (koncentracija plinova, para, prašina i aerosola)
- bioloških čimbenika.

Navedena ispitivanja obavljaju se:

1. odmah nakon što su nastali uvjeti, odnosno promjene zbog kojih je ispitivanje obvezno
2. na temelju rješenja inspektora rada ili
3. periodički u rokovima koji ne mogu biti duži od tri godine, ako posebnim propisom nije drukčije određeno.

5.9.1. OBVEZE POSLODAVCA U VEZI S UPORABOM OPASNIH KEMIKALIJA NA RADU

Opasne kemikalije smiju se koristiti samo ukoliko nije moguće iste radne rezultate postići primjenom bezopasnih kemikalija.

Poslodavac je dužan:

- primjenom manje opasnih tehnologija, radnih postupaka i radnih tvari stalno unapređivati stanje zaštite
- primjeniti pravila rada s opasnim tvarima
- koncentraciju opasnih tvari držati ispod maksimalno dozvoljenih
- osigurati pravilno pakiranje i označavanje opasnih tvari, te podatke o opasnim tvarima.

Poslodavac koji koristi, odnosno prerađuje opasne tvari dužan je pri radu s tim tvarima primjeniti pravila zaštite na radu u skladu s propisima i uputama proizvođača i osigurati da su te tvari u svakom trenutku označene na propisani način.

To nije uvijek jednostavno ostvariti budući da je ovo područje regulirano propisima iz zaštite na radu, propisima na temelju Zakona o kemikalijama, te propisima na temelju Zakona o zaštiti od požara.

Poslodavac je u procjeni rizika dužan utvrditi da li su i kako radne tvari koje koristi opasne (otrovne, štetne po zdravlje, eksplozivne i zapaljive, oksidirajuće i sl.) te s tim u svezi utvrditi pravila zaštite na radu te zaštite životnog okoliša.

Jedan od bitnijih propisa je svakako [Zakon o kemikalijama \(N.N. br. 18/13., 115/18., 37/20.\)](#) u kojem su propisani uvjeti za pravne i fizičke osobe koje se bave proizvodnjom, stavljanjem na tržište i korištenjem kemikalija te uslužnim ili posredničkim poslovima, prvenstveno u smislu zadovoljavanja općih uvjeta glede građevina, opreme, osposobljenosti i zdravstvene sposobnosti radnika koji rukuju kemikalijama, kao i odgovornih osoba te sredstava za pružanje prve pomoći i za održavanje opće i osobne higijene.

Osim navedenih podataka važno je u koju se skupinu svrstava kemikalija u odnosu na letalnu (smrtnu) dozu budući da su na temelju navedenog Zakona o kemikalijama doneseni pravilnici koji propisuju posebne uvjete obzirom na to kojoj skupini kemikalija pripada:

- Pravilnik o uvjetima za obavljanje djelatnosti proizvodnje, stavljanja na tržište i korištenja opasnih kemikalija, N.N. br. 99/13., 157/13., 122/14., 147/21.
- Pravilnik o načinu vođenja očevidnika o kemikalijama te o načinu i rokovima dostave podataka iz očevidnika, N.N. br. 99/13., 157/13., 147/21.
- Pravilnik o načinu stjecanja te provjere znanja o zaštiti od opasnih kemikalija, N.N. br. 147/21.
- Pravilnik o skladištenju opasnih kemikalija koje djeluju u obliku plina, N.N. br. 91/13., 147/21.
- Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati pravne i fizičke osobe koje obavljaju uslužne ili posredničke poslove pri kojima ne dolaze u neposredni doticaj s opasnim kemikalijama, N.N. br. 73/09.
- Pravilnik o zaštiti radnika od izloženosti opasnim kemikalijama na radu, graničnim vrijednostima izloženosti i biološkim vrijednostima izloženosti, N.N. br. 91/18., 1/21.

Često jedna ista kemikalija može biti otrovna i zapaljiva ili npr. njene pare u smjesi sa zrakom mogu stvarati eksplozivne koncentracije. Tada se problem održavanja sigurnih radnih uvjeta znatno otežava. U tom slučaju potrebno je primjeniti i odredbe Zakona o zapaljivim tekućinama i plinovima, N.N. br. 108/95., 56/10.

Ovim zakonom utvrđuju se uvjeti za izgradnju građevina i postrojenja za držanje, skladištenje i promet zapaljivih tekućina i plinova, uvjeti držanja, skladištenja i prometa zapaljivim tekućinama i plinovima, uvjeti za obavljanje poslova skladištenja zapaljivih tekućina i plinova kao i načela za provedbu mjera zaštite.

Za potpuno udovoljavanje traženim mjerama zaštite, u slučaju da se radi o zapaljivim tekućinama mora se poznavati skupina zapaljive tekućine prema plamištu (najnižoj temperaturi kod koje se pare zapaljive tekućine mogu zapaliti uz prisustvo izvora paljenja).

Vezano za uporabu eksploziva – koji se također ubrajaju u opasne tvari – također postoje posebni propisi. Jedan od najznačajnijih je Zakon o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja, N.N. br. 70/17., 141/20.

U Republici Hrvatskoj postoji još niz propisa za pojedine specifičnosti rada s opasnim kemikalijama. Bitnije je naglasiti Zakon o prijevozu opasnih tvari, N.N. br. 79/07., kao i Međunarodni sporazum o načinu prijevoza opasnih tvari u cestovnom prometu (ADR), koji ima veću snagu od naših propisa, a kojim se propisuju ne samo uvjeti prijevoza već i uvjeti za vozila, ambalažu i način pakiranja, uvjeti za utovar, istovar, radne postupke kao i niz drugih uvjeta.

U opasne tvari ubrajaju se i biološki agensi za koje u Republici Hrvatskoj vrijedi Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti biološkim štetnostima na radu, N.N. br. 129/20., te Pravilnik o zaštiti radnika od izloženosti opasnim kemikalijama na radu, graničnim vrijednostima izloženosti i biološkim graničnim vrijednostima, N.N. br. 91/18., 1/21.

Opasne kemikalije se smiju koristiti samo ukoliko nije moguće iste radne rezultate postići primjenom bezopasnih tvari (čl. 47. Zakona o zaštiti na radu).

Prilikom izrade procjene rizika za tvrtke u kojima se upotrebljavaju opasne kemikalije svakako se moraju koristiti odgovarajuće baze podataka. Za potpuno razumijevanje djelovanja kemikalija nužno je znati način ulaska opasne tvari u organizam (putem dišnih organa, putem kože ili putem probavnih organa) budući da za sva tri načina postoje različiti načini zaštite i različite koncentracije smrtnosti (LD_{50} – prosječna letalna (smrtna) doza). Moraju se u tom slučaju saznati podaci i o učincima opasne kemikalije na organizam koje se mogu pronaći u Pravilniku o zaštiti radnika od izloženosti opasnim kemikalijama na radu, граниčnim vrijednostima izloženosti i biološkim граниčnim vrijednostima, N.N. br. 91/18., 1/21.

Činjenica u praksi je da se uglavnom radnicima na raspolaganje stavlja osobna zaštitna oprema, tj. prvo se ispunjava zadnja obveza iako je izričito navedeno u Zakonu da se osobna zaštitna oprema dijeli samo kada se ne mogu primijeniti prva tri pravila:

1. koristiti zatvorene sustave (ako je to moguće prema vrsti poslova i stanju tehnike)
2. odvoditi s mjesta nastanka, odnosno izvan radnog okoliša opasne plinove, pare, prašine i aerosole čije oslobađanje ne može spriječiti, na način da pri odvođenju ne onečišćuje ljudski okoliš
3. kada ne može odbvoditi opasne plinove, pare, prašine i aerosole s mjesta nastanka, ograničiti na najmanju moguću mjeru:
  - a. količinu opasne kemikalije
  - b. broj radnika izloženih djelovanju opasne kemikalije
  - c. vrijeme izlaganja radnika utjecaju opasne kemikalije.

Ukoliko se mora upotrebljavati osobna zaštitna oprema to je samo na kraći rok dok se problem ne riješi osnovnim pravilima zaštite na radu. Nadalje, propisano je da se mora koristiti odgovarajuća, propisana osobna zaštitna oprema. Taj problem kod rada sa opasnim tvarima nije uvijek jednostavno riješiti, pogotovo kada se radi o zaštiti dišnih organa. Naime potpuna zaštita dišnih organa može se ostvariti samo sa osobnom zaštitnom opremom koje nudi vlastiti izvor zraka ili kisika (izolacijski aparat ili sl.), ali takva osobna zaštitna oprema namijenjena je za rad samo u akcidentnim situacijama. Maska sa odgovarajućim cjedilom također nije za kontinuiranu uporabu.

U praksi je često primjenjeno pravilo 2. tj. da se opasni plinovi i pare odvede s mjesta nastanka, no nije se vodilo računa o relativnoj gustoći tih plinova i para. Naime, nerijetko je slučaj da se ventilacija postavlja na vrhu prostorije, a većina plinova i para su teže od zraka. Čak kad je ventilacija i izvedena na pravom mjestu, mjerenja koncentracija plinova i para često su iznad dopuštenih vrijednosti, uglavnom zbog neodržavanja i čišćenja ventilacijskih kanala i filtera.

Obveza je poslodavca da je koncentracija opasnih radnih tvari u radnim prostorijama i prostorijama u obliku plinova, para i aerosola što niža i stalno ispod maksimalno dozvoljenih koncentracija (čl. 48. Zakona o zaštiti na radu).

Ukoliko se mjerenjem utvrdi da je koncentracija po zdravlje štetnih tvari veća od maksimalno dopustivih, poslodavac mora neodložno:

- utvrditi razloge prekoračenja граниčne vrijednosti,

- na temelju utvrđenih razloga primijeniti i druga pravila zaštite na radu,
- nakon primjene osnovnih pravila ponoviti mjerenja

i tek nakon što je mjerenjem utvrđeno da je koncentracija ispod maksimalno dopustivih, smije dozvoliti rad radnicima na tim poslovima.

Granična vrijednost izloženosti na radu (GVI) – prosječna koncentracija tvari (plinova, para, aerosola, prašine) u zraku na mjestu rada, u zoni disanja radnika u odnosu na referentno razdoblje od 8 sati, a iznad koje radnik ne bi smio biti izložen tijekom rada u punoj smjeni.

Smatra se da propisana GVI pri temperaturi od 20°C i tlaku zraka od 1013 mbara prema sadašnjim saznanjima ne dovodi do oštećenja zdravlja pri svakodnevnom osmosatnom radu (uz normalne mikroklimatske uvjete i umjereno fizičko naprezanje), a izražena je u ml/m³ (ppm), odnosno u mg/m³ ili u broju vlakana /cm³).

Propisana je u Pravilniku o zaštiti radnika od izloženosti opasnim kemikalijama na radu, graničnim vrijednostima izloženosti i biološkim graničnim vrijednostima, N.N. br. 91/18., 1/21.

U istom Pravilniku, za pojedine opasne tvari propisane su i *Kratkotrajna granična vrijednost izloženosti (KGVI)* – maksimalna koncentracija tvari kojoj radnik može biti izložen samo kraće vrijeme tijekom jedne radne smjene (četiri puta po petnaest minuta, s tim da između tih izloženosti mora proći minimalno 60 minuta). Ako izmjerena koncentracija prelazi dopuštene vrijednosti, potrebno je prvo iznaći tehnička rješenja za smanjenje koncentracije, a tek kao zadnju mjeru primijeniti osobnu zaštitnu opremu.

Sukladno članku 49. Zakona o zaštiti na radu:

- poslodavac je dužan osigurati da su opasne radne tvari tako pakirane i označene da prilikom njihove primjene ne postoji opasnost po sigurnost i zdravlje radnika
- poslodavac je dužan osigurati da su za opasne radne tvari dani podaci o opasnostima ili štetnostima u svezi njihovog korištenja kao i o pravilima zaštite
- kod skladištenja opasnih tvari poslodavac je dužan osigurati primjenu propisanih pravila zaštite s obzirom na svojstva tih tvari.

U slučaju uvoza opasne tvari dužnost je proizvođača, odnosno uvoznika da na hrvatskom jeziku dostavi potrošaču opasne tvari sigurnosno-tehnički list koji sadrži sve potrebne podatke o opasnostima i mjerama zaštite.

5.9.2. OBVEZE POSLODAVCA U VEZI S UPORABOM BIOLOŠKIH AGENASA NA RADU

Sukladno Zakonu o zaštiti na radu, biološke štenosti su biološki agensi, odnosno mikroorganizmi, uključujući i genetski modificirane, stanične kulture i endoparaziti čovječjeg i životinjskog porijekla, koji mogu uzrokovati zarazu, alergiju ili trovanje, a koji se koriste u radu ili su prisutni u radnom okolišu.

Sukladno Pravilniku o zaštiti na radu zbog izloženosti biološkim štetnostima (N.N. BR. br. 129/20) biološki agensi razvrstani su u četiri rizične skupine s obzirom na njihovu razinu rizika od zaraze:

1. biološki agens iz skupine 1. je onaj za koji nije vjerojatno da će uzrokovati bolest kod ljudi
2. biološki agens iz skupine 2. je onaj koji može uzrokovati bolest kod ljudi i mogao bi biti opasan za radnike te nije vjerojatno da će se raširiti u okolinu a obično je na raspolaganju djelotvorna profilaksa ili liječenje
3. biološki agens iz skupine 3. je onaj koji može uzrokovati tešku bolest kod ljudi i predstavlja ozbiljnu opasnost za radnike, može predstavljati rizik za širenje u okolinu te u pravilu je na raspolaganju djelotvorna profilaksa ili liječenje
4. biološki agens iz skupine 4. je onaj koji uzrokuje tešku bolest kod ljudi i predstavlja ozbiljnu opasnost za radnike, može predstavljati veliki rizik za širenje u okolinu te u pravilu nema na raspolaganju djelotvorne profilakse ili liječenja.

O prvoj uporabi bioloških agensa skupine 2., 3. i 4. poslodavac mora prethodno obavijestiti ustrojstvenu jedinicu medicine rada Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo najmanje 30 dana prije početka rada.

Poslodavac je obvezan provoditi zaštitu na radu radnika koji su izloženi ili bi mogli biti izloženi biološkim štetnostima poduzimajući slijedeće mjere:

1. izbjegavati uporabu biološke štetnosti, odnosno nadomjestiti je agensom koji nije štetan
2. osigurati uporabu agensa koji je manje štetan za zdravlje i sigurnost radnika
3. osmisliti radne postupke i mjere kontrole koji sprječavaju ispuštanje bioloških agensa u radni prostor ili ga smanjuju na najmanju moguću mjeru
4. ako primjena pravila pod 1. i 2. nije tehnički moguća obvezan je smanjiti:
  - broj izloženih radnika, odnosno radnika koji bi mogli biti izloženi
  - vrijeme izloženosti radnika
5. ako primjena pravila pod 1., 2., i 3. ne postiže zadovoljavajuću zaštitu radnika, obvezan je osigurati da radnici koriste propisanu osobnu zaštitnu opremu te da poduzimaju propisane higijenske mjere kao npr.
  - da radnici ne konzumiraju hranu odnosno ne uzimaju napitke u radnim prostorima u kojima postoji rizik od kontaminacije biološkim agensima
  - da su radnici opskrbljeni primjerenom osobnom zaštitnom odjećom ili drugom primjerenom posebnom odjećom
  - da radnici imaju na raspolaganju primjerene i zadovoljavajuće prostorije za održavanje osobne higijene (kupaonice i nužnike) koje po potrebi sadržavaju i tekućinu za ispiranje očiju odnosno antiseptike za kožu
  - da se sva potrebna osobna zaštitna oprema:
    - pravilno čuva na točno određenome mjestu

- pregledava i čisti ako je moguće prije svake primjene, a obvezno nakon primjene
  - ako je utvrđen nedostatak ili kvar, nedostatak se otklanja, kvar popravlja ili se osobna zaštitna oprema zamjenjuje prije ponovne uporabe
  - da su detaljno određeni postupci za uzimanje, rukovanje i obradu uzoraka čovječjeg ili životinjskog podrijetla.
  - radnu odjeću i osobnu zaštitnu opremu, uključujući i osobnu zaštitnu odjeću, koja može biti kontaminirana biološkim agensima, radnici trebaju nakon odlaska s mjesta rada presvući i prije poduzimanja mjera odvojiti od ostale odjeće.
6. postaviti znak za biološku opasnost, te druge odgovarajuće znakove upozorenja izradom planova za postupanja kod nesreća koje uključuju biološke agense

7. ispitivati, kada je tehnički izvedivo, moguće prisutnosti bioloških agensa korištenih pri radu izvan primarne fizičke izolacije
8. provoditi sigurno sakupljanje, skladištenje i odlaganje otpada od strane radnika, uključujući i primjenu sigurnih i označenih spremnika, nakon odgovarajuće obrade otpada kada se obrada zahtijeva
9. propisivati mjere za sigurno rukovanje i prijenos bioloških agensa unutar mjesta rada zaštitom radnika cijepljenjem i lijekovima.

Poslodavac je obavezan obavijestiti radnike o rizicima kojima su izloženi pri radu s biološkim štetnostima i osposobiti ih za rad na siguran način, te istaknuti na mjestu rada pisane obavijesti i upute za postupanje u slučaju ozbiljne opasnosti, odnosno štetnost.

Kada je procjenom rizika utvrđen rizik za zdravlje ili sigurnost radnika, poslodavac mora nadležnom tijelu za inspekcijski nadzor u području zaštite na radu na njegov zahtjev dati na uvid informacije o:

1. podacima utvrđenim u procjeni rizika
2. aktivnostima pri kojima su radnici bili ili bi mogli biti izloženi biološkim agensima
3. broju izloženih radnika
4. imenima i kompetencijama stručnjaka za zaštitu na radu
5. poduzetim sigurnosnim i preventivnim mjerama, uključujući i radne postupke te metode

6. planu za hitne slučajeve za zaštitu radnika od izloženosti biološkim agensima 3. ili 4. skupine, koji mogu biti uzrokovani narušavanjem fizičke zaštite sa svrhom izolacije radnika od izvora biološke štetnosti.

Poslodavac mora odmah izvjestiti ustrojstvenu jedinicu medicine rada Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i nadležno inspekcijsko tijelo u području zaštite na radu o svakom neočekivanom i neželjenom događaju na mjestu rada u vezi s rukovanjem ili uporabom biološkog agensa koji bi za posljedicu imao ispuštanje biološkog agensa te mogao prouzrokovati težu zarazu odnosno bolest kod ljudi.

Poslodavac mora voditi evidenciju radnika izloženih biološkim agensima skupine 3. odnosno skupine 4., koja sadržava:

- vrste poslova koji se obavljaju, ili su se obavljali, i kad god je to moguće
- naziv biološkog agensa kojemu su bili izloženi te
- evidenciju trajanja izloženosti, nesreća i incidenata ako ih je bilo.

Evidencija se mora čuvati najmanje 10 godina nakon završetka izloženosti.

Evidencija se vodi i u slučaju izloženosti radnika biološkim agensima koji za posljedicu mogu imati zarazne bolesti:

1. za koje je poznato da mogu prouzročiti dugotrajnu ili latentnu zarazu
2. koje prema postojećim spoznajama nije moguće dijagnosticirati dok se bolest mnogo godina kasnije ne razvije
3. koje imaju posebno dugo razdoblje inkubacije prije nego što se bolest razvije
4. koje uzrokuju bolesti koje se unatoč liječenju ponovno javljaju u više navrata tijekom duljeg razdoblja, ili
5. koje mogu ostaviti ozbiljne dugotrajne zdravstvene posljedice po radnike

Ova evidencija mora se čuvati 40 godina nakon završetka posljednje poznate izloženosti.

Ako poslodavac prestane s obavljanjem djelatnosti dužan je ustrojstvenoj jedinici za medicinu rada Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, najkasnije u roku od 30 dana od dana prestanka djelatnosti, predati evidenciju izloženih radnika.

5.10. STRES NA RADU ILI U VEZI S RADOM

Poslodavac je obvezan provoditi prevenciju stresa na radu ili u vezi s radom (zdravstvene i psihičke promjene koje su posljedica akumulirajućeg utjecaja stresora na radu kroz dulje vrijeme, a očituju se kao fiziološke, emocionalne i kognitivne reakcije te kao promjene ponašanja radnika) koji je uzrokovan osobito čimbenicima kao što su:

- sadržaj rada,
- organizacija rada,

- radno okruženje,
- loša komunikacija i međuljudski odnosi,

kako bi sveo na najmanju mjeru potrebu radnika da svladava poteškoće zbog dugotrajnije izloženosti intenzivnom pritisku te otklonio mogućnost da se umanju radna učinkovitost radnika i pogorša njegovo zdravstveno stanje.

Ako postoje naznake stresa na radu ili u vezi s radom, poslodavac je obavezan posebnu pozornost usmjeriti na:

1. organizaciju rada i radnih postupaka (radno vrijeme, stupanj samostalnosti, podudarnost između vještine radnika i potreba posla, radno opterećenje i dr.)
2. radne uvjete i okolinu (izloženost radnika i poslodavca nasilnom ponašanju, buku, vrućinu, hladnoću, opasne kemikalije i dr.)
3. komunikaciju (neizvjesnost o tome što se očekuje od posla, izgledi za očuvanjem posla ili nadolazeće promjene i sl.)
4. subjektivne čimbenike (emocionalni i društveni pritisci, osjećaj nemoći, osjećaj da nema dovoljno podrške i sl.).

Radnici imaju obvezu surađivati i postupati u skladu s uputama poslodavca za sprječavanje, uklanjanje ili smanjivanje stresa na radu ili u vezi s radom.

5.11. SIGURNOSNI ZNAKOVI, PISANE OBAVIJESTI I UPUTE

Poslodavac je obavezan na mjestima rada i sredstvima rada trajno postaviti sigurnosne znakove na vidljivom mjestu sukladno Pravilniku o sigurnosnim znakovima, N.N. br. 91/15., 102/15., 61/16.

Ako sigurnosnim znakovima poslodavac nije djelotvorno obavijestio radnika, obavezan je postaviti pisane obavijesti i upute o uvjetima i načinu korištenja sredstava rada, opasnih kemikalija, bioloških štetnosti te izvora fizikalnih i drugih štetnosti na radu.

5.12. STRANI RADNICI

Strani radnici moraju, uz uvjete propisane posebnim propisima, ispunjavati i uvjete propisane odredbama Zakona o zaštiti na radu i propisa donesenih na temelju njega.

Poslodavac koji koristi rad ustupljenog, odnosno upućenog stranog radnika obavezan je provjeriti osposobljenost tog radnika sukladno propisima zaštite na radu.

5.13. ZAŠTITA OD POŽARA, EVAKUACIJA I SPAŠAVANJE

Poslodavac je obavezan :

- poduzeti mjere na objektu da ne dođe do požara
- osigurati i organizirati evakuaciju i spašavanje te osposobiti osobe za provedbu
- osobama koje su određene da provode evakuaciju i spašavanje poslodavac mora staviti na raspolaganje potrebnu opremu
- izraditi plan evakuacije i spašavanja (sastoji se od tekstualnog i grafičkog dijela).
- provoditi praktične vježbe najmanje jedanput u dvije godine
- omogućiti postupanje javnih službi nadležnih za zaštitu od požara i spašavanje.

5.14. PRUŽANJE PRVE POMOĆI I MEDICINSKA POMOĆ

Poslodavac je obvezan:

- organizirati i osigurati pružanje prve pomoći radnicima i drugim osobama do pružanja hitne medicinske pomoći ili do prijema u zdravstvenu ustanovu te omogućiti postupanje javne službe hitne medicinske pomoći
- na svakom radilištu i u radnim prostorijama u kojima istovremeno radi do 50 radnika najmanje jedan od njih mora biti osposobljen i određen za pružanje prve pomoći te još po jedan na svakih daljnjih 50 radnika
- broj osposobljenih i imenovanih radnika za pružanje prve pomoći mora odgovarati broju lokacija poslodavca, smjenskom radu te drugim organizacijskim okolnostima kod poslodavca
- radnicima osposobljenim za pružanje prve pomoći uručiti pisanu odluku o imenovanju za pružanje prve pomoći te obavijestiti sve ostale radnike o radnicima koji su osposobljeni i imenovani za pružanje prve pomoći
- osigurati sredstva i opremu za pružanje prve pomoći, koji uvijek moraju biti dostupni, označeni i zaštićeni od neovlaštenog korištenja.

5.15. ZAŠTITA NEPUŠAČA, ZABRANA UZIMANJA ALKOHOLA I DRUGIH SREDSTAVA OVISNOSTI

Poslodavac je obvezan :

- prikladnim mjerama provoditi zaštitu nepušača od djelovanja dima duhanskih i srodnih proizvoda, biljnih proizvoda za pušenje te para elektroničkih cigareta
- zabraniti pušenje duhanskih i strodnih proizvoda, elektroničkih cigareta I biljnih proizvoda za pušenje na mjestu rada i radnim sastancima
  - iznimno, poslodavac može pisanim putem dozvoliti pušenje u posebnoj prostoriji, odnosno prostoru na kojima je obvezan postaviti znak dozvoljenog

pušenja duhanskih i srodnih proizvoda, elektroničkih cigareta i biljnih proizvoda za pušenje.

- osigurati da radnik u vrijeme rada ne smije biti pod utjecajem alkohola i drugih sredstava ovisnosti
- zabraniti uzimanje alkoholnih pića i drugih sredstava ovisnosti prije i tijekom rada i njihovo unošenje u radne prostorije i prostore
- obaviještavati radnika o štetnosti sredstava ovisnosti i njihovom utjecaju na radnu sposobnost
- pisano utvrditi postupak provjere da li je radnik pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti i učinkovito provoditi utvrđeni postupak:
  - provjera se obavlja baždarenim alkometrom ili drugim pogodnim aparatom ili postupkom
  - ako radnik odbije pristupiti provjeri smatra se da je pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti
  - provjera se ne smije obavljati ako je radnik poslodavcu predao da se nalazi u programu liječenja, odvikavanja ili rehabilitacije od ovisnosti ili u izvanbolničkom tretmanu liječenja od ovisnosti te da uzima supstitucijsku terapiju

Smatra se da je radnik pod utjecajem alkohola ako u krvi ima alkohola više od 0,0 g/kg, odnosno više od 0,0 mg/L izdahnutog zraka, odnosno u krvi ima višu koncentraciju alkohola od koncentracije dozvoljene procjenom rizika poslova koje taj radnik obavlja.

- udaljiti s mjesta rada radnika koji je pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti sve dok je pod njihovim utjecajem.
- ako radnik odbija napustiti mjesto rada udaljenje će po pozivu poslodavca omogućiti nadležna redarstvena služba.

5.16. EVIDENCIJE, ISPRAVE I OBAVIJESTI

Poslodavac je voditi evidencije, čuvati isprave te davati obavijesti i podatke na način da čuva privatnost radnika u skladu s posebnim propisom o zaštiti osobnih podataka, a sve u skladu sa Zakonom o zaštiti na radu i drugim propisima o zaštiti na radu.

Obvezan je voditi evidencije o ozljedama na radu, profesionalnim bolestima i nezgodama na radu.

Poslodavac je obvezan osigurati da radniku budu dostupni:

- procjena rizika za mjesto rada i poslove koji se na njemu obavljaju
- upute za rad na siguran način za mjesto rada i poslove koji se na njemu obavljaju
- pisani dokaz o osposobljenosti radnika za rad na siguran način
- pisani dokaz da radnik udovoljava uvjetima za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada

- zapisnik o ispitivanju radne opreme, instalacija i radnog okoliša.

Iznimno, procjena rizika, dokazi i zapisnici ne moraju se nalaziti na radilištu na kojemu rad ukupno traje kraće od 60 dana, ali moraju biti dostupni u roku koji odredi nadležni inspektor.

Poslodavac je obavezan na mjestu rada postaviti na vidljivo mjesto:

- sigurnosne znakove
- znakove za evakuaciju i spašavanje
- upute i oznake za rukovanje radnom opremom
- upute i oznake za rad s opasnim kemikalijama, biološkim štetnostima, izvorima zračenja i drugim izvorima opasnosti i štetnosti.

5.17. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA NA RADU

Poslodavac je obavezan osigurati radniku zdravstvenu zaštitu primjerenu rizicima za sigurnost i zdravlje kojima je izložen na radu, u skladu s posebnim propisima koji uređuju mjere zdravstvene zaštite u vezi s radom.

Radi osiguranja zdravstvenog nadzora primjerenog rizicima za sigurnost i zdravlje na radu kojima je izložen radnik, poslodavac je obavezan radniku, jednom u pet godina, na njegov zahtjev osigurati zdravstveni pregled. Ova odredba se ne primjenjuje na radnike kojima je obveza redovitog zdravstvenog pregleda utvrđena propisima zaštite na radu.

Poslodavac je obavezan izabranom specijalisti medicine rada osigurati pristup na mjesta rada.

Poslodavac i njegov ovlaštenik, stručnjak zaštite na radu, radnik i povjerenik radnika za zaštitu na radu, obvezni su izvijestiti specijalistu medicine rada o činjenicama vezanima uz rad, aktivnosti, mjesto rada i radni okoliš, za koje znaju ili pretpostavljaju da mogu nepovoljno utjecati na zdravlje radnika.

Specijalist medicine rada je obavezan izvijestiti nadležnog inspektora i zavod nadležan za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu o svakom slučaju za koji se osnovano sumnja da se radi o profesionalnoj bolesti.

Radi utvrđivanja, odnosno provjere zdravstvene sposobnosti za obavljanje određenih poslova, poslodavac može prije i tijekom radnog odnosa o svom trošku uputiti radnika na zdravstveni pregled.

Prethodni i periodični pregledi i pribavljanje uvjerenja o tome da li osobe koje poslodavac namjerava zaposliti udovoljavaju posebnim uvjetima za rad, odnosno zaposlenje, u skladu s pravilima zaštite na radu i provedbenim propisima kojima se utvrđuju posebni uvjeti za obavljanje određenih poslova, ne smiju biti na trošak radnika.

Ocjenu radne sposobnosti te ispunjavanje uvjeta utvrđuje specijalist medicine rada, na temelju uputnice poslodavca, uzimajući u obzir podatke o poslovima i drugim okolnostima od

utjecaja na ocjenu sposobnosti radnika za obavljanje poslova iz procjene rizika, koji se odnosi na poslove koje obavlja radnik čiju je sposobnost potrebno ocijeniti.

5.18. OBVEZE PREMA TIJELIMA NADZORA

Poslodavac je obavezan inspektoru rada, na njegov zahtjev, dati obavještenja i podatke koji su mu potrebni u obavljanju nadzora.

Poslodavac je obavezan u roku od osam dana od isteka roka utvrđenog rješenjem inspektora rada izvijestiti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada o izvršenju rješenja ili o razlozima zbog kojih rješenje nije izvršeno.

Obveze poslodavca radi slučaja ozljede na radu:

- obavijestiti tijelo nadležno za inspekcijski nadzor o smrtnoj ozljedi nastaloj u prostoriji ili na prostoru u kojem poslodavac obavlja rad
- obavijestiti tijelo nadležno za inspekcijski nadzor o ozljedi nastaloj u prostoriji ili na prostoru u kojem poslodavac obavlja rad zbog koje je radniku ili osobi na radu pružena hitna medicinska pomoć i zbog koje je ozlijeđena osoba zadržana na liječenju u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi ili dnevnoj bolnici.
  - obavijest je obavezan dostaviti odmah po nastanku ozljede
  - smatra se da je poslodavac ispunio obvezu ako je nakon isključenja izvora ozljede, pružanja prve pomoći ozlijeđenoj osobi te pozivanja hitne medicinske pomoći ili zbrinjavanja ozlijeđene osobe u stacionarnu zdravstvenu ustanovu ili dnevnu bolnicu, bez odgađanja obavijestio mjesno nadležni ured tijela nadležnog za inspekcijski nadzor na broj telefona objavljen na službenim stranicama toga tijela ili na jedinstveni telefonski broj za hitne službe 112.

5.19. DJELATNOSTI U VEZI SA ZAŠTITOM NA RADU

5.19.1. PROJEKTIRANJE I IZVOĐENJE RADOVA

Projektant je obavezan:

- u glavnom projektu primijeniti odgovarajuća pravila zaštite na radu.

Investitor je obavezan osigurati da:

- se pri projektiranju građevina namijenjenih za rad u skladu s posebnim propisom izradi elaborat zaštite na radu koji obuhvaća i razrađuje način primjene pravila zaštite na radu pri korištenju građevina namijenjenih za rad.

Investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izrađuje glavni projekt, mora:

- imenovati jednog ili više koordinatore zaštite na radu tijekom izrade projekta i tijekom građenja kada radove izvode ili je predviđeno da ih izvode dva ili više izvođača.

- prije uspostave gradilišta osigurati izradu plana izvođenja radova u skladu s provedbenim propisom, [Pravilnikom o zaštiti na radu na privremenim gradilištima, N.N. br. 48/18.](#)

Poslodavac koji obavlja građevinske radove ili radove na iskorištavanju šuma obavezan je prije početka radova na privremenom radilištu urediti radilište i osigurati da se radovi obavljaju u skladu s posebnim propisima i pravilima zaštite na radu.

Poslodavac koji sam obavlja radove na iskorištavanju šuma obavezan je najkasnije jedan dan prije početka izvođenja radova na privremenom radilištu, na kojem će radovi trajati duže od pet dana, dostaviti obavijest tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada, a koja mora sadržavati podatke: o točnoj lokaciji radilišta, vrsti radova, broju radnika, ovlaštenicima poslodavca za primjenu pravila zaštite na radu i predvidivom roku u kojem će se obavljati radovi.

Poslodavac koji sam obavlja građevinske radove obavezan je najkasnije jedan dan prije početka izvođenja radova na privremenom gradilištu dostaviti prijavu gradilišta tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada u skladu s provedbenim propisom.

Investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izvode radovi na iskorištavanju šuma obavezan je najkasnije jedan dan prije početka izvođenja radova na privremenom radilištu, na kojem će radovi trajati duže od pet dana i na kojem će radove izvoditi dva ili više izvođača, dostaviti obavijest tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada, uz navođenje izvođača koji će izvoditi radove na radilištu.

Investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se građevinski radovi obaveznica je najkasnije jedan dan prije početka izvođenja radova dostaviti prijavu gradilišta na kojem će radove izvoditi dva ili više izvođača tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada u skladu s provedbenim propisom.

Smatrat će se da je investitor izvršio obvezu ako je dostavio prijavu gradilišta nadležnom tijelu graditeljstva u skladu s posebnim propisom te ako ista sadrži podatke u skladu s provedbenim propisom.

Plan izvođenja radova mora se nalaziti na radilištu, odnosno gradilištu.

Investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izvode radovi, obaveznica je ažurirati obavijest, odnosno prijavu u slučaju promjena koje utječu na rok dovršenja radova, kao i u slučajevima uvođenja novog izvođača ili privremene obustave radova.

Obveze o prijavi radilišta, odnosno gradilišta ne primjenjuju se kod izvođenja radova kod kojih zbog hitnosti, navedene obveze nije moguće ispuniti.

Investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izvode radovi ne može svoje obveze propisane ovim člankom prenijeti na izvođača radova.

Poslodavci koji obavljaju poslove na istom mjestu rada, odnosno kada više poslodavaca dijeli mjesto rada ili kada na istom mjestu rada radove izvode ili je predviđeno da ih izvode dva ili više poslodavca, odnosno drugih osoba (izvođača), obavezni su, uzimajući u obzir prirodu poslova, provoditi zaštitu na radu, koordinirati svoje aktivnosti, provoditi informiranje i

surađivati u primjeni sigurnosnih i zdravstvenih odredbi Zakona o zaštiti na radu radi zaštite i prevencije od rizika na radu te organizirati rad i osigurati izvođenje radova tako da pri izvođenju radova ne ugrožavaju sigurnost i zdravlje radnika drugih poslodavaca i drugih osoba.

Koordinator zaštite na radu obavezan je tijekom izrade izvedbenog projekta:

- koordinirati primjenu općih načela zaštite na radu i pravila zaštite na radu tijekom projektiranja,
- izraditi ili dati izraditi plan izvođenja radova prema provedbenom propisu, uzimajući u obzir pravila primjenjiva na pojedinom radilištu, vodeći računa o svim aktivnostima koje se obavljaju na radilištu, koji mora sadržavati i posebne mjere ako su poslovi na radilištu opasni radovi prema provedbenom propisu.

Koordinator za zaštitu na radu obavezan je tijekom građenja:

- koordinirati primjenu općih načela zaštite na radu kod donošenja odluka o rokovima i bitnim mjerama tijekom planiranja i izvođenja pojedinih faza rada, koje se izvode istodobno ili u slijedu,
- koordinirati izvođenje odgovarajućih postupaka kako bi se osiguralo da poslodavci i druge osobe dosljedno primjenjuju opća načela zaštite na radu i izvode radove u skladu s planom izvođenja radova,
- izraditi ili dati izraditi potrebna usklađenja plana izvođenja radova i dokumentacije sa svim promjenama na gradilištu,
- osigurati suradnju i uzajamno obavješćivanje svih izvođača radova i njihovih radničkih predstavnika,
- provjeravati provode li se radni postupci na siguran način i usklađivati propisane aktivnosti,
- organizirati da na gradilište imaju pristup samo osobe koje su na njemu zaposlene i osobe koje imaju dozvolu ulaska na gradilište.

Projektanti i poslodavci koji izvode radove na gradilištu, odnosno sudionici u gradnji, obavezni su uvažavati upute koordinatora zaštite na radu.

Imenovanje koordinatora ne oslobađa projektante, izvođače i druge osobe na gradilištu, odnosno sudionike u gradnji od njihove odgovornosti za primjenu pravila zaštite na radu.

Pravilnikom o osposobljavanju i usavršavanju iz zaštite na radu te polaganju stručnog ispita, N.N. br. 142/21. propisan je način, uvjeti i program polaganja stručnog ispita za koordinatora zaštite na radu.

5.20. OBRAZOVANJE I OSPOSABLJAVANJE IZ ZAŠTITE NA RADU

Programi obrazovanja, prekvalifikacije, osposobljavanja i usavršavanja za obavljanje određenih poslova obuhvaćaju i posebne sadržaje o zaštiti na radu u opsegu koji odgovara

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

potrebi struke za koju se provodi obrazovanje, prekvalifikacija, osposobljavanje ili usavršavanje, u skladu s posebnim propisima.

5.21. MEDICINA RADA

Poslodavac je obvezan osigurati radnicima usluge medicine rada kako bi se osigurao zdravstveni nadzor primjeren opasnostima, štetnostima i naporima tijekom rada u svrhu očuvanja zdravlja radnika.

Usluge medicine rada poslodavac ugovara sa zdravstvenom ustanovom koja obavlja djelatnost medicine rada, odnosno sa specijalistom medicine rada u privatnoj praksi, u skladu s propisima o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju.

6. POSEBNI PROPISI KOJI SE ODNOSE NA ZAŠTITU NA RADU, OVISNO O DJELATNOSTI POSLODAVCA

Zakonski propisi (<http://uznr.mrms.hr/propisi/nacionalni-propisi/>)

6.1. OPĆI I POSEBNI PROPISI

Ustav Republike Hrvatske- odabrani članci

Kazneni zakon – odabrani članci

Prekršajni zakon

Zakon o mirenju

Zakon o obveznim odnosima – odabrani članci

Zakon o ograničavanju uporabe duhanskih i srodnih proizvoda

6.1.2. RADNO I SOCIJALNO PRAVO

Zakon o radu

Zakon o mirovinskom osiguranju

Zakon o zdravstvenoj zaštiti

Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju – odabrani članci

Zakon o obveznom zdravstvenom nadzoru radnika profesionalno izloženih azbestu

Zakon o stažu osiguranja s povećanim trajanjem

Zakon o listi profesionalnih bolesti

Pravilnik o sadržaju, načinu i rokovima zdravstvenih pregleda noćnih radnika

Pravilnik o sadržaju, načinu i rokovima zdravstvenih pregleda noćnih radnika – OBRAZAC

Pravilnik o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti

Pravilnik o poslovima na kojima radnik može raditi samo nakon prethodnog i redovnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti

Pravilnik o poslovima na kojima maloljetnik može raditi i o aktivnostima u kojima smije sudjelovati

Pravilnik o poslovima na kojima se ne smije zaposliti maloljetnik

Pravilnik o načinu i postupku izbora doktora specijaliste medicine rada

Pravilnik o metodologiji izrade stručne dokumentacije radi utvrđivanja staža osiguranja s povećanim trajanjem

Plan i program mjera specifične zdravstvene zaštite radnika

Pravilnik o postupku izbora radničkog vijeća

Pravilnik o postupku izbora radničkog vijeća – OBRASCI

Pravilnik o obliku i sadržaju izjave o upućivanju radnika

Pravilnik o statusu i radu državljana trećih zemalja u Republici Hrvatskoj

6.1.3. TEHNIČKI PROPISI I NORME

Zakon o normizaciji

Pravilnik o sigurnosti dizala

Pravilnik o sigurnosti dizala u uporabi

Pravilnik o tlačnoj opremi

Pravilnik o tlačnoj opremi – DIJAGARAM 1-9

Pravilnik o pregledima i ispitivanju opreme pod tlakom

Pravilnik o pokretnoj tlačnoj opremi

Pravilnik o tehničkim zahtjevima za elektroenergetska postrojenja nazivnih izmjeničnih napona iznad 1 kV

Pravilnik o sigurnosti strojeva

Pravilnik o jednostavnim tlačnim posudama

Pravilnik o poslovima upravljanja i rukovanja energetske postrojenjima i uređajima

Popis hrvatskih normi za žičare

Popis hrvatskih normi za sigurnost dizala

Popis hrvatskih normi za primjenu pravilnika o jednostavnim tlačnim posudama

Popis hrvatskih normi za primjenu pravilnika o tlačnoj opremi

Popis hrvatskih normi za plinske uređaje

Popis hrvatskih normi u području sigurnosti strojeva

Tehnički propis za sustave zaštite od djelovanja munje na građevinama

Tehnički propis za niskonaponske električne instalacije

Tehnički propis o sustavima ventilacije, djelomične klimatizacije i klimatizacije zgrada

Pravilnik o tehničkim normativima za dizalice

6.1.4. ZAŠTITA OKOLIŠA

Zakon o zaštiti okoliša

Zakon o održivom gospodarenju otpadom

Zakon o zaštiti zraka

Pravilnik o građevnom otpadu i otpadu koji sadrži azbest

6.1.5. DRŽAVNI INSPEKTORAT

Zakon o državnom inspektoratu

6.2. ZAŠTITA NA RADU

Zakon o zaštiti na radu

Pravilnik o zaštiti na radu radnika izloženih statodinamičkim, psihofiziološkim i drugim naporima na radu

Pravilnik o ovlaštenjima za poslove zaštite na radu

Pravilnik o obavljanju poslova zaštite na radu

Pravilnik o izradi procjene rizika

Pravilnik o pregledu i ispitivanju radne opreme

Pravilnik o ispitivanju radnog okoliša

Pravilnik o zaštiti na radu za mjesta rada

Pravilnik o uporabi osobne zaštitne opreme

Popis hrvatskih normi za osobnu zaštitnu opremu

Pravilnik o stavljanju na tržište osobne zaštitne opreme

Pravilnik o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu trudne radnice, radnice koja je nedavno rodila i radnice koja doji

Pravilnik o sigurnosnim znakovima

Pravilnik o pružanju prve pomoći radnicima na radu

Pravilnik o poslovima s posebnim uvjetima rada

Pravilnik o osposobljavanju i usavršavanju iz zaštite na radu te polaganju stručnog ispita

Pravilnik o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti, načinu i postupku utvrđivanja prisutnosti alkohola, opojnih droga i psihotropnih tvari u organizmu izvršnih radnika željezničkog sustava

Odluka o troškovima komisije za nadzor rada i reviziju ovlaštenja ovlaštenih osoba za poslove zaštite na radu

6.3. PROPISI PREMA RIZICIMA

6.3.1. OPASNOSTI

Mehaničke opasnosti

Pravilnik o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme

Pravilnik o načinu provođenja i mjerama zaštite radi sprječavanja nastanka ozljeda oštrim predmetima

Električna struja

Pravilnik o sigurnosti i zdravlju pri radu s električnom energijom

Požar i eksplozija

Zakon o zaštiti od požara

Zakon o zapaljivim tekućinama i plinovima

Pravilnik o hidrantskoj mreži za gašenje požara

Pravilnik o vatrogasnim aparatima

Pravilnik o izradi procjene ugroženosti od požara i tehnološke eksplozije

Pravilnik o mjerama zaštite od požara kod građenja

Pravilnik o otpornosti na požar i drugim zahtjevima koje građevine moraju zadovoljiti u slučaju požara

Pravilnik o ovlaštenjima za izradu elaborata zaštite od požara

Pravilnik o planu zaštite od požara

Pravilnik o postajama za opskrbu prijevoznih sredstava gorivom

Pravilnik o provjeri ispravnosti stabilnih sustava zaštite od požara

Pravilnik o provjeri tehničkih rješenja iz zaštite od požara predviđenih u glavnom projektu

Pravilnik o razvrstavanju građevina, građevinskih dijelova i prostora u kategorije ugroženosti od požara

Pravilnik o razvrstavanju građevina u skupine po zahtjevanosti mjera zaštite od požara

Pravilnik o revidentima iz zaštite od požara

Pravilnik o sadržaju elaborata zaštite od požara

Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencija iz područja zaštite od požara

Pravilnik o sadržaju općeg akta iz područja zaštite od požara

Pravilnik o stručnim ispitima u području zaštite od požara

Pravilnik o sustavima za dojavu požara

Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu od statičkog elektriciteta

Pravilnik o temeljnim zahtjevima za zaštitu od požara elektroenergetskih postrojenja i uređaja

Pravilnik o uvjetima za vatrogasne pristupe

Pravilnik o zaštiti od požara kod građenja

Pravilnik o zaštiti od požara u skladištima

Pravilnik o zaštiti od požara ugostiteljskih objekata

Pravilnik o zaštiti šuma od požara

Pravilnik o zaštiti šuma od požara – PRILOZI

Pravilnik o ukapljenom naftnom plinu

Pravilnik o zapaljivim tekućinama

Zakon o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja

Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe sigurnosnih mjera kod skladištenja eksplozivnih tvari

Pravilnik o uvjetima i načinu proizvodnje eksplozivnih tvari

Pravilnik o stručnom osposobljavanju osoba za rukovanje eksplozivnim tvarima

Pravilnik o načinu označavanja eksplozivnih tvari

Pravilnik o najmanjim zahtjevima sigurnosti i zaštite zdravlja radnika te tehničkom nadgledanju postrojenja, opreme, instalacija i uređaja u prostorima ugroženim eksplozivnom atmosferom

Pravilnik o opremi i zaštitnim sustavima namijenjenim za uporabu u potencijalno eksplozivnim atmosferama

Pravila za statutarnu certifikaciju pomorskih brodova, protupožarna zaštita

6.3.2. ŠTETNOSTI

Kemijske

Zakon o kemikalijama

Zakon o prijevozu opasnih tvari

Pravilnik o zaštiti radnika od izloženosti opasnim kemikalijama na radu, граниčnim vrijednostima izloženosti i biološkim граниčnim vrijednostima

Pravilnik o uvjetima za obavljanje djelatnosti proizvodnje, stavljanja na tržište i korištenja opasnih kemikalija

Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja te provjere znanja o zaštiti od opasnih kemikalija

Pravilnik o skladištenju opasnih kemikalija koje djeluju u obliku plina

Pravilnik o načinu vođenja očevidnika o kemikalijama te o načinu i rokovima dostave podataka iz očevidnika

Pravilnik o načinu vođenja očevidnika o kemikalijama te o načinu i rokovima dostave podataka iz očevidnika – OBRASCI 1-2

Pravilnik o načinu vođenja očevidnika o kemikalijama te o načinu i rokovima dostave podataka iz očevidnika – OBRAZAC 3

Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati pravne i fizičke osobe koje obavljaju uslužne ili posredničke poslove pri kojima ne dolaze u neposredan doticaj s opasnim kemikalijama (N.N. BR. 73/09)

Pravilnik o dobroj laboratorijskoj praksi (N.N. BR. 38/08)

Fizikalne

Zakon o zaštiti od buke

Zakon o zaštiti od neionizirajućeg zračenja

Zakon o radiološkoj i nuklearnoj sigurnosti

Pravilnik o djelatnostima za koje je potrebno utvrditi provedbu mjera za zaštitu od buke

Pravilnik o mjerama zaštite od buke izvora na otvorenom prostoru

Pravilnik o načinu izrade i sadržaju karata buke i akcijskih planova te o načinu izračuna dopuštenih indikatora buke

Pravilnik o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave

Pravilnik o stručnom ispitu iz područja zaštite od buke

Pravilnik o uvjetima glede prostora, opreme i zaposlenika pravnih osoba koje obavljaju stručne poslove zaštite od buke

Pravilnik o zaštiti radnika od izloženosti buci na radu

Pravilnik o praćenju emisija onečišćujućih tvari u zrak iz nepokretnih izvora

Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti vibracijama na radu

Uredba o граниčnim vrijednostima emisija onečišćujućih tvari u zrak iz nepokretnih izvora

Biološke

Pravilnik o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti biološkim štetnostima na radu

6.3.3. NAPORI

Pravilnik o zaštiti na radu radnika izloženih statodinamičkim, psihofiziološkim i drugim naporima na radu

6.4. PROPISI PREMA GOSPODARSKIM DJELATNOSTIMA

6.4.1. GRAĐEVINARSTVO

Zakon o gradnji

Pravilnik o zaštiti na radu na privremenim gradilištima

Pravilnik o sadržaju plana uređenja privremenih i zajedničkih privremenih radilišta

6.4.2. POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO

Pravilnik o zaštiti na radu u poljoprivredi

Pravilnik o zaštiti na radu u šumarstvu

7. POSLJEDICE NEPROVOĐENJA ZAŠTITE NA RADU ZA POSLODAVCA

Inspekcijski nadzor nad provedbom Zakona o zaštiti na radu i na temelju njega donesenih propisa obavlja središnje tijelo državne uprave nadležno za poslove inspekcije rada, osim odredaba koje se odnose na rad zdravstvenih ustanova.

U provedbi inspekcijskog nadzora u području zaštite na radu nadležni inspektor će usmenim rješenjem, na vrijeme dok se ne otkloni utvrđeni nedostatak, Poslodavcu **zabraniti**:

- uporabu sredstava rada i osobne zaštitne opreme, odnosno građevine ili njezinog sastavnog dijela, prostorije, postrojenja, uređaja i druge opreme za rad koji su neispravni ili za koje poslodavac ne može predložiti dokumentaciju propisanu Zakonom o zaštiti na radu i drugim propisima,
- obavljanje radnih postupaka protivno Zakonu o zaštiti na radu i drugim propisima, bez uporabe propisane osobne zaštitne opreme te drugog ponašanja ili postupanja koje je protivno odredbama Zakona o zaštiti na radu i drugih propisa,
- korištenje izvora fizikalnih, kemijskih, bioloških i drugih štetnosti, ako nije radniku osigurao podatke o rizicima koje uzrokuju ili za koje, na mjestu rada, nema dokumentaciju propisanu Zakonom o zaštiti na radu i drugim propisima.

U provedbi inspekcijskog nadzora u području zaštite na radu nadležni inspektor će usmenim rješenjem, na vrijeme dok se ne otkloni utvrđeni nedostatak, poslodavcu narediti:

- udaljenje s mjesta rada radnika za kojeg ne može predložiti dokaze o ispunjavanju uvjeta koji su propisani Zakonom o zaštiti na radu i drugim propisima,
- udaljenje s mjesta rada radnika za kojeg se opravdano pretpostavlja da je pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti.

U provedbi inspekcijskog nadzora u području zaštite na radu nadležni inspektor će usmenim rješenjem poslodavcu **narediti**:

- izradu procjene rizika za poslove na mjestu rada, odnosno da procjenu rizika učini dostupnu radniku na mjestu rada,
- provjeru osposobljenosti radnika za rad na siguran način,
- osnivanje odbora za zaštitu na radu ili sazivanje sjednice toga odbora,
- ispitivanje sredstava rada,
- ispitivanje parametara radnog okoliša,
- postavljanje sigurnosnih znakova,
- organiziranje pružanja prve pomoći radnicima na radu na propisani način,
- da na mjestu rada, na vidljivo mjesto, postavi sigurnosne znakove i upute,
- da na mjestu rada učini dostupnom propisanu dokumentaciju,
- da radniku osigura zdravstvenu zaštitu primjerenu rizicima za sigurnost i zdravlje.

Nadležni inspektor rada dužan je obaviti nadzor povodom ozljede na radu, odmah nakon primitka obavijesti o nastanku takvoga događaja od poslodavca, policije, radnika ili liječnika koji je ozlijeđenoj osobi pružio medicinsku pomoć.

Nadležni inspektor rada dužan je obaviti nadzor kod poslodavca kod kojeg je utvrđena profesionalna bolest radnika.

O događaju nadležni inspektor rada dužan je, najkasnije u roku od 24 sata od primljene obavijesti o događaju, izvijestiti svoga čelnika. Čelnik tijela nadležnog za inspekciju rada nalogom određuje koje podatke mora sadržavati izvješće.

NOVČANE KAZNE

1. Novčanom kaznom u iznosu od **7.000,00 kuna** kaznit će se za prekršaj koordinator zaštite na radu fizička osoba ako ne izradi ili ne da izraditi plan izvođenja radova, ili ako ne izradi ili ne da izraditi potrebna usklađenja plana izvođenja radova i dokumentacije sa svim promjenama na gradilištu (članak 77. stavak 1. podstavak 2. i stavak 2. podstavak 3.).

U slučaju ponavljanja prekršaja počinitelj će se kazniti novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Za prekršaj počinitelju se može izreći novčana kazna na mjestu izvršenja prekršaja u iznosu od 1.900,00 kuna.

2. Novčanom kaznom u iznosu od **10.000,00 kuna** kaznit će se za prekršaj poslodavac pravna osoba:
  - ako ne organizira sastajanje odbora za zaštitu na radu najmanje jedanput u šest mjeseci i ako u slučaju smrtne ozljede ne sazove sjednicu odbora za zaštitu na radu u roku od dva radna dana od nastanka takve ozljede (članak 34. stavci 7. i 8.)
  - ako ne izradi plan evakuacije i spašavanja ili ne odredi radnike koji će provoditi mjere i osigurati pozivanje i omogućiti postupanje javnih službi nadležnih za zaštitu od požara i spašavanje, ili ne osposobi radnike na način da ih upozna s planom evakuacije i spašavanja za slučaj izvanrednog događaja, ili ne provodi praktične vježbe evakuacije i spašavanja najmanje jednom u dvije godine (članak 55. stavci 1. i 5.)
  - ako ne provodi zaštitu nepušača od djelovanja dima duhanskih i srodnih proizvoda, biljnih proizvoda za pušenje i para elektroničkih cigareta te ako ne spriječi pušenje na radnim sastancima ili na mjestu rada (članak 57. stavci 1., 2. i 3.).

- ako ne provodi zabranu zlouporabe alkoholnih pića i sredstava ovisnosti na mjestu rada prikladnim mjerama (članak 58. stavak 2.)
- ako ne osigura povjereniku radnika za zaštitu na radu potrebno vrijeme i uvjete za nesmetano obnašanje dužnosti (članak 72.)

Za prekršaj kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 3.000,00 kuna poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

U slučaju ponavljanja prekršaja počinitelj će se kazniti novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Za prekršaj može se izreći novčana kazna na mjestu izvršenja prekršaja poslodavcu pravnoj osobi u iznosu od 1.900,00 kuna, a poslodavcu fizičkoj osobi i odgovornoj osobi pravne osobe u iznosu od 1.500,00 kuna.

3. Novčanom kaznom u iznosu od 30.000,00 kuna kaznit će se pravna osoba za koju se po posebnom propisu izrađuje projekt, odnosno izvode radovi:

- ako kao investitor ne osigura da se pri projektiranju izradi elaborat zaštite na radu koji obuhvaća i razrađuje način primjene pravila zaštite na radu pri korištenju građevina namijenjenih za rad ili kao investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izrađuje projekt ne imenuje koordinatora zaštite na radu pri izradi projekta ili tijekom građenja (članak 73. stavci 3. i 4.)
- ako najkasnije jedan dan prije početka izvođenja radova na iskorištavanju šuma na privremenom radilištu na kojem će radovi trajati duže od pet dana i na kojemu će radove izvoditi dva ili više izvođača nije tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada dostavio obavijest iz članka 74. stavka 2. ovoga Zakona
- ako najkasnije jedan dan prije početka izvođenja građevinskih radova na gradilištu na kojemu će radove izvoditi dva ili više izvođača nije dostavio prijavu gradilišta tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada u skladu s provedbenim propisom (članak 75. stavci 3. i 4.)
- ako na gradilištu nema plan izvođenja radova ili ako takav plan nema propisani sadržaj (članak 75., stavak 5.)

Za prekršaj kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 4.900,00 kuna poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

U slučaju ponavljanja prekršaja počinitelj će se kazniti novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Za prekršaj može se izreći novčana kazna na mjestu izvršenja prekršaja poslodavcu pravnoj osobi u iznosu od 10.000,00 kuna, a poslodavcu fizičkoj osobi i odgovornoj osobi pravne osobe u iznosu od 1.900,00 kuna.

4. Novčanom kaznom u iznosu od 30.000,00 kuna kaznit će se poslodavac pravna osoba koja:

- sam obavlja radove na iskorištavanju šuma, ako najkasnije jedan dan prije početka izvođenja radova na privremenom radilištu na kojem će radvi trajati duže od pet dana ne dostavi obavijest tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada (članak 74. stavak 2.)
- sam obavlja građevinske radove, ako najkasnije jedan dan prije početka izvođenja radova na privremenom gradilištu ne dostavi prijavu gradilišta tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada u skladu s provedbenim propisom (članak 74., stavak 3.)

Za prekršaj kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 4.900,00 kuna poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

U slučaju ponavljanja prekršaja počinitelj će se kazniti novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Za prekršaj može se izreći novčana kazna na mjestu izvršenja prekršaja poslodavcu pravnoj osobi u iznosu od 10.000,00 kuna, a poslodavcu fizičkoj osobi i odgovornoj osobi pravne osobe u iznosu od 1.900,00 kuna.

5. Novčanom kaznom u iznosu od 30.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj poslodavac pravna osoba:

- ako nije procijenio rizike za život i zdravlje radnika i osoba na radu u pisanom ili elektroničkom obliku, uzimajući u obzir poslove i njihovu prirodu, ili ako procjena rizika nije dostupna radniku na mjestu rada, ili ako u postupku izrade procjene rizika nisu sudjelovali radnici odnosno njihovi predstavnici (članak 18. stavci 1., 2. i 5.)
- ako poslove zaštite na radu ne obavlja u skladu s odredbama članka 20. ovoga Zakona
- ako nije osigurao da pristup mjestima rada na kojim se obavljaju poslovi s posebnim uvjetima rada imaju samo radnici koji su dobili pisane upute za rad na siguran način i osobnu zaštitnu opremu (članak 32. stavak 4.)
- ako odmah po nastanku smrtne ozljede i ozljede nastale u prostoriji ili na prostoru u kojem poslodavac obavlja rad zbog koje je radniku ili osobi na radu pružena hitna medicinska pomoć i zbog koje je ozlijeđena osoba zadržana na liječenju u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi ili dnevnoj bolnici, ne obavijesti tijelo nadležno za inspekcijski nadzor (članak 65. stavci 1., 2. i 3.)
- ako troškovi provođenja zaštite na radu terete radnika (članak 17. stavak 6.).

Za prekršaj kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 6.000,00 kuna poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

U slučaju ponavljanja prekršaja počinitelj će se kazniti novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Za prekršaj može se izreći novčana kazna na mjestu izvršenja prekršaja poslodavcu pravnoj osobi u iznosu od 10.000,00 kuna, a poslodavcu fizičkoj osobi i odgovornoj osobi pravne osobe u iznosu od 1.900,00 kuna.

6. Novčanom kaznom u iznosu od 100.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba ovlaštena za obavljanje poslova zaštite na radu ako poslove zaštite na radu ne obavlja u skladu s odredbama ovoga Zakona i drugih propisa na temelju njega (članak 82. stavak 2.).

Za prekršaj kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 25.000,00 kuna ovlaštena fizička osoba i odgovorna osoba ovlaštene pravne osobe.

Za prekršaj počinjen drugi put ovlaštenoj pravnoj i fizičkoj osobi, kao i odgovornoj osobi ovlaštene pravne osobe, uz novčanu kaznu može se izreći i zaštitna mjera zabrane obavljanja djelatnosti u trajanju od jedne godine.

Za prekršaj izriče se novčana kazna na mjestu izvršenja prekršaja ovlaštenoj pravnoj osobi u iznosu od 14.900,00 kuna, a ovlaštenoj i odgovornoj osobi ovlaštene pravne osobe u iznosu od 1.900,00 kuna.

7. Novčanom kaznom u iznosu od 120.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba ili poslodavac pravna osoba:
  - ako obavlja poslove zaštite na radu bez ovlaštenja (članak 82. stavak 1.)
  - ako ne izvrši izvršno rješenje nadležnog inspektora (članci 91. i 92.).

Za prekršaj kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 25.000,00 kuna ovlaštena fizička osoba ili poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

U slučaju ponavljanja prekršaja počinitelj će se kazniti novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Za prekršaj može se izreći novčana kazna na mjestu izvršenja prekršaja ovlaštenoj pravnoj osobi ili poslodavcu pravnoj osobi u iznosu od 14.900,00 kuna, a ovlaštenoj fizičkoj osobi ili poslodavcu fizičkoj osobi i odgovornoj osobi pravne osobe u iznosu od 1.900,00 kuna.